Žorž
SAND

LEONĖ LEONIS

Serija
PASAULIO LITERATŪROS
PANTEONAS

Cet ouvrage, publié dans le cadre du Programme de participation à la publication Oscar Milosz, bénéficie du soutien du Ministère des Affaires Etrangères, de l'Ambassade de France en Lituanie et du Centre Culturel Français

Knygos leidimą parėmė Prancūzijos Užsienio Reikalų Ministerija, Prancūzijos Ambasada Lietuvoje ir Prancūzų Kultūros Centras (Oscaro Miloszo programa knygų leidimui remti)

Žorž SAND

LEONĖ LEONIS

Romanas

Traduit
du français en lituanien par
STASĖ BANIONYTĖ

Iš prancūzų kalbos vertė
STASĖ BANIONYTĖ

ANDRENA
DICTUM
Vilnius 1997

UDK 840-3
Sa-164

George Sand
LEONE LEONI
Bruxelles
Société Belge de
Librairie, 1842

Viršelyje – Sidney Starro
Miesto vaizdas, 1888–1889

ISBN 9986-37-017-5 (Andrena)
ISBN 9986-637-15-5 (Dictum)

© Vertimas į lietuvių kalbą,
Stasė Banionytė, 1997
© dizainas, Alina
Galadauskienė, 1997
© "Andrena", "Dictum", 1997

I

Mes buvome Venecijoje. Šaltis ir lietus išvarė praeivius bei karnavalo kaukes iš aikščių ir krantinių. Naktis buvo tamsi, tyli. Tik tolumoje monotoniškai šniokštė Adrijos bangos, duždamos į saleles, ir retkarčiais šūktelėdavo budėtojai fregatoje, saugančioje Džiudekio kanalo žiotis, o jų šūksniai maišėsi su atsakymais, skriejančiais iš sargybos burlaivio. Rūmuose ir teatruose vyko gražus karnavalų vakaras, tačiau lauke visur buvo niūru ir žibintų šviesa atsispindėjo ant drėgnų grindinio plokščių, kur kartkartėmis sukaukšėdavo skubūs žingsniai – tai ėjo susivėlinusi kaukė, susisupusi į apsiaustą.

Mes buvome dviese vienoje iš senųjų Nazi rūmų salių; rūmai, šiandien virtę geriausiu Venecijos

viešbučiu, stovėjo Slavonijos krantinėje. Keletas ant stalų išdėliotų žvakių ir židinio atšvaitai menkai teapšvietė šitą didžiulį kambarį, ir šokčiojanti liepsna, rodos, judino alegorines dievybes ant freskomis ištapytų lubų. Žiuljeta sirgo ir atsisakė eiti iš namų. Išsitiesusi ant sofos, ligi pusės susivyniojusi į šermuonėlių kailinius, ji lyg ir snūduriavo, o aš tyliai vaikščiojau per kilimą, rūkydamas "Seraljo" cigaretes.

Mano šalies žmonėms pažįstama tam tikra dvasios būsena, manyčiau, būdinga ispanams. Tai savotiška sunki ramybė, kuri netrukdo, kaip germanų tautose arba Rytų kavinėse, mintims dirbti. Mūsų protas neatbunka, nugrimzdęs į tokią ekstazę. Kai mes, rūkydami cigarus, ištisas valandas metodiškai žingsniuojame vis po tą patį mozaikinių grindų keturkampį, nenukrypdami nuo vienos linijos, būtent tada mumyse lengviausiai vyksta tai, ką būtų galima pavadinti protiniu virškinimu; tokiomis valandėlėmis priimami svarbūs sprendimai, sukilusios aistros nuslopsta ir paskatina energingiems veiksmams. Ispanas niekada nebūna toks ramus, kaip brandindamas kokį nors – piktadarišką ar kilnų – ketinimą. Aš taip pat svarsčiau savo planą, bet jis nebuvo nei didvyriškas, nei baisus. Kai gal šešiasdešimt kartų apėjau kambarį ir surūkiau tuziną cigarečių, buvau jau apsisprendęs. Aš sustojau prie sofos ir, nepaisydamas, kad mano jaunoji draugė miega, paklausiau:

– Žiuljeta, ar norite būti mano žmona?

Ji atmerkė akis ir tylėdama pažvelgė į mane. Pamaniau, kad ji neišgirdo, ir pakartojau savo prašymą.

– Aš puikiai girdėjau,– abejingai atsakė ji ir vėl nutilo.

Pamaniau, kad pasiūlymas jai nepatiko, ir mane pagavo klaikus pyktis ir skausmas, bet iš pagarbos ispaniškajam rimtumui neparodžiau savo jausmų ir vėl leidausi žingsniuoti po kambarį.

Kai apsukau septintą ratą, Žiuljeta sustabdė mane, paklaususi:

– Kam to reikia?

Aš apsukau dar tris ratus, numečiau cigarą ir, prisitraukęs kėdę, atsisėdau šalia jos.

– Jūs turbūt kenčiate, – pasakiau jai, – dėl savo padėties aukštuomenėje?

– Žinau, – atsakė ji, pakėlusi žavią galvutę ir įsmeigusi į mane mėlynas akis, kuriose apatija, regis, visąlaik kovojo su liūdesiu, – taip, žinau, brangus Aleo, aukštuomenei aš susitepusi nenuplaunama dėme: aš išlaikytinė.

– Mes ją nuplausime, Žiuljeta. Mano vardas nuvalys jūsiškį.

– Tas grandų išdidumas! – atsiduso ji. Paskui staiga atsigręžė, sugriebė mano ranką ir, nors neleidau, pakėlė ją prie lūpų. – Jūs iš tiesų mane vestumėt, Bustamente? – pridūrė ji. – O Dieve, Dieve, kokį palyginimą verčiat mane daryti!

– Ką norite pasakyti, vaikuti? – paklausiau.

Ji nieko neatsakė ir paplūdo ašaromis.

Aš pernelyg gerai supratau, dėl ko liejamos tos ašaros, ir jos mane labai įskaudino. Bet užgniaužiau pašokusį pyktį ir vėl atsisėdau šalia Žiuljetos.

– Vargše Žiuljeta, – tariau jai, – nejau ši žaizda nesiliaus kraujavusi?

– Jūs man leidote verkti, – atsakė ji, – toks mūsų pirmasis susitarimas.

– Išsiverk, vargše nuskriausta mergaite, – pasakiau jai, – o tada išklausyk mane ir atsakyk. – Ji nusišluostė ašaras ir įdėjo savo ranką į manąją. – Žiuljeta, – tariau jai, – jūs tikra kvailiukė, kad vadinat save išlaikytine. Argi svarbi kažkokių bepročių nuomonė ir grubūs žodžiai? Jūs – mano draugė, mano palydovė, mano meilužė...

– Deja, taip! – atsakė ji. – Aš tavo meilužė, Aleo, ir šitai mane žemina. Turėčiau verčiau numirti, negu atiduoti savo pusiau užgesusią širdį tokiai kilniai širdžiai kaip tavoji.

– Mes po truputį įpūsime pelenuose smilkstančią ugnį, mano Žiuljeta. Palik man viltį, kad po jais rusena kibirkštėlė, kurią galiu surasti.

– Taip, taip, aš šito tikiuosi ir noriu! – pagyvėjusi sušuko ji. – Vadinasi, tapsiu tavo žmona? Bet kodėl? Argi labiau tave pamilsiu? Argi tu imsi labiau manim tikėti?

– Aš žinosiu, kad tu laimingesnė, ir dėl to pats būsiu laimingesnis.

– Laimingesnė? Klystate, su jumis aš tokia laiminga, kokia tik galiu būti. Kaip donjos Bustamentės titulas galėtų padaryti mane laimingesnę?

– Jis apgintų jus nuo įžūlios aukštuomenės paniekos.

– Aukštuomenės? – pakartojo Žiuljeta. – Norite pasakyti, nuo jūsų draugų. O ir kas ta aukštuomenė? Aš jos niekada nepažinojau. Esu daug patyrusi ir daug apkeliavusi, bet man nepavyko pamatyti to, ką vadinat aukštuomene.

– Žinau, kad iki šiol gyvenai kaip užkerėta mergaitė stikliniame gaubte, ir vis dėlto kažkada mačiau, kaip liejai gailias ašaras dėl savo tuometinės apverktinos padėties. Aš pasižadėjau pasiūlyti tau savo rangą ir vardą, kai tik įsitikinsiu, kad prisirišai prie manęs.

– Jūs manęs nesupratot, donai Aleo, jei manėte, kad verkiu iš gėdos. Mano sieloje nebuvo vietos gėdai. Ji buvo perpildyta kitokių sielvartų ir nejautri išoriniam pasauliui. Jei jis būtų mane tebemylėjęs, būčiau buvusi laiminga, nors ir užsitraukusi nešlovę akyse tų, kuriuos vadinat aukštuomene.

Aš neįstengiau susitvardyti ir sudrebėjau iš pykčio; atsistojau ir jau buvau vėl bepradedąs žingsniuoti po kambarį, bet Žiuljeta mane sulaikė.

– Atleisk man, – susijaudinusi paprašė ji. – Atleisk, kad tave įskaudinau. Man trūksta jėgų niekada apie tai neprabilti.

– Gerai, Žiuljeta! – atsakiau jai, slopindamas sielvartingą atodūsį. – Kalbėk, jei tau nuo to lengviau! Bet ar gali būti, kad nevalioji jo užmiršti? Juk viskas, kas tave supa, siūlo tau kitą gyvenimą, kitą laimę, kitą meilę!

– Viskas, kas mane supa! – nerimastingai pakartojo Žiuljeta. – Argi mes ne Venecijoje?

Ji atsistojo ir priėjo prie lango; baltos taftos suknelė daugybe klosčių krito nuo jos laibo liemens. Tamsūs plaukai, išslydę iš po didelių raižyto aukso smeigtukų, kurie tik pusiau juos prilaikė, užliejo jos pečius kvepiančia banga. Ji buvo tokia graži vos raustelėjusiais skruostais ir švelnia, su kartėliu sumišusia šypsena, jog aš užmiršau jos žodžius ir priėjęs norėjau suspausti glėbyje. Bet ji atitraukė užuolaidas ir, žiūrėdama pro langą, kur jau buvo įspindęs drėgnas mėnulio spindulys, sušuko:

– O Venecija! Kaip tu pasikeitei! Kokią puikią mačiau tave kitados ir kokia tu dabar tuščia ir nuliūdusi!

– Ką jūs sakot, Žiuljeta? – dabar sušukau aš. – Jūs jau buvot Venecijoje? Kodėl man nesakėt?

– Mačiau, kad geidaujate aplankyti šį gražų miestą, ir žinojau, jog vienas žodis gali sutrukdyti jums čia atvykti. Kodėl turėjau versti jus keisti sprendimą?

– Taip, aš būčiau jį pakeitęs! – treptelėjau koja. – Net jei būtumėm stovėję prie šio prakeikto miesto vartų, būčiau liepęs pasukti laivelį prie tokio kranto, kurio neužnuodijo šie prisiminimai. Būčiau jus ten nuvežęs, būčiau plaukte nuplukdęs, jei būtų reikėję rinktis, ar ta kelionė, ar šitas namas, kur jūs galbūt kiekviename žingsnyje jaučiat deginančius *jo* pėdsakus! Sakykit, Žiuljeta, kur galėčiau pasislėpti su jumis nuo praeities? Nurodykit miestą, bet kokį Italijos kampelį, kur tas avantiūristas nebuvo jūsų nusivežęs!

Buvau išbalęs ir drebėjau iš pykčio; Žiuljeta lėtai atsigręžė, šaltai pažvelgė į mane ir vėl nukreipė akis į langą.

– Venecija, – tarė ji, – kažkada mes tave mylėjome, aš dar ir šiandien negaliu į tave žiūrėti be jaudulio, nes tu jam buvai brangi, jis prisimindavo tave kelionėse, vadino savo mieląja tėvyne, nes tu buvai jo kilmingų namų lopšys ir vieni iš tavo rūmų tebeturi jo vardą.

– Prisiekiu mirtimi ir amžinuoju gyvenimu! – pritilusiu balsu iškošiau Žiuljetai. – Rytoj mudu paliksim šitą mieląją tėvynę!

– *Jūs* rytoj galite palikti ir Veneciją, ir Žiuljetą, – su ledine ramybe atsakė ji, – o aš neklausau niekieno įsakymų ir paliksiu Veneciją, kai pati panorėsiu.

– Atrodo, suprantu jus, panele, – pasipiktinęs atšoviau aš. – Juk Leonis Venecijoje.

Žiuljetą lyg elektra būtų trenkusi.

– Ką tu sakai? Leonis Venecijoje? – tartum kliedėdama sušuko ji ir puolė man į glėbį. – Pakartok, ką sakei, pakartok jo vardą, kad dar nors kartelį jį išgirsčiau!

Ji apsipylė ašaromis ir draskoma raudos kone prarado sąmonę. Aš nunešiau ją ant sofos ir, nepagalvojęs, kad jai reikėtų dar kaip nors padėti, vėl ėmiau vaikščioti kilimo pakraščiais. Tada pyktis nurimo, kaip nurimsta jūra, kai suskleidžia sparnus sirokas. Įniršį pakeitė veriamas skausmas, ir aš pravirkau kaip moteris.

II

Apniktas šitų kančių, sustojau už keleto žingsnių nuo Žiuljetos ir pažvelgiau į ją. Ji buvo nusisukusi į sieną, bet penkiolikos pėdų aukščio veidrodyje, įtaisytame į panelį, mačiau jos veidą. Ji buvo išblyškusi kaip lavonas, o akys užmerktos, lyg ji būtų miegojusi; jos išraiška bylojo veikiau apie nuovargį nei apie skausmą ir aiškiai rodė, kokia jos sielos būsena: išsekimas ir abejingumas nugalėjo ką tik kunkuliavusias aistras. Man suruseno viltis.

Aš švelniai ją pašaukiau, ir ji nustebusi pažvelgė į mane, tartum jos atmintis nebūtų galėjusi išsaugoti faktų, o siela nebūtų pajėgusi pajusti apmaudo.

– Ko tu nori, – paklausė ji, – ir kodėl mane žadini?

– Žiuljeta, – atsakiau, – aš tave įskaudinau, atleisk man! Aš sužeidžiau tavo širdį...

– Ne, – pasakė ji, prisidėjusi ranką prie kaktos, o kitą tiesdama man, – tu tik įžeidei mano išdidumą. Prašau tave, Aleo, prisimink, kad aš niekas, kad gyvenu iš tavo dovanų ir kad šita priklausomybė mane žemina. Žinau, buvai man geras ir kilnus, apgaubei mane rūpesčiu, apipylei brangenybėmis, apstulbinai savo prabanga ir puikybe, be tavęs būčiau mirusi kokioje nors vargšų ligoninėje arba patekusi į beprotnamį. Aš visa tai žinau. Bet atmink, Bustamente, kad tu visa tai padarei prieš mano valią, kad paėmei mane leisgyvę ir išgelbėjai, nors aš neturėjau nė mažiausio noro gyventi. Atmink, kad aš troškau mirties ir kad tu daug naktų praleidai mano galvūgalyje, laikydamas mano rankas savosiose ir neleisdamas man nusižudyti. Atmink, kad aš ilgai atsisakinėjau tavo globos ir geradaryščių ir, jei šiandien jas priimu, tai iš dalies dėl silpnumo ir dėl pasibjaurėjimo gyvenimu, iš dalies dėl prisirišimo ir dėkingumo tau, nes atsiklaupęs prašei jų neatstumti. O mano drauge, jaučiu, tau skirtas gražiausias vaidmuo, bet argi aš kalta, kad tu geras? Argi nusipelniau griežtų priekaištų dėl savo nuopuolio, kai vieniša, nusivylusi atsidaviau kilniausiai širdžiai, kokia tik yra žemėje?

– Mylimoji, – tariau, glausdamas ją prie širdies, – tai puikus atsakymas į šlykščias apkalbas, skleidžiamas niekšų, kurie tavęs nepripažįsta. Bet kodėl tu man šitai sakai? Nejau manai, kad turi

teisintis Bustamentei už laimę, kurią jam davei, vienintelę laimę, kurią jis patyrė gyvenime? Tai man reikia teisintis, jei galiu, nes aš klydau. Žinau, kiek tavo išdidumas ir neviltis man priešinosi. Neturėčiau šito užmiršti. Kai prabylu į tave valdingu tonu, būnu kvailys, kuriam dera atleisti, nes mano aistra drumsčia protą ir atima visas jėgas. Dovanok man, Žiuljeta, ir užmiršk tą pykčio akimirką. Deja, aš nemoku įkvėpti meilės. Mano charakteryje yra šiurkštumo, kuris tau nepatinka. Įžeidžiau tave, kai jau pradėjai sveikti, kartais aš per valandą sugriaunu ištisų dienų triūsą.

– Ne, ne, pamirškim šitą kivirčą, – nutraukė Žiuljeta bučiuodama mane. – Už tą truputėlį skausmo, kurį man suteikiat, aš atsilyginu šimteriopai. Kartais jūsų charakteris būna valdingas, užtat mano skausmas visada žiaurus, tačiau nemanykit, kad jis nepagydomas: jūsų gerumas ir meilė galiausiai jį priveiks. Būčiau nedėkinga, jei nepersiimčiau viltimi, kurią man rodote. Apie vedybas pakalbėsime kitą kartą, gal jums pavyks mane įtikinti, tačiau prisipažįstu, mane gąsdina šita priklausomybė, pašventinta įstatymų ir prietarų: ji garbinga, bet neišardoma.

– Dar vienas žiaurus žodis, Žiuljeta! Nejau bijote visam laikui tapti mana?

– Ne, žinoma, ne. Nesikrimsk, padarysiu viską, ko panorėsi. Bet šiandien baikime šį pokalbį.

– Gerai! Tuomet vietoj šitos suteik man kitą malonę: sutik rytoj išvažiuoti iš Venecijos.

– Iš visos širdies. Kas man rūpi Venecija ir visa kita. Klausyk, netikėk manim, kai pradedu gailėtis praeities, tai apmaudas arba beprotystė verčia mane taip kalbėti. Praeitis! O teisingasis dangau! Argi tu nežinai, kiek turiu priežasčių jos neapkęsti? Pažiūrėk, kaip ji mane sugniuždė! Argi nepristigčiau jėgų jos įsikibti, net jeigu ji sugrįžtų?

Pabučiavau Žiuljetai ranką, dėkodamas už pastangas, kurias ji padėjo šitokioms kalboms. Bet jos manęs neįtikino, Žiuljeta nedavė jokio aiškaus atsakymo. Prislėgtas vėl ėmiau žingsniuoti po kambarį.

Papūtė sirokas ir akimirksniu išdžiovino grindinį. Miestas vėl suskambo, kaip paprastai, ir mes išgirdome tūkstančius šventinių garsų: į mus skriejo čia kimus įkaušusių gondoljerų dainavimas, čia iš kavinių pasipylusių ir praeivius erzinančių kaukių šūksniai, čia irklų pliuškenimas kanale. Fregatos patranka palinkėjo labos nakties lagūnos aidams, ir tie atsiliepė tartum artilerijos salvės. Su jomis sumišo austriško būgno tratėjimas, niūriai suskambo Švento Morkaus bažnyčios varpai.

Mane užgulė klaikus liūdesys. Žvakės, baigdamos degti, įžiebė žalio popieriaus rozetes ir užliejo daiktus numirėliška šviesa. Man visur vaidenosi pamėkliškos formos ir garsai. Ant sofos išsitiesusi ir į šermuonėlių kailinius bei šilkus įsisupsčiusi Žiuljeta atrodė lyg velionė, suvyniota į įkapes; iš lauko sklindančios dainos ir juokas man skambėjo lyg žūstančiųjų šauksmai, o kiekviena gondola, slystanti

po marmuriniu tiltu palei mano langą, panėšėjo į skenduolį, kovojantį su bangomis ir agonija. Galiausiai mane užvaldė vien mintys apie neviltį ir mirtį ir krūtinę spaudžianti sunkuma pasidarė tiesiog nepakeliama.

Tačiau aš pamažėliais rimau ir galvoje ėmė po truputį šviesėti. Prisipažinau, kad Žiuljeta sveiksta labai lėtai, ir nors iš dėkingumo atnašauja man aukas, jos širdis beveik tokia pat ligota kaip ir pirmosiomis dienomis. Neįstengiau suvokti, kaip galima taip ilgai ir taip skaudžiai gailauti meilės tokiam niekingam žmogui, ir ėmiau ieškoti priežasčių atsako nesulaukusiuose savo jausmuose. Tikriausiai, pamaniau sau, mano charakteris kelia jai neįveikiamą pasibjaurėjimą, apie kurį ji nedrįsta prisipažinti. O gal jai nepriimtinas mano gyvenimo būdas, nors ir priderinau savo įpročius prie josios. Leonis be perstojo vežiojo ją iš vieno miesto į kitą. Aš taip pat keliauju su ja štai jau dveji metai, niekur ilgam neapsistodamas ir tučtuojau palikdamas tą vietą, kur tik pastebiu bent menkiausią nuobodulio šešėlį jos veide. Tačiau ji vis tiek liūdi, nėra jokios abejonės. Niekuo ji nesidžiaugia ir retsykiais teikiasi nusišypsoti tik iš atsidavimo. Niekas, kas patinka moterims, nevalioja įveikti jos skausmo. Tai nepajudinama uola, neblunkantis deimantas. Vargšė Žiuljeta! Kiek jėgos tavo silpnume! Kiek beviltiško atsparumo tavo apatijoje!

Nejučiomis pradėjau garsiai lieti savo sielvartą. Žiuljeta pasirėmė alkūne ir, palinkusi į priekį ant pagalvėlių, ėmė liūdnai klausytis.

– Žiūrėk, – tariau jai priėjęs artyn, – atradau naują tavo kančių priežastį. Aš pernelyg slopinau tavo skausmą, ir tu nuginei jį į patį širdies kamputį. Aš niekingai bijojau pažvelgti į šitą žaizdą, kurios vaizdas mane kamavo, ir tu iš kilnumo ją nuo manęs paslėpei. Šitaip apleista ir palikta likimo valiai, ji kasdien vis labiau opėjo, o juk turėjau kasdien ją gydyti ir malšinti sopulį. Aš klydau, Žiuljeta, tu privalai parodyti savo gėlą, išlieti ją man ant krūtinės. Privalai papasakoti apie savo buvusias negandas, apie kiekvieną savo gyvenimo valandėlę, privalai pasakyti, kas mano priešas. Taip, privalai. Tau ką tik išsprūdo žodžiai, kurių niekada nepamiršiu: tu maldavai, kad leisčiau bent išgirsti jo vardą. Ką gi! Kartu ištarkime tą prakeiktą vardą, kuris degina tau lūpas ir širdį. Pakalbėkime apie Leonį.

Žiuljetai nejučiomis sublizgo akys; man suspaudė krūtinę, bet aš sutramdžiau kančią ir paklausiau, ar ji sutinka su mano pasiūlymu.

– Taip, – rimtai atsakė ji, – manau, tavo teisybė. Matai, kartais mane smaugia rauda, bet iš baimės tave įžeisti aš nelieju ašarų ir kaupiu širdyje skausmo lobius. Jei galėčiau atverti tau savo sielą, man atrodo, ne taip kentėčiau. Mano gėla – lyg tie kvepalai, amžinai saugomi užkimštame buteliuke. Jei tik jį atkimši, kvepalai greit išsigaruos. Jei galėčiau be perstojo kalbėti apie Leonį, papasakoti tau visas mūsų meilės smulkmenas, man prieš akis iškiltų sykiu ir gėris, ir blogis, kurį iš jo patyriau. O tavo priešiškumas dažnai man atrodo neteisingas, ir šir-

dies gilumoje aš atleidžiu už skriaudas, kurios mane papiktintų, jei išgirsčiau apie jas iš kieno nors kito lūpų.

– Gerai, – atsakiau, – noriu apie jas išgirsti iš tavo lūpų. Aš nežinau šios tragiškos istorijos smulkmenų, ir geidauju, kad tu man jas papasakotum, kad apsakytum visą savo gyvenimą. Geriau pažindamas tavo sielvartus, gal išmoksiu geriau juos malšinti. Papasakok man viską, Žiuljeta, pasakyk, kaip tas Leonis privertė taip save pamilti, kuo jis tave apžavėjo, kokią žinojo paslaptį, nes aš pavargau bergždžiai ieškoti kelio į tavo nepasiekiamą širdį. Pasakok, aš klausau.

– O taip! Aš irgi to noriu, – atsakė ji, – pagaliau tai palengvins mano kančias. Bet leisk man kalbėti ir nepertraukinėk jokiais liūdesio ar pykčio protrūkiais, nes aš pasakosiu viską kaip buvo. Pasakosiu, kas gera ir kas bloga, kaip aš kentėjau ir kaip mylėjau.

– Tu man viską papasakosi, o aš viską išklausysiu, – pasakiau jai.

Liepiau atnešti naujų žvakių ir pakurstyti ugnį. Žiuljeta pradėjo taip.

III

– Jūs žinote, aš – turtingo Briuselio juvelyro duktė. Mano tėvas buvo tikras savo amato meistras, bet šiaip jau neišsilavinęs. Iš paprasto darbininko jis iškilo iki didelių turtų savininko ir kaskart gausino juos sėkminga prekyba. Nors ir menkai išauklėtas, jis lankėsi turtingiausiuose provincijos namuose, o motina, graži ir sąmojinga, buvo priiminėjama prašmatnioje pirklių visuomenėje.

Tėvas buvo švelnus ir apatiškas. Šios savybės kasdien vis labiau ryškėjo, didėjant turtams ir augant gerovei. Motina, jaunesnė ir gyvybingesnė, turėjo neribotą laisvę ir svaigulingai naudojosi turto teikiamais pranašumais bei aukštuomenės malonumais. Ji buvo gera, nuoširdi, apdovanota daugybe

kitokių dorybių, bet iš prigimties lengvabūdė, ir jos grožis, kurio metai per stebuklą nepalietė, pailgino jai jaunystę ir padarė žalą mano auklėjimui. Ji iš tiesų švelniai mane mylėjo, bet jos meilė buvo neprotinga ir neapdairi. Didžiuodamasi mano jaunatvišku gaivumu ir abejotinais talentais, kurie man buvo įskiepyti, ji tik ir rūpinosi, kaip vežioti mane į iškylas ir rodyti aukštuomenei; ji jautė saldų, bet pavojingą išdidumą, be perstojo puošdama mane naujomis brangenybėmis ir vaikščiodama su manim į šventes. Tuos laikus menu su skausmu ir kartu su malonumu; nuo tada ne sykį liūdnai mąsčiau apie tuščiai praleistus jaunystės metus, ir vis dėlto gailiuosi tų laimingų, nerūpestingų laikų, kurie turėjo niekada nesibaigti arba niekada neprasidėti. Man rodos, vis dar matau motiną apvaliu lieknu liemeniu, tokiomis baltomis rankomis ir tokiomis juodomis akimis, tokia koketiška, bet tokia meilia šypsena, kad iš pirmo žvilgsnio galėjai suprasti, jog ji niekada nepažino nei rūpesčių, nei nepatogumų ir nė už ką nesiimtų prievartos kitų atžvilgiu, net ir skatinama gerų ketinimų. O taip, aš ją prisimenu! Prisimenu ilgus mudviejų rytmečius, skirtus apgalvoti ir parinkti baliniams tualetams, mudviejų popietes, praleistas besimatuojant kitus tualetus, ir taip kruopščiai, kad mums vos likdavo valanda pasirodyti pasivaikščiojimų alėjose. Įsivaizduoju motiną su atlaso suknelėmis, kailiais, ilgomis baltomis plunksnomis, su lengvu šviesių plaukų ir kaspinų debesėliu. Baigusi tualetą, ji valandėlę užmiršdavo

save ir imdavo rūpintis manimi; man būdavo nuobodoka atsirišinėti juodo atlaso batelių raištelius ir lyginti menkutę kojinės raukšlelę arba matuotis dvidešimt porų pirštinių, kol rasdavau tokias, kurių rausvas atspalvis būdavo pakankamai ryškus ir atitikdavo motinos skonį. Tos pirštinės taip glaudžiai aptempdavo rankas, kad aš jas suplėšydavau, kol per didžiausius vargus užsimaudavau; reikėdavo viską pradėti iš naujo, ir mes prikraudavom krūvas draiskalų, kol išsirinkdavom tas, kurias dėvėdavau tik valandą, o paskui atiduodavau savo kambarinei. Tačiau nuo vaikystės buvau įjunkyta žiūrėti į šias smulkmenas kaip į svarbiausią moters gyvenimo užsiėmimą, tad kantriai paklusdavau. Pagaliau mudvi išeidavom iš namų ir, išgirdę šlamant mūsų šilkines sukneles, užuodę iškvėpintų movų aromatus, visi atsisukdavo pasižiūrėti. Buvau įpratusi visų vyrų lūpose girdėti savo vardą ir matyti, kaip jų žvilgsniai sminga į mano giedrą veidą. Tas šaltumo ir nekalto begėdiškumo mišinys ir yra tai, kas vadinama gražia merginos laikysena. Motina dvigubai didžiavosi rodydamasi pati ir rodydama savo dukterį; aš buvau jos atspindys, arba geriau pasakius, dalis jos pačios, jos grožio, jos turtų; apie jos gerą skonį bylojo mano pašvitai; į motinos panašus veidas priminė jai ir kitiems vos pasikeitusį jos pirmosios jaunystės žydėjimą; žodžiu, žvelgdama į mane tokią laibutę einančią šalimais, ji tarsi matydavo dvi esybes: vieną išblyškusią, plonytę, kokia buvo penkiolikos metų, ir antrą spindinčią, gražią, kokia vis dar bu-

vo. Už nieką pasaulyje ji nenorėjo vaikščioti be manęs; tuomet jai būtų atrodę, kad kažko trūksta ir kad ji pusnuogė.

Po pietų atsinaujindavo diskusijos apie balines sukneles, šilkines kojines, gėles. Tėvas, tvarkantis parduotuvės reikalus tik dieną, mieliau būtų ramiai leidęs vakarus šeimoje. Bet jis buvo tokio minkšto būdo, jog net nepastebėdavo, kaip mes jį apleidžiam. Jis snausdavo sau fotelyje, kol kirpėjos, nerdamosi iš kailio, stengdavosi perprasti įmantrias motinos išmones. Prieš išvykstant geraširdis žmogelis pažadintas imdavo paslaugiai traukti iš skrynučių puikius brangakmenius, kurių apsodai būdavo daromi pagal jo piešinius. Jis pats užsegdavo juos mums ant rankų ir kaklo ir gėrėdavosi jų efektu. Tos brangenybės buvo skirtos parduoti. Dažnai girdėdavom, kaip moterys aplink mus pavydžiai girdavo jų spindesį ir tyliai laidydavo kandžias pašaipas. Bet motina ramindavosi, sakydama, kad žymiausios damos nešioja tai, kas atlieka nuo mūsų, ir tai buvo tiesa. Rytojaus dieną klientės ateidavo pas tėvą užsisakyti papuošalų, panašių į tuos, kuriuos buvom dėvėjusios mes. Po keleto dienų jis joms nusiųsdavo tuos pačius, ir mes jų nesigailėdavom, nes praradusios tuos gaudavom dar gražesnių.

Aš augau, gyvendama tokį gyvenimą, ir nesirūpinau nei dabartimi, nei ateitimi, nesistengiau formuoti ar grūdinti savo charakterio. Iš prigimties buvau švelni ir patikli, kaip motina; kaip ir ji, leidausi

nešama likimo. Tik aš nebuvau tokia linksma; mane ne taip traukė malonumai ir tuštybė; man tarsi trūko jos gyvybinių jėgų, noro ir mokėjimo linksmintis. Aš susitaikiau su savo lengva dalia, nesuvokdama jos vertės ir nelygindama su niekieno kito. Neturėjau jokio supratimo apie aistras. Buvau išauklėta taip, lyg man niekad nebūtų lemta jų pažinti; motina buvo išauklėta taip pat ir jautėsi gerai, nes nesugebėjo pajusti aistrų ir jai niekada nereikėjo su jomis kovoti. Mano protas buvo prilenktas prie tokių mokslų, kurie širdžiai nedavė jokio darbo. Aš puikiai skambinau pianinu, nuostabiai šokau, tapiau akvarele su kerinčiu vaizdų grynumu ir spalvų gaivumu, bet mano sieloje nebuvo nė kibirkštėlės tos šventos ugnies, kuri įkvepia gyvybę ir padeda ją suprasti. Aš dievinau tėvus, bet nežinojau, ką reiškia didesnė ar mažesnė meilė. Kūriau gražius laiškus savo jaunosioms draugėms, bet nežinojau nei žodžių, nei jausmų vertės. Aš jas mylėjau iš įpročio. Buvau joms gera iš pareigos ir įgimto švelnumo, bet man nerūpėjo jų charakteris, aš išvis nieko netyrinėjau. Nemačiau tarp jų jokio esminio skirtumo. Labiausiai mylėjau tas, kurios dažniausiai ateidavo manęs aplankyti.

IV

Aš buvau tokia šešiolikametė, kai į Briuselį atvyko Leonis. Pirmąkart jį pamačiau teatre. Sėdėjau su motina ložėje netoli balkono, kuriame buvo įsitaisęs jis su elegantiškiausiais ir turtingiausiais jaunuoliais. Man jį parodė motina. Ji visąlaik dairėsi man vyro ir jo ieškojo tarp geriausiai apsirengusių ir stotingiausių vyriškių. Jai tai buvo viskas. Kilmė ir turtas viliojo ją tik kaip priedai prie svarbiausių, jos akimis žiūrint, dalykų: laikysenos ir manierų. Tauriausias žmogus, jei tik jis būtų vilkėjęs kuklius drabužius, būtų kėlęs jai vien panieką. Jos būsimasis žentas privalėjo turėti tam tikrus rankogalius, nepriekaištingą kaklaraištį, puikią figūrą, gražų veidą, Paryžiuje siūtus drabužius ir mokėti varinėti tuščius plepalus, nes tokį

žmogų aukštuomenė dievina.

Aš nelyginau vyrų vienų su kitais. Aklai pasitikėjau tėvų parinkimu ir nei troškau, nei bijojau vedybų.

Motinai Leonis pasirodė žavingas. Tiesa, jo veidas nuostabiai gražus, laikysena laisva, grakšti, energinga, drabužiai ir manieros kaip dendžio. Tačiau aš nepajutau jokių romantiškų jausmų, pranašaujančių aistringų sielų likimą. Paklusdama motinai, nukreipiau į jį akis ir antrąkart nebūčiau pažvelgusi, jei ji nebūtų manęs privertusi, be paliovos šūkčiodama ir smalsaudama sužinoti jo vardą. Mūsų pažįstamas jaunuolis, kurį ji pasikvietė norėdama išsiklausinėti, pasakė, kad tai kilmingas venecijietis, vieno žymiausių miesto pirklių draugas, kad jis, regis, valdąs milžiniškus turtus ir esąs vardu Leonė Leonis.

Motiną sužavėjo toks atsakymas. Tas pirklys, Leonio draugas, rytojaus dieną kaip tik rengė šventę, į kurią mudvi buvome pakviestos. Lengvabūdei, patikliai moteriškei pakako paviršutiniškai sužinoti, kad Leonis turtingas ir aukštos kilmės, ir ji iškart nukreipė į jį akis. Tą patį vakarą ji užsiminė man apie jį ir patarė rytoj būti gražiai. Aš nusišypsojau ir užmigau lygiai tuo pat metu kaip ir kitais vakarais, ir nuo minčių apie Leonį mano širdis nepradėjo plakti smarkiau. Buvau įpratinta be jaudulio klausytis, kaip kuriami tokie planai. Motina laikė mane pakankamai protinga mergaite, tad nematė reikalo elgtis kaip su vaiku. Vargšė mamytė nepastebėjo, jog ji dar vaikiškesnė už mane.

Ji aprengė mane su tokiu rūpesčiu ir skoniu, kad buvau išrinkta puotos karaliene. Bet iš pradžių viskas nuėjo niekais. Leonis nepasirodė, ir motina pamanė, kad jis bus išvykęs iš Briuselio. Degdama nekantrumu, ji paklausė namų šeimininko, kur jo venecijietis draugas.

– A! – tarė ponas Delpešas. – Jūs jau pastebėjote mano venecijietį? – Jis šypsodamas nužvelgė mano tualetą ir viską suprato. – Dailus vaikinas, – pridūrė jis, – aukštos kilmės ir turi didelį pasisekimą Paryžiuje ir Londone. Bet reikia pripažinti, jis baisus lošėjas, ir jeigu nematote jo čia, tai tik todėl, kad kortas jis mėgsta labiau nei gražiausias moteris.

– Lošėjas! – sušuko motina. – Kaip bjauru!

– O! – paprieštaravo Delpešas. – Kaip čia pasakius. Jeigu turi lėšų!

– Iš tiesų! – atsakė motina.

Šios pastabos jai pakako. Daugiau ji niekada nesuko galvos dėl Leonio aistros lošti.

Netrukus po šio trumpo pokalbio salėje, kur šokome, pasirodė Leonis. Pastebėjau, kad ponas Delpešas kažką šnibžda jam į ausį žiūrėdamas į mane ir Leonio akys neryžtingai klydinėja aplinkui; pagaliau, be abejo, klausydamas draugo nurodymų, jis surado mane minioje ir priėjo artyn, kad geriau matytų. Tą valandėlę supratau, jog tekūtės merginos vaidmuo truputį juokingas, nes susižavėjusiame jo žvilgsnyje buvo kažkokios ironijos, ir aš gal pirmąkart gyvenime susigėdau ir paraudau.

Ta gėda virto kone kančia, kai po keleto minučių pamačiau, jog Leonis grįžo į lošimo salę. Man dingojosi, kad esu pašiepta ir paniekinta, ir aš supykau ant motinos. To man niekada nebuvo atsitikę, ir ji nusistebėjo, kodėl rodau blogą ūpą.

– Klausyk, – taip pat šiek tiek pyktelėjusi tarė ji, – nežinau, kas tau yra, bet daraisi negraži. Važiuojam namo.

Ji jau stojosi, kai Leonis greitai perėjo salę ir pakvietė ją valso. Šis nelauktas atsitikimas ją vėl pralinksmino; ji juokdamasi numetė man vėduoklę ir dingo su juo šokio sūkury.

Kadangi motina aistringai mėgo šokti, į puotas mus visada lydėdavo sena teta, vyresnioji tėvo sesuo, kuri palaikydavo man kompaniją, kai nebūdavau pakviesta šokti tuo pat metu kaip ir motina. Panelė Agata – toks tetos vardas – buvo ramaus šalto būdo senmergė. Ji turėjo daugiau sveiko proto už kitus šeimos narius, bet nestokojo polinkio į tuštybę, kuri visiems prasisiekėliams – tarsi povandeninis rifas. Nors puotose ji vaidindavo gana liūdną vaidmenį, niekada nesiskųsdavo, kad turi mus ten lydėti; jai tai būdavo proga senatvėje pademonstruoti puikias sukneles, kurių negalėjo įsigyti jaunystėje. Taigi ji didžiai vertino pinigus, bet kitos aukštuomenės pagundos ją viliojo ne per labiausiai. Ji nuo seno nekentė kilmingųjų ir nepraleisdavo progos juos iškoneveikti ir išjuokti, ir darydavo tai gana sąmojingai.

Subtili ir įžvalgi, įpratusi ne veikti, o stebėti kitų veiksmus, ji suprato, kodėl pasikeitė mano nuotai-

ka. Nepaliaujamas motinos čiauškėjimas atskleidė tetai jos ketinimus dėl Leonio, o malonus, išdidus ir pašaipus venecijiečio veidas paaiškino daugelį dalykų, kurių nesuprato motina.

– Pažiūrėk, Žiuljeta, – tarė ji, pasilenkusi prie manęs, – štai tas žymus senjoras tyčiojasi iš mūsų.

Mane nupurtė skausmingas drebulys. Tetos žodžiai atliepė mano nuojautai. Pirmą kartą vyriškio veide aiškiai mačiau panieką mūsų buržuazijai. Buvau įpratinta tik nusijuokti, kai mums ją rodydavo moterys, ir laikyti tai pavydo ženklu; bet iki šiol grožis mus saugojo nuo vyrų paniekos ir aš nusprendžiau, kad Leonis – didžiausias akiplėša, koks tik gali būti. Jis kėlė man siaubą, ir kai palydėjęs į vietą motiną, pakvietė mane kito kadrilio, išdidžiai atsisakiau. Jo veide atsirado tokia nuostaba, jog aš supratau, kaip tvirtai jis buvo įsitikinęs, kad sutiksiu. Mano išdidumas triumfavo, aš atsisėdau šalia motinos ir pareiškiau, kad esu pavargusi. Leonis paliko mus, itališku papročiu žemai nusilenkęs ir metęs į mane smalsų žvilgsnį, kuriame buvo justi jam būdingas pašaipumas.

Motina, nustebinta mano elgesio, ėmė būgštauti, kad nepradėčiau rodyti savo valios. Ji švelniai su manim pasikalbėjo, tikėdamasi, kad po kurio laiko sutiksiu pašokti ir kad Leonis vėl mane pakvies. Bet aš užsispyriau likti savo vietoje. Po valandos neaiškiame puotos šurmulyje išgirdom kartojant Leonio vardą; kažkas eidamas pro mus šnekėjo, esą Leonis pralošė šešis šimtus luidorų.

– Puiku! – sausai pasakė teta. – Dabar jam teks paieškoti gražios nuotakos su geru kraičiu.

– O! Jam tai nebūtina, – papriešta ravo kitas svečias, - jis toks turtingas.

– Žiūrėkit, – pridūrė trečias, – antai jis šoka. Ir visai neatrodo susirūpinęs.

Leonis iš tiesų šoko, ir jo veide nebuvo nė menkiausio nerimo. Paskui jis priėjo prie mūsų, pasakė motinai keletą lėkštų komplimentų su aukštuomenės žmogui būdingu laisvumu, o tada pamėgino prakalbinti mane, duodamas netiesioginius klausimus. Aš atkakliai tylėjau, ir jis abejingai nudrožė sau. Netekusi vilties, motina išsivedė mane namo.

Pirmąkart ji mane išbarė, o aš pasipūčiau. Teta mane užtarė ir pareiškė, kad Leonis – akiplėša ir nedorėlis. Motina, kuriai niekada niekas taip nepriešta ravo, ėmė verkti, aš taip pat.

Šie maži nemalonumai, prasidėję pasirodžius Leoniui ir artėjant žiauriam likimui, kurį jis man nešė, sudrumstė netrikdomą ligtolinio mano gyvenimo ramybę. Nepasakosiu visų smulkmenų, kas dėjosi kitas dienas. Gerai jų ir neprisimenu, ir tos nežabotos aistros Leoniui pradžia man visada atrodo lyg keistas sapnas, kurio protas niekaip negali suvokti. Tikra tik viena, kad mano šaltumas jį užgavo, nustebino ir pribloškė ir jis iškart ėmė rodyti man pagarbą, kuri patenkino mano įžeistą išdidumą. Kasdien matydavau jį šventėse ar pasivaikščiojimuose, ir mano atšiaurumas greit tirpo nuo jo neapsakomo rūpestingumo ir nuolankių paslaugų, kuriomis jis mane

pilte apipylė. Veltui teta mėgino saugoti mane nuo Leonio, kurį kaltino puikybe; jo manieros ir žodžiai daugiau negildė man širdies; net iš jo veido dingo tas užslėptas sarkazmas, kuris iš pradžių mane užgavo. Jo žvilgsnis sulig kiekviena diena vis labiau spindėjo neperprantamu švelnumu, meilumu. Atrodė, jam rūpėjau tik aš; aukodamas kortų pomėgį, jis kiauras naktis šokindavo motiną ir mane arba šnekučiuodavo su mumis. Netrukus Leonis buvo pakviestas pas mus. Aš truputį baiminausi šio vizito; teta perspėjo, kad mūsų namuose jis suras šimtus priežasčių pajuokai, dėdamasis, neva nieko ypatinga nepastebįs, bet tai jam su draugais ilgai teiks peno patyčioms. Jis atėjo, ir dar didesnei mūsų nelaimei, tėvas, stovėjęs ant savo parduotuvės slenksčio, pro ten įvedė jį į namus. Mūsų namai buvo labai gražūs, motina juos nepaprastai skoningai išpuošė; bet tėvas, kuris mėgo tik savo komerciją, nepanoro perkelti po kitu stogu perlų ir deimantų vitrinų. Ta kibirkščiuojančių brangakmenių užuolaida už didžiulių juos saugančių stiklo plokščių buvo puiki pažiūrėti, ir tėvas visai pagrįstai sakydavo, kad ištaigingesnio papuošimo pirmam aukštui ir nesugalvosi. Motina, kuriai iki šiol tik retkarčiais užeidavo ambicingumo priepuoliai, skatinantys suartėti su aukštuomene, niekada nesisielojo, matydama savo vardą, didelėmis strazų raidėmis išgraviruotą po jos miegamojo balkonu. Tačiau iš šio balkono išvydusi Leonį žengiant per tos nelemtos parduotuvės slenkstį, ji pamanė, kad mes žuvusios, ir su nerimu pažvelgė į mane.

V

Likus keletui dienų iki šio vizito, pajutau lig šiol nepatirtą išdidumą. Jis pabudo mano širdyje, ir stumiama neįveikiamo smalsumo, įsigeidžiau paklausyti, kokia išraiška Leonis prie prekystalio kalbasi su tėvu. Jis vis nelipo į viršų, ir aš pagrįstai pamaniau, jog tėvas užlaikė jį, norėdamas, pagal naivų įprotį, parodyti savo darbo stebuklus. Ryžtingai nulipau į parduotuvę ir apsimečiau truputį nustebusi, kad radau ten Leonį. Motina draudė man lankytis šitoje parduotuvėje, bijodama, kad kas nepalaikytų manęs pardavėja. Bet aš kartais ten įsmukdavau pabučiuoti tėvo, kuriam nebuvo didesnio džiaugsmo, kaip priimti mane savo valdose. Išvydęs mane jis šūktelėjo iš džiaugsmo ir tarė Leoniui:

– Klausykit, ponas barone, tai, ką jums rodžiau, – niekai. Štai mano gražiausias deimantas.

Leonio veide perskaičiau susijaudinimą ir susižavėjimą; tėvui jis nusišypsojo meiliai, o man – aistringai. Į mane anksčiau niekada nebuvo įsmigęs toks žvilgsnis. Aš paraudau kaip ugnis. Kai tėvas pabučiavo mane į kaktą, su švelnumu sumišęs džiaugsmas išspaudė ašarą man iš akių.

Valandėlę stovėjom tylėdami, paskui Leonis atnaujino pokalbį ir sugebėjo rasti tokių žodžių, kurie pamalonino tėvo, kaip menininko ir kaip pirklio, savimeilę. Atrodė, jam be galo patinka klausytis aiškinimų, kaip iš neapdirbtų akmenų nušlifuojami brangakmeniai, kaip jie įgauna blizgesį ir skaidrumą. Jis ir pats šia tema papasakojo įdomių dalykų ir, kreipdamasis į mane, pridėjo keletą smulkmenų apie mineralogiją, kurias pajėgiau suprasti. Buvau priblokšta, kaip sumaniai ir grakščiai jis iškėlė ir sutaurino mūsų padėtį mūsų pačių akyse. Jis mums papasakojo apie juvelyrų darbus, kuriuos turėjo progos matyti keliaudamas, ypač išgyrė savo tėvynainio Čelinio kūrinius ir sulygino šį menininką su Mikelandželu. Žodžiu, tėvo profesijai jis priskyrė tokių nuopelnų ir taip išaukštino jo talentą, kad beveik ėmiau svarstyti, ar aš darbštaus amatininko, ar genijaus duktė.

Tėvas mielai sutiko su pastarąja hipoteze ir, sužavėtas venecijiečio manierų, pagaliau nuvedė jį pas motiną. Per šį vizitą Leonis buvo toks sąmojingas ir apie viską kalbėjo taip protingai, kad aš

jo klausiausi lyg užkerėta. Niekada nė manyti nemaniau, kad yra tokių vyrų. Tie, kuriuos man rodydavo kaip pačius maloniausius, buvo tokie nežymūs, tokie niekingi, palyginti su Leoniu, jog aš tariausi sapnuojanti. Buvau pernelyg menko išsilavinimo, kad galėčiau įvertinti jo žinias ir iškalbą, bet supratau jį instinktyviai. Jis mane užhipnotizavo žvilgsniu, apsuko galvą pasakojimais, nustebino ir užbūrė kiekviena nauja tema, kurią pradėdavo plėtoti.

Leonis iš tiesų apdovanotas nepaprastais sugebėjimais. Netrukus jam pavyko sužavėti visą miestą. Jūs žinote, jis turi visokių talentų, moka suvilioti visus. Jei, mažumėlę pasiprašydinęs, sutikdavo dalyvauti kokiame nors koncerte, dainuodavo ir grodavo visais instrumentais kur kas geriau už muzikantus. Jei nuspręsdavo praleisti vakarą artimų draugų rate, moterų albumuose pripiešdavo nuostabių piešinių. Jis galėjo akimirksniu brūkštelėti pieštuku dailų portretą arba vykusią karikatūrą; improvizavo ir deklamavo visomis kalbomis, mokėjo visus Europoje paplitusius šokius ir šoko juos su stulbinančiu grakštumu; jis viską buvo matęs, viską įsiminęs, įvertinęs, perpratęs; jis viską žinojo; Visatą skaitė lyg atverstą knygą. Jis puikiai vaidino tragedijose ir komedijose, organizavo mėgėjų trupes, pats diriguodavo orkestrui, vaidindavo pagrindinius vaidmenis, būdavo dekoratorius, dailininkas, mechanikas. Pirmas visose kompanijose, visose šventėse. Iš tiesų galėjai

sakyti, kad malonumai sekiote sekioja paskui jį ir jam prisilietus viskas mainosi ir įgauna naują pavidalą. Visi entuziastingai jo klausydavosi, visi aklai jam paklusdavo; tikėjo juo lyg pranašu, ir jei jis žiemos vidury būtų pažadėjęs prišaukti pavasarį, žmonės būtų manę, jog jis tai gali. Kokį mėnesį pagyvenęs Briuselyje, Leonis pakeitė miesto gyventojų charakterį. Malonumai suvienijo visas klases, nugludino pasipūtėliškus skrupulus, sulygino visus rangus. Kasdien buvo rengiami pasijodinėjimai, fejerverkai, spektakliai, koncertai, maskaradai. Leonis buvo didis ir dosnus; darbininkai dėl jo būtų sukėlę maištą. Jis barstė geradarystes pilnomis rieškučiomis, rasdavo aukso ir laiko viskam. Jo fantazijomis iškart užsikrėsdavo visi. Moterys jį mylėjo, o vyrai buvo taip pavergti, kad nė nemanė pavyduliauti.

Kaipgi galėjau, matydama tokį susižavėjimą, likti abejinga ir nesididžiuoti, kad mane išsirinko žmogus, pakerėjęs visą provinciją! Leonis mus apgaubė rūpesčiu ir pagarba. Mudvi su motina turėjome didžiausią pasisekimą iš visų miesto moterų. Buvome šalia jo visų pasilinksminimų priešaky; jis mums padėjo pasinerti į nežabotą prabangą; piešė mums tualetus ir kūrė charakteringus kostiumus: jis nusimanė apie viską ir prireikus pats galėjo pasiūti mums sukneles ir turbanus. Tuo jis ir pelnė mūsų šeimos palankumą. Sunkiausia buvo palenkti tetą. Ji ilgai priešinosi ir skaudino mus liūdnomis pastabomis.

– Leonis, – sakė ji, – nedorai elgiasi, jis užkietėjęs lošėjas. Kas vakarą išlošia ir pralošia dvidešimties šeimų turtą. Mūsų gerą jis prašvilps per naktį.

Tačiau Leonis sugebėjo ją suminkštinti ir jam tai pavyko, užgavus jos tuštybės stygą, – tą svertą, kurį jis užgulė iš visų jėgų, nors atrodė, jog vos vos liečia. Netrukus nebeliko jokių kliūčių. Jam buvo pažadėta mano ranka ir pusė milijono kraičio; vis dėlto teta patarė gauti tikresnių žinių apie šito svetimšalio turtą ir padėtį. Leonis nusišypsojo ir pažadėjo greičiau nei per dvidešimt dienų pateikti savo kilmės ir turto įrodymus. Jis lengva ranka numojo į vedybinę sutartį, kuri buvo sudaryta su didžiausiu palankumu ir pasitikėjimu jam. Rodės, jis beveik nė nežino, ką aš tekėdama atsinešiu. Ponas Delpešas, o paskui jį ir kiti nauji Leonio draugai garantavo, kad jis keturiskart turtingesnis už mus ir veda mane iš meilės. Aš lengvai patikėjau. Manęs niekada niekas nebuvo apgavęs, ir klastotojus bei vagis įsivaizdavau tik su skurdžiomis drapanomis ir niekšiška išvaizda...

Sunkumas užgulė Žiuljetai krūtinę. Ji nutilo ir pažvelgė į mane apsiblaususiu žvilgsniu.

– Vargšė mergaitė! – pasakiau. – Dievas turėjo tave apsaugoti.

– O! – sušuko ji, truputį suraukusi juodmedžio spalvos antakius. – Teatleidžia man Viešpats, aš ištariau baisius žodžius! Mano širdyje nėra neapykantos, aš nekaltinu Leonio išsigimimu. Ne, ne, nes aš neraustu, kad jį mylėjau. To nelaimingojo reikia

gailėtis. Kad jūs žinotumėt... Bet aš jums viską papasakosiu.

– Tęsk savo istoriją, – paprašiau. – Leonis pakankamai nusikalto, ir tu neketini jo apkaltinti labiau, negu jis nusipelnė.

Žiuljeta vėl ėmė pasakoti.

– Tikra tai, kad jis mane mylėjo, mylėjo dėl manęs pačios. Vėlesni įvykiai šitai įrodė. Nelinguokite galva, Bustamente. Leonio tvirtas kūnas ir neaprėpiama siela: joje vienu metu telpa visos dorybės ir ydos, visos geros ir blogos aistros. Visi visada sprendė apie jį šališkai. Jis teisingai sakė, tik aš viena jį pažinojau ir deramai įvertinau. Jo kalba mano ausiai buvo tokia nauja, kad aš tiesiog apsvaigau. Gal dėl visiško neišmanymo jausmų srityje ta kalba man regėjosi saldesnė ir nepaprastesnė, negu būtų atrodžiusi labiau patyrusiai merginai. Bet aš manau (ir kitos moterys pritartų mano nuomonei), kad joks vyras pasaulyje taip nejautė ir nereiškė meilės kaip Leonis. Jis buvo viršesnis už kitus žmones tiek gėriu, tiek blogiu, kalbėjo kita kalba, kitaip žiūrėjo, turėjo kitokią širdį. Kartą girdėjau vieną prancūzę sakant, kad puokštė Leonio rankose kvepia labiau negu kieno nors kito, ir taip buvo visur kur. Jis suteikdavo blizgesio paprasčiausiems daiktams ir atnaujindavo pasenusius. Leonis turėjo didžiulį autoritetą, ir aš negalėjau ir nenorėjau jam priešintis. Pamilau jį visa širdimi.

Tada pajutau, kaip kylu savo pačios akyse. Ar tai buvo Dievo darbas, ar Leonio, ar meilės, bet mano

silpname kūne subrendo ir išsiskleidė stipri dvasia. Sulig kiekviena diena vėrėsi naujas minčių pasaulis. Vienas Leonio žodis pažadindavo manyje daugiau jausmų negu tos lengvabūdiškos kalbos, kurias girdėjau per visą savo gyvenimą. Jis matė, kokią darau pažangą, ir dėl to buvo laimingas ir išdidus. Jam norėjosi ją pagreitinti, ir jis man atnešė knygų. Motina žvilgtelėjo tik į jų paauksuotus viršelius, puikų popierių bei graviūras. Ji vos užmetė akį į pavadinimus tų kūrinių, kurie vėliau sudrumstė man protą ir širdį. Tai buvo gražios ir nekaltos knygos, beveik visos parašytos moterų ir vaizduojančios moterų istorijas: "Valeri", "Eženas de Rotlenas", "Panelė de Klermon", "Delfina"[1]. Šie jaudinantys aistringi pasakojimai, idealaus, mano akimis žiūrint, pasaulio vaizdai išaukštino, bet sykiu ir pražudė mano sielą. Aš persiėmiau romanų fantazijomis, o toks charakteris moteriai lemia patį nelaimingiausią likimą.

[1]"Valeri" — Barbaros Julijos Kriudener (1764–1824), Rygoje gimusios vokietės, rašiusios prancūziškai, romanas.
"Eženas de Rotlenas" — prancūzų rašytojos Adelaidės Marijos Emilijos Flijelės Suzos Botelo romanas.
"Panelė de Klermon" — prancūzų rašytojos Stefani Felisitė Diukrė de Sent Oben, grafienės de Žanlis (1746–1830), romanas.
"Delfina" — prancūzų rašytojos Anos Luizos Žermenos de Stal (1766–1817) romanas.

VI

Šitai permainai įvykti užteko trijų mėnesių. Netrukus turėjau susituokti su Leoniu. Iš visų popierių, kuriuos jis buvo pažadėjęs pateikti, atėjo tik gimimo liudijimas ir kilmės dokumentai. O turto įrodymų, kurių buvo užprašęs per kitą juristą, vis nesulaukėme. Jis baisiai sielvartavo ir niršo dėl šio vėlavimo, kuris tolino mūsų vestuves. Vieną rytą Leonis atėjo pas mus klaikiai priblokštas. Jis parodė mums voką be pašto ženklo, kurį sakėsi ką tik gavęs savais keliais. Laiške buvo pranešama, kad jo reikalų įgaliotinis miręs, o jo įpėdinis radęs dokumentus nesutvarkytus, todėl turįs nudirbti didžiulį darbą, kad tie dokumentai būtų pripažinti, ir prašąs dar savaitės arba dviejų, o tada galėsiąs pateikti *jo*

kilnybei reikalaujamus popierius. Ši kliūtis Leonį siutino ir varė į nevilтį; jis tvirtino mirsiąs iš nekantrumo ir liūdesio, dar nepasibaigus toms dviems prakeiktoms savaitėms. Jis susmuko į krėslą ir pravirko.

Ne, donai Aleo, nesišypsokit, tai buvo ne apsimestinės ašaros. Norėdama jį nuraminti, ištiesiau jam ranką ir pajutau, kaip ji visa sudrėko, tada, sukrėsta ligi širdies gelmių, prapliupau raudoti.

Vargšė motutė neištvėrė. Ji verkdama nubėgo į parduotuvę pas tėvą.

– Tai šlykšti tironija, – pareiškė ji ir atitempė jį prie mūsų. – Pažiūrėkit į šiuos nelaimingus vaikus! Kaip galite priešintis jų laimei, matydamas jų kančias? Nejau norit nužudyti dukterį vien dėl tuščio formalumo? Argi tie popieriai neateis ir nebus patikimi savaitę po vestuvių? Ko jūs bijot? Nejau mūsų brangųjį Leonį laikote sukčium? Nejau nesuprantat, kad jūsų užsispyrimas dėl tų turto įrodymų jį žeidžia, o Žiuljetą skaudina?

Tėvas, priblokštas šitų priekaištų, o labiausiai mano ašarų, prisiekė niekada nė nemanęs būti toks reiklus ir padarysiąs viską, ko aš panorėsianti. Jis mane išbučiavo ir ėmė kalbėti su manim kaip su šešiamečiu vaiku, kurio užgaidoms nusileidžiama, kad nustotų rėkti. Atėjo teta ir prašneko ne taip švelniai. Ji net nepagailėjo priekaištų, kurie mane labai įskaudino.

– Nekaltai ir gerai išauklėtai mergaitei, – tarė ji, – nedera rodyti, kad nekantrauja atsiduoti vyriškiui.

– Iškart matyti, – lyg įgelta atšovė motina, – kad niekada nė vienam negalėjote atsiduoti.

Tėvas nepakęsdavo, kai kas nors nepagarbiai elgdavosi su jo seseria. Jis stojo jos pusėn ir pareiškė, kad mūsų neviltis – tik vaikiškumas, kad savaitė greitai praeis. Mane mirtinai įžeidė kaltinimas nekantravimu ištekėti, ir aš vos neverkiau, bet Leonio ašaros mane smarkiai paveikė ir aš negalėjau susivaldyti. Tada jis atsistojo dar drėgnomis akimis ir degančiais skruostais ir, švelniai, viltingai šypsodamas, pribėgo prie tetos. Viena ranka jis suėmė tetos rankas, kita – tėvo ir puolė ant kelių, maldaudamas nesipriešinti jo laimei. Jo manieros, balsas, veidas turėjo tokios galios, kuriai neįmanoma atsispirti, be to, vargšė tetulė pirmąkart matė vyriškį prie savo kojų. Bet koks pasipriešinimas sutirpo. Buvo paskelbti užsakai, atlikti visi pasiruošimo formalumai ir vestuvės numatytos kitą savaitę, nesvarbu, ar popieriai atkeliaus, ar ne.

Kitą dieną buvo užgavėnės. Ponas Delpešas kėlė šaunią puotą; Leonis paprašė mus apsirengti turkėmis; jis mums nutapė žavingą akvarelę, ir siuvėjos stropiai ją nusikopijavo. Nebuvo pagailėta aksomo, siuvinėto atlaso, kašmyro. Bet neginčijamą triumfą prieš visus puotos tualetus mums garantavo brangakmenių gausybė ir grožis. Apyvarton buvo paleistos beveik visos tėvo atsargos: ant mūsų tvaskėjo rubinai, smaragdai, turkiai, plaukus laikė briliantais papuošti tinkleliai ir egretės, buvome prisisegusios nuostabiai aptaisytų bran-

gakmenių puokštes, mano korsažas ir net bateliai buvo išsiuvinėti puikiais perlais; neregėto grožio perlų vėrinys atstojo man diržą ir krito iki kelių. Mudvi turėjome dideles pypkes ir durklus, nusagstytus ametistais, opalais, granatais; visas mano kostiumas buvo vertas mažiausiai trijų šimtų tūkstančių frankų.

Leonis pasirodė tarp mūsų su stulbinančiu turkišku kostiumu. Su šiuo apdaru jis buvo toks gražus ir didingas, kad žmonės lipo ant suolų, norėdami pažiūrėti į mus. Mano širdis daužėsi it pašėlusi, didžiavausi iki beprotybės. Pats suprantate, papuošalai man ne kažką tereiškė. Leonio grožis, spindesys, pranašumas prieš visus, kone jo kultas – ir visa tai mano, visa tai prie mano kojų! Nuo to galėjo apsvaigti ir ne tokia jauna galvelė. Tai buvo paskutinė mano triumfo diena! Kokiais tik vargais ir paniekinimais nesumokėjau už tą tuščią blizgesį!

Teta buvo persirengusi žyde ir ėjo mums iš paskos, nešina vėduoklėmis ir kvepalų buteliukais. Leonis, norėdamas pelnyti jos draugiškumą, taip meniškai sukūrė jos kostiumą, kad jis beveik poetizavo tetos charakterį ir rimtą, nuvytusį veidą. Vargšė Agata taip pat buvo apsvaigusi! Deja! Koks tas moterų protas!

Buvome ten jau dvi ar tris valandas. Motina šoko, o teta plepėjo su kitomis nusenusiomis moterimis, kurios, kaip Prancūzijoje sakoma, puotose ramsto sienas. Leonis sėdėjo šalia manęs ir pusbalsiu kalbėjo su tokia aistra, kad nuo kiekvieno žodžio

mano kraujyje įsižiebdavo kibirkštėlė. Staiga balsas apmirė jo lūpose. Jis išblyško it lavonas ir sustingo lyg išvydęs šmėklą. Aš pasekiau jo padėrusį žvilgsnį ir už keleto žingsnių pamačiau žmogų, kuris ir man buvo nemalonus: tai buvo jaunuolis, vardu Anrietas, kuris praėjusiais metais prašė mano rankos. Nors jis buvo turtingas ir kilęs iš garbingos šeimos, motinai neatrodė vertas manęs, ir ji jo atsikratė, prasimetusi mano jaunumu. Bet kitų metų pradžioje jis primygtinai pakartojo prašymą ir po miestą pasklido gandai, esą jis mane beprotiškai įsimylėjęs; aš nesiteikiau kreipti į juos dėmesio, o motina, kuri jį laikė pernelyg paprastu ir miesčionišku, kiek grubokai atstūmė jo piršimąsi. Dėl to jį prislėgė veikiau liūdesys negu apmaudas ir jis tučtuojau išvyko į Paryžių. Tada teta ir jaunosios draugės ėmė priekaištauti man, kad buvau jam tokia abejinga. Jis puikus jaunuolis, sakė jos, labai išsilavinęs ir kilnaus charakterio; tie priekaištai buvo man nusibodę. Nelauktas jo pasirodymas dabar, kai buvau tokia laiminga su Leoniu, mane paveikė nemaloniai, tarsi tai būtų buvęs dar vienas priekaištas. Aš nusigręžiau ir apsimečiau jo nepastebėjusi, bet pro akis neprasprūdo keistas žvilgsnis, kurį jis metė į Leonį. Leonis čiupo mane už rankos ir nusivedė į gretimą salę valgyti ledų. Jis pridūrė, kad karštis jį vargina ir erzina nervus. Aš juo patikėjau ir išraiškingą Anrieto žvilgsnį palaikiau vien pavydu. Mudu išėjome į galeriją; čia buvo mažai žmonių ir aš kurį laiką stovėjau, atsirėmusi į Leonio ranką. Jis buvo susi-

jaudinęs ir sunerimęs, ir aš dėl to susirūpinau, bet jis atsakė, kad tai niekis, jis tik truputį negaluoja.

Leonis buvo jau beatsigaunąs, bet aš pastebėjau, kad Anrietas seka mums įkandin; mane tai išvedė iš kantrybės.

– Iš tiesų tas žmogus velkasi paskui mus lyg sąžinės priekaištas, – tyliai pasakiau Leoniui. – Ir ar jis tikrai žmogus? Man jis panašus į nusidėjėlio sielą, sugrįžusią iš ano pasaulio.

– Koks žmogus? – krūptelėjo Leonis. – Kaip jūs jį pavadinot? Kur jis? Ko jam iš mūsų reikia? Ar jūs jį pažįstat?

Trumpai papasakojau jam apie viską ir paprašiau nekreipti dėmesio į keistą Anrieto elgesį. Bet Leonis nieko neatsakė, tik pajutau, kad jo ranka, laikanti manąją, pasidarė šalta kaip numirėlio. Visą jo kūną nupurtė mėšlungiškas drebulys, pamaniau, kad jis tuoj nualps, bet visa tai tetruko akimirką.

– Man baisiai pakrikę nervai, – pasakė jis. – Turbūt teks eiti gultis. Galva degte dega, šitas turbanas spaudžia kaip akmuo.

– O Dieve! – sušukau. – Jei jūs išvyksit, šita naktis man pavirs amžinybe, o šventė – nepakeliama kančia. Pamėginkit nueiti į nuošalesnį kambarį ir valandėlei nusiimti turbaną, mes paprašysim keleto lašų eterio ir nuraminsim jūsų nervus.

– Taip, jūsų teisybė, mano geroji, brangioji Žiuljeta, mano angele. Galerijos gale yra buduaras, kur greičiausiai būsim vieni. Mažumėlę pailsėjus, man palengvės.

Šitaip kalbėdamas jis skubiai nusivedė mane į buduarą: jis veikiau bėgo, negu ėjo. Užpakaly išgirdau žingsnius. Atsigręžusi pamačiau Anrietą, kuris vis artėjo ir atrodė, lyg mus persekiotų. Pamaniau, kad jis išprotėjo. Siaubas, kurio Leonis jau nebepajėgė slėpti, galutinai sujaukė mano mintis. Mane suėmė prietaringa baimė, kraujas sustingo lyg kokiame košmare, ir daugiau neįstengiau žengti nė žingsnio. Tuo metu Anrietas mus pavijo ir uždėjo Leoniui ant peties ranką, kuri man pasirodė lyg metalinė. Leonis stovėjo it perkūno trenktas, tik linktelėjo galva, tartum iš šios grėsmingos tylos būtų atspėjęs kažkokį klausimą ar įsakymą. Tada Anrietas nuėjo ir aš pajutau, kad jau galiu atplėšti kojas nuo parketo. Dar užtekau jėgų nusekti paskui Leonį į buduarą, o ten kritau ant otomanės tokia pat išbalusi ir sukrėsta kaip ir jis.

VII

Kurį laiką Leonis sėdėjo priblokštas, paskui sukaupęs jėgas puolė man po kojų.

– Žiuljeta, – tarė jis, – aš žuvęs, jei nemyli manęs iki beprotybės!

– O dangau! Ką tai reiškia? – sušukau nieko nesuprasdama ir rankomis apsivijau Leonio kaklą.

– O tu manęs taip nemyli! – su nerimu toliau kalbėjo jis. – Juk aš žuvęs, tiesa?

– Myliu tave visa siela ir visomis savo jėgomis! – verkdama sušukau aš. – Ką reikia daryti, kad tave išgelbėčiau?

– O, tu niekada to nesutiksi! – sugniužęs pasakė jis. - Aš nelaimingiausias iš visų žmonių. Tu vienin-

telė moteris, kurią kada nors mylėjau, Žiuljeta, ir kai jau buvau tave begaunąs, mano širdie, mano gyvenime, prarandu tave amžinai!.. Man belieka tik numirti.

– Dieve mano, Dieve! – sušukau. – Nejau jūs negalite kalbėti? Nejau negalite pasakyti, ko iš manęs norit?

– Ne, aš negaliu kalbėti, – atsakė jis. – Mano gyvenimą slegia baisi, siaubinga paslaptis, ir aš niekada negalėsiu tau jos atskleisti. Kad įstengtum mane mylėti, sekti paskui mane, mane guosti, reikėtų būti daugiau negu moteriai, gal net daugiau negu angelui!..

– Kad įstengčiau tave mylėti! Sekti paskui tave! – tariau jam. – Argi po keleto dienų netapsiu tavo žmona? Tau pakaks pasakyti žodį, ir aš, jei norėsi, seksiu paskui tave į pasaulio kraštą, nesvarbu, kaip man ar tėvams būtų skaudu.

– Ar tai tiesa, o mano Žiuljeta? – džiaugsmo pagautas sušuko jis. – Tu seksi paskui mane? Dėl manęs viską paliksi?.. Gerai! Jei taip mane myli, aš išgelbėtas! Važiuojam, važiuojam tuoj pat...

– Ką jūs sau galvojat, Leoni? Argi mes vedę? – paklausiau.

– Mes negalime susituokti, – trumpai, ryžtingai nukirto jis.

Buvau priblokšta.

– Jei nenori manęs mylėti, jei nenori su manim bėgti, – toliau kalbėjo jis, – man belieka tik viena: nusižudyti.

Šiuos žodžius jis ištarė taip tvirtai, kad aš sudrebėjau visu kūnu.

– Bet kas gi čia darosi? – nesusigaudžiau. – Ar aš sapnuoju? Kas gali sutrukdyti mūsų santuokai, kai viskas nuspręsta, kai tėvas jums pažadėjo?

– Vienas žodis žmogaus, kuris jus įsimylėjęs ir nori sutrukdyti jums tapti mano žmona.

– Aš jo nekenčiu, niekinu jį! – sušukau. – Kur jis? Aš jį sugėdinsiu už tokį niekingą persekiojimą ir šlykštų kerštą... Ką jis gali tau padaryti, Leoni? Argi tavo reputacijai baisūs jo puldinėjimai, argi tu vienu žodžiu nesutrinsi jo į dulkes? Argi tavo dorybė ir jėga ne tokios pat tvirtos ir grynos kaip auksas? O Viešpatie! Aš numanau: tu nusigyvenęs! Dokumentai, kurių lauki, atneš blogas žinias. Anrietas tai žino ir grasina perspėti mano tėvus. Jo elgesys žemas, bet nebijok, mano tėvai geri, jie mane dievina. Pulsiu jiems po kojų, pagrasinsiu tapti vienuole. Tu paprašysi kaip vakar ir perkalbėsi juos, esu tikra. Juk aš turtinga už du. Tėvas nenorės pasmerkti manęs mirti iš skausmo, motina už mane užtars... Mes trise būsim stipresni }ž tetą ir jį įtikinsim. Na, neliūdėk, Leoni, ši kliūtis negali mūsų išskirti, tai neįmanoma. Jei tėvai būtų tokie užsispyrę, tuomet aš su tavim pabėgčiau...

– Bėkim tuoj pat, – niūriai tarė Leonis, – nes jie bus nepalenkiami. Be nusigyvenimo, yra dar kai kas, pragariškas daiktas, kurio negaliu tau pasakyti. Ar tu gera, ar kilni? Ar tu tokia moteris, apie

kokią svajojau ir kokią tariausi radęs? Ar moki būti didvyriška? Ar supranti didžius dalykus, ar sugebi besąlygiškai prisirišti? Pažiūrėsim, Žiuljeta, ar tu miela, graži moteris, kurią man bus gaila palikti, ar angelas, pasiųstas Dievo mano nevilčiai numalšinti. Ar jauti, kaip gražu, kaip nepaprastai tauru pasiaukoti dėl mylimojo? Argi tavo sielos nejaudina tai, kad laikai savo rankose žmogaus gyvybę ir likimą ir kad gali jam visa pasišvęsti? Ak, kodėl negalime pasikeisti vaidmenimis? Kodėl aš nesu tavo vietoje? Su kokia laime, su kokiu džiaugsmu paminčiau dėl tavęs bet kokius jausmus, bet kokias pareigas!..

– Gana, Leoni! – nutraukiau. – Savo kalbomis jūs varot mane iš proto. Pasigailėkit, pasigailėkit mano vargšės motinos, tėvo, mano garbės. Jūs norit mane pražudyti...

– Ak! – sušuko jis. – Tu galvoji apie visa tai, o ne apie mane. Sveri tėvų skausmą, bet nesiteiki dėti ant svarstyklių manojo! Tu manęs nemyli...

Aš užsidengiau veidą rankomis ir ėmiau šauktis Dievo, klausiausi Leonio raudų ir maniau, kad išprotėsiu.

– Gerai, – tariau jam. – Tu to nori ir turi teisę reikalauti. Kalbėk, sakyk, ko geidauji, ir aš tau paklusiu. Argi mano valia ir siela nepriklauso tau?

– Neturime kada gaišti, – atsakė Leonis. – Po valandos reikia būti kelyje, kitaip tau nebus įmanoma pabėgti. Mus seka vanago akis. Bet jei nori, mes jį apgausim. Ar tu šito nori, ar nori?

Jis kaip beprotis suspaudė mane glėbyje. Iš jo krūtinės išsiveržė skausmingas riksmas. Aš atsakiau "taip", nežinodama, ką sakanti.

– Gerai, greitai grįžk į puotą, – paliepė jis man, – ir nerodyk susijaudinimo. Jei kas nors ims tave klausinėti, sakyk, kad truputį negaluoji, bet nesileisk išvedama namo. Šok, jei reikės. Ypač būk atsargi, jei tave užkalbins Anrietas, nepykdyk jo, prisimink, kad mano likimas dar valandą bus jo rankose. Po valandos grįšiu su domino. Į gobtuvą būsiu įsisegęs šį kaspiną. Tu jį atpažinsi, tiesa? Tada sek paskui mane ir, svarbiausia, dėkis rami, abejinga, būk veidmainė. Taip reikia, atmink visa tai. Ar pajėgsi?

Aš atsistojau ir priglaudžiau rankas prie skausmo draskomos krūtinės. Man džiūvo gerklė, veidai liepsnojo kaip ugnis, buvau lyg girta.

– Eime, eime, – paragino jis.

Jis išstūmė mane į puotos salę ir dingo. Motina manęs ieškojo. Iš tolo pamačiau, kokia ji sunerimusi, ir norėdama išvengti klausinėjimo, skubiai priėmiau kvietimą šokti.

Aš šokau, bet nežinau, kaip nenumiriau pasibaigus kadriliui – tiek pastangų prireikė. Kai grįžau į savo vietą, motina jau buvo išėjusi šokti valso. Pamačiusi, kad aš šoku, ji nusiramino ir vėl ėmė linksmintis pati. Teta, užuot pasidomėjusi, kur buvau, mane išbarė. Taip buvo dar geriau, nes nereikėjo atsakinėti ir meluoti. Viena iš draugių išsigandusi paklausė, kas man ir kodėl aš tokia susijaudinusi.

Atsakiau, kad ką tik man buvo užėjęs baisus kosulys.

– Tau reikia pailsėti ir daugiau nešokti, – patarė ji.

Bet aš buvau nusprendusi vengti motinos žvilgsnio, bijojau jos rūpesčio, švelnumo ir savo sąžinės priekaištų. Pamačiau ant suolo paliktą jos nosinaitę, paėmiau ją, prisidėjau prie veido, priglaudžiau prie lūpų ir apipyliau karštligiškais bučiniais. Draugė pamanė, kad vėl ėmiau kosėti, ir aš iš tiesų apsimečiau kosinti. Nežinojau, kaip prastumti tą lemtingą valandą, kurios tebuvo praslinkę vos pusė. Teta pastebėjo, jog aš smarkiai sloguoju, ir pasakė eisianti perspėti motinos, kad važiuotumėm namo. Šis grasinimas mane išgąsdino, ir aš skubiai priėmiau kvietimą šokti. Atsidūrusi tarp šokėjų, pamačiau, kad esu pakviesta valso. Kaip beveik visos merginos, niekada nešokau valso. Bet atpažinusi, kad mane laiko apkabinęs niūrusis Anrietas, iš siaubo nedrįsau atsisakyti. Jis įtraukė mane į šokio sūkurį, ir greitas sukimasis galutinai sujaukė smegenis. Svarsčiau, ar tik man nesivaidena viskas, kas dedasi aplinkui, ar tik aš neguliu lovoje karščiuodama, o ne šoku valsą su žmogum, kuris kelia man siaubą. Paskui prisiminiau, kad manęs pasiimti turi ateiti Leonis. Pažvelgiau į motiną: ji rodės skraidė šokėjų rate, lengva, linksmutė. Tariau sau, kad tai neįmanoma, kad negaliu šitaip palikti motinos. Pajutau, jog Anrietas spaudžia mane glėbyje, o jo akys ryte ryja prie jo palinkusį mano veidą. Aš vos nesurikau ir ne-

pabėgau. Bet prisiminiau Leonio žodžius: "Dar valandą mano likimas bus jo rankose". Aš paklusau. Mes trumpam sustojome. Jis mane užkalbino. Neišgirdau, ką jis sakė, ir šypsodama atsakiau bet ką. Tada pajutau, kaip kažkieno drabužiai brūkštelėjo per nuogas rankas ir pečius. Nereikėjo nė atsisukti, atpažinau vos juntamą Leonio alsavimą. Pasiprašiau nuvedama į vietą. Po akimirkos juodu domino apsivilkęs Leonis pasiūlė man ranką. Aš nusekiau paskui jį. Mudu prasibrovėm pro minią, nežinia kokiu stebuklu pasprukom nuo pavydaus Anrieto žvilgsnio ir motinos akių, nes ji vėl buvo pradėjusi manęs dairytis. Drąsiai praėjau pro penkis šimtus liudininkų, ruošdamasi pabėgti su Leoniu, todėl niekas to ir nepastebėjo. Mudu prasiskverbėm pro prieškambaryje susigrūdusius žmones. Keletas jų ėmė apsiaustus, atpažino mus ir nusistebėjo, kad aš leidžiuosi laiptais be motinos, bet jie jau skirstėsi ir negalėjo paskleisti šios žinios puotoje. Kai atsidūrėme kieme, Leonis nusitempė mane prie šoninių vartelių, pro kuriuos nevažinėjo karietos. Galiuką pabėgėjome tamsia gatve, paskui atsidarė pašto karietos durelės, Leonis įkėlė mane į ją, susupo į platų kailiais pamuštą apsiaustą, ant galvos užmaukšlino kelioninę kepuraitę ir akimirksniu užpakaly pasiliko apšviestas pono Delpešo namas, gatvė ir miestas.

Kiaurą parą važiavome, neišlipdami iš karietos. Kiekvienoje stotelėje, kur būdavo keičiami arkliai, Leonis truputį pakeldavo langelį, iškišdavo ranką,

numesdavo vežėjams keturiskart daugiau, negu jie paprastai gaudavo, skubiai įtraukdavo ranką ir vėl nuleisdavo užuolaidėles. Man nė į galvą nešovė skųstis nuovargiu ar alkiu. Sėdėjau sukąstais dantimis, įtemptais nervais. Negalėjau išlieti nė ašaros, ištarti nė žodžio. Leoniui, atrodo, labiau rūpėjo jo paties baimė, ar mūsų niekas nesiveja, negu mano skausmas ir kančios. Mes sustojome prie pilies netoli kelio. Paskambinome prie sodo vartų. Ilgai palaukus, atėjo tarnas. Buvo antra valanda ryto. Pagaliau jis burbėdamas priėjo prie mūsų ir prikišo žibintą Leoniui prie veido; vos jį atpažinęs, tarnas puolė atsiprašinėti ir nuvedė mus vidun. Pilis man pasirodė tuščia ir apleista. Vis dėlto tarnas man atidarė duris į gana padorų kambarį. Akimirksniu buvo užkurtas židinys, paklota lova, o tada prisistatė moteris manęs nurengti. Man buvo užėjęs kažkoks proto užtemimas. Židinio šilima pamažėliais mane atgaivino, ir aš susivokiau sėdinti šalia Leonio su peniuaru, palaidais plaukais, bet jis nekreipė į mane dėmesio. Jis kišo į skrynią brangius drabužius, perlus ir deimantus, kuriais dar prieš valandėlę buvome pasipuošę. Brangenybės, kuriomis buvo apsisagstęs Leonis, daugiausia priklausė tėvui. Motina, norėdama, kad jo kostiumas ištaiga nenusileistų mūsiškiams, paėmė jas iš parduotuvės ir be žodžių paskolino jam. Kai pamačiau visus šiuos turtus sukrautus į skrynią, mane užplūdo mirtina gėda dėl šios savotiškos vagystės ir aš padėkojau Leoniui, kad jis susiprato išsiųsti juos tėvui. Nežinau, ką jis man

atsakė, o paskui pridūrė, kad galiu miegoti keturias valandas, ir paprašė pasinaudoti jomis, dėl nieko nesielvartauti ir nesirūpinti. Jis pabučiavo mano nuogas kojas ir išėjo. Neturėjau jėgų nusigauti iki lovos. Užmigau krėsle prie ugnies. Šeštą valandą ryto buvau prižadinta, gavau šokolado ir vyriškus drabužius. Paklusniai papusryčiavau ir apsirengiau. Tada atėjo Leonis, ir prieš aušrą mudu palikome tą paslaptingą pilį; aš niekada nesužinojau nei jos vardo, nei tikslios vietos, nei savininko, kaip ir daugelio kitų tokių priebėgų, kurios kelionėje bet kokią valandą atverdavo mums duris, vien ištarus Leonio vardą.

Kuo ilgiau keliavome, tuo ramesnis darėsi Leonio elgesys ir švelnesnė kalba. Aš buvau paklusni, pririšta prie jo aklos aistros, buvau instrumentas, kurio visas stygas jis virpino pagal savo norą. Jei jis užsisvajodavo, aš nugrimzdavau į melancholiją, jei jis pralinksmėdavo, aš užmiršdavau visą liūdesį ir graužatį ir imdavau šypsotis iš jo pokštų, jei jį pagaudavo aistra, aš nuvydavau varginančias mintis, nusišluostydavau sekinančias ašaras ir atrasdavau jėgų jį mylėti ir kalbėti jam apie savo meilę.

VIII

Mes atvykome į Ženevą, kur išbuvome tik tiek, kiek reikia pailsėti. Netrukus nusigavome tolyn į Šveicariją ir tada nustojome nerimauti, kad mus ten persekios ir užklups. Nuo pat pabėgimo Leonis troško surasti mudviem malonią, ramią vietelę, kur galėtume amžinai gyventi vienu du meilės ir poezijos kupiną gyvenimą. Ši palaiminga svajonė išsipildė. Madžorės ežero slėnyje radome nuostabų namelį, stovintį vaizdingoje vietoje. Už labai nedidelius pinigus patogiai jį įsirengėm ir nuo balandžio pradžios išsinuomojom. Ten praleidome šešis svaiginančios laimės mėnesius, už kuriuos visą gyvenimą dėkosiu Dievui, nors jis mane privertė brangiai už juos sumokėti. Mes buvome visiškai vieni ir nebendravo-

me su likusiu pasauliu. Mums patarnavo du jaunavedžiai, linksmi storuliai, ir žiūrėdami į jų santarvę, dar labiau džiaugėmės savąja. Žmona tvarkėsi namuose ir virtuvėje, vyras ganė karvę ir dvi ožkas, kurios buvo visa mūsų banda, melžė pieną ir spaudė sūrius. Keldavomės labai anksti, ir kai būdavo gražus oras, pusryčiaudavome už keleto žingsnių nuo namų, gražiame sode, kurio vaismedžiai, palikti gamtos priežiūrai, leido į visas puses vešlias šakas, apkibusias ne tiek vaisiais, kiek žiedais ir lapais. Paskui eidavom pasivaikščioti į slėnį arba kopdavom į kalnus. Pamažėliais įpratom prie ilgų klajonių ir kasdien atrasdavom kokią naują vietelę. Kalnų kraštai tuo ir patrauklūs, kad juos galima ilgai tyrinėti, kol sužinai visas paslaptis ir gražius kampelius. Kai išsiruošdavom į ilgą kelionę, mūsų linksmasis mažordomas Žoanas sekdavo iš paskos, nešinas maisto pintine, ir nieko nebūdavo žavingesnio už tas puotas ant žolės. Leonis būdavo išrankus tik dėl to, ką vadino savo valgykla. Pagaliau, kai kalno atšlaitėje rasdavom mažytę progumėlę, priaugusią minkštos žolės ir apsaugotą nuo vėjų bei saulės, su gražiu vaizdu ir upeliu šalimais, persigėrusiu kvepiančių žolynų aromatu, jis pats paklodavo ant žemės baltą staltiesę ir išdėliodavo valgius. Žoaną nusiųsdavo pririnkti žemuogių ir įmerkti į šaltą srauto vandenį butelių vyno. Tada uždegdavo spiritinę krosnelę ir minkštai išvirdavo kiaušinius. Po šaltos mėsos ir vaisių aš tokiu pat būdu sutaisydavau jam puikią kavą. Šitaip tarp romantiškų

užkampio grožybių naudojomės kai kuriais civilizacijos patogumais.

Kai oras būdavo prastas, – o pavasario pradžioje taip pasitaikydavo dažnai, – užsikurdavom židinyje didžiulę ugnį, kad apsaugotumėm nuo drėgmės savo būstą, surėstą iš eglinių rąstų. Mudu apsistatydavom širmomis, kurias Leonis pats darė, kalė ir piešė. Gerdavome arbatą, o kol jis rūkydavo ilgą turkišką pypkę, aš jam skaitydavau. Vadindavom šitai savo flamandiškomis dienomis. Nors ir ne tokios linksmos, jos buvo gal net mielesnės už kitas. Leonis turėjo nuostabų talentą tvarkyti gyvenimą taip, kad jis būtų malonus ir lengvas. Nuo pat ryto jis įkinkydavo protą ir imdavo sudarinėti dienotvarkę, skirstyti valandas, o kai dienotvarkė būdavo baigta, atnešdavo ją parodyti man. Aš jai visada karštai pritardavau, ir mes jos tiksliai laikydavomės. Taigi nuobodulys, visada kamuojantis atsiskyrėlius ir net vienišus įsimylėjėlius, niekada prie mūsų neprisėlino. Leonis žinojo, ko reikia vengti ir ko paisyti, kad išsaugotum dvasios ramybę ir kūno žvalumą. Jis mokė mane viso to su neregėtu švelnumu, o aš klausydavau jo kaip vergė šeimininko ir niekada neprieštaraudavau nė vienam jo norui. Pavyzdžiui, jis sakydavo, kad dviejų mylinčių būtybių pasikeitimas mintimis yra nuostabiausias dalykas, bet jis gali virsti pačiu blogiausiu, jeigu juo piktnaudžiausi. Todėl jis paskyrė mūsų pokalbių laiką ir vietą. Kiaurą dieną mes dirbdavom. Aš šeimininkavau, ruošiau jam skanėstus arba pati lyginau skalbinius. Jis buvo be galo jautrus šiems pra-

bangos niekučiams ir dvigubai juos vertino mūsų atsiskyrėliškame užkampyje. Leonis iš savo pusės stengėsi patenkinti visus mūsų poreikius ir palengvinti vienatvės nepatogumus. Jis po truputį išmanė visus amatus: meistravo baldus, įstatinėjo spynas, darė medines ir spalvoto popieriaus pertvaras, valė kaminus, kad nerūktų, skiepijo vaismedžius, mokėjo atvesti upelio vandenį ir paleisti aplink namą. Jis visada dirbo ką nors naudinga, ir visada viską darė gerai. Kai pritrūkdavo didelių darbų, tapydavo akvarele, iš eskizų, brūkštelėtų mūsų albumuose per pasivaikščiojimus, piešdavo žavingus peizažus. Kartais vienas leisdavosi į slėnį ir kurdavo eiles, o netrukus sugrįždavo man jų padeklamuoti. Dažnai jis mane rasdavo tvarte su prijuoste kvepiančių žolių, kurias labai mėgsta ožkos. Mano gražiosios globotinės ėdė man nuo kelių. Viena buvo balta be jokios dėmelės, ir mes ją vadinome Sniegule. Ji atrodė švelni ir melancholiška. Kita buvo geltona lyg gemzė, juoda barzda ir juodomis kojomis; ji buvo dar visai jaunutė, išdykusiu laukiniu snukučiu. Mes ją vadinome Daniele. Karvė buvo vardu Saulutė. Ji buvo žala su juodais dryžiais per šonus, lyg tigras. Karvutė dėdavo galvą man ant peties, ir kai Leonis mane šitaip užtikdavo, vadindavo savo mergele prakartėlėje. Jis numesdavo man albumą ir imdavo diktuoti eiles, kurios beveik visada būdavo skirtos man. Tai buvo meilės ir laimės himnai, kurie man atrodė dangiški ir veikiausiai iš tiesų tokie buvo. Juos rašydama be žodžių verkdavau, o kai baigdavau, Leonis sakydavo:

– Na kaip? Ar manai, kad jos prastos?

Aš pakeldavau į jį ašaromis paplūdusį veidą. Jis nusijuokdavo ir karštai mane apkabíndavo.

Paskui sėsdavosi ant kvepiančio šieno ir imdavo skaityti užsienines eiles, kurias iškart ir versdavo stulbinamai greitai ir tiksliai. Aš tuo tarpu tvarto prietemoje verpdavau linus. Reikia žinoti, kokie nepriekaištingai švarūs šveicarų tvartai, kad suprastum, kodėl mes saviškį pavertėm svetaine. Tvartą kirto sraunus kalnų upelis, kuris nuolat jį plovė ir džiugino mus savo čiurlenimu. Prie mūsų kojų gėrė naminiai karveliai, o po nedidele arkada, pro kurią vanduo patekdavo vidun, maudėsi ir vogė rastus grūdelius įžūlūs žvirbliai. Karštomis dienomis čia būdavo vėsiausia, kai atidarydavom visus langelius, o šaltu metu – šilčiausia, kai šiaudais ir viržiais užkamšydavom visus plyšius. Dažnai Leonis, pavargęs nuo skaitymo, užmigdavo ant ką tik nušienautos žolės, o aš mesdavau darbą ir žiūrėdavau į jo gražų veidą, kurį ramus miegas sutaurindavo dar labiau.

Per šias dienas, kupinas tokios pilnatvės, mudu kalbėdavomės mažai, nors beveik visada būdavom kartu; mes persimesdavom keletu meilių žodžių, apdovanodavom viens kitą švelnia glamone ir paskatindavom dirbti. Bet kai ateidavo vakaras, Leonis suglebdavo kūnu ir pagyvėdavo protu; tomis valandomis jis būdavo mieliausias ir šitą laiką palikdavo mūsų meilei išlieti. Maloniai pavargęs per dieną, jis atsiguldavo prie mano kojų ant samanų kokioje gražioje vietelėje kalno atšlaitėje netoli namu. Iš

ten mudu žiūrėdavom į žėrintį saulėlydį, į liūdną dienos pabaigą, į rimtą, iškilmingą nakties atėjimą; žinojome, kada užteka bet kuri žvaigždė, ant kokios viršūnės kiekviena jų turi įsižiebti. Leonis puikiai išmanė astronomiją, bet Žoanas beveik taip pat gerai buvo perpratęs šį piemenų mokslą ir vadindavo šviesulius kitokiais vardais, dažnai poetiškesniais ir raiškesniais negu mūsiškiai. Pasišaipęs iš jo kaimiško pedantizmo, Leonis siųsdavo jį į pakalnę dūdele pašvilpauti piemenų melodijos. Tie šaižūs garsai, skriedami iš toli, įgaudavo nesuvokiamo švelnumo. Leonis nugrimzdavo į svajones, ir ta jo būsena panėšėjo į ekstazę. Paskui, kai visiškai sutemdavo, kai nakties tylą retkarčiais perplėšdavo tik gailus kokio kalnų paukščio klyksmas, kai aplink mus žolėje sušvisdavo jonvabaliai ir virš galvų eglėse sušiušėdavo drungnas vėjelis, Leonis tarsi pabusdavo iš svajonių ar sugrįždavo iš kito gyvenimo; jo siela užsidegdavo, ir mano širdį užtvindydavo jo aistringa kalba; jis su įkvėpimu kreipdavosi į dangų, vėją, aidą, į visą gamtą, suspausdavo mane glėbyje ir imdavo karštligiškai glamonėti, o paskui pravirkdavo iš meilės ant mano krūtinės ir apsiraminęs apiberdavo mane meiliausiais, svaigiausiais žodžiais.

O! Kaip galėjau nemylėti to žmogaus, kuriam nebuvo lygių gerais ir blogais jo gyvenimo tarpsniais? Koks jis tada buvo mielas, koks gražus! Kaip jo vyriškam veidui tiko įdegimas, kuris visai nepalietė aukštos baltos kaktos virš juodų it derva antakių! Kaip jis mokėjo mylėti ir kaip mokėjo tai pasakyti!

Kaip mokėjo tvarkyti gyvenimą ir jį gražinti! Kaip galėjau nepersiimti aklu pasitikėjimu, kaip galėjau nepriprasti prie besąlygiško paklusnumo? Kad ir ką jis sakė, kad ir ką darė, viskas buvo gera, gražu, malonu. Jis buvo kilnus, jautrus, subtilus, didvyriškas, jam patikdavo lengvinti skurdą ar negalias vargšams, kurie pasibelsdavo į mūsų duris. Kartą jis puolė į srautą ir rizikuodamas gyvybe išgelbėjo jauną piemenį; vieną naktį praklaidžiojo po sniegynus tarp baisiausių pavojų, norėdamas padėti pasiklydusiems keleiviams, kurie šaukėsi pagalbos. O! Kaip, iš tiesų kaipgi galėjau nepasitikėti Leoniu? Kaip galėjau bijoti ateities? Nesakykit daugiau, kad buvau lengvatikė ir silpna. Tie šeši meilės mėnesiai būtų amžiams pavergę stipriausią moterį. Aš buvau pavergta galutinai, žiauri graužatis, kad palikau tėvus, mintys apie jų skausmą pamažu slopo ir pradingo beveik visai. O, to žmogaus galybė beribė!

Žiuljeta nutilo ir nugrimzdo į liūdnas svajones. Kažkur laikrodis išmušė vidurnaktį. Pasiūliau jai eiti ilsėtis.

– Ne, – atsakė ji, – jei jums nenusibodo manęs klausytis, noriu pasakoti toliau. Žinau, kad užkroviau savo sielai sunkią naštą ir kad baigusi daugiau nieko nejausiu, nieko neprisiminsiu ilgai, ilgai. Noriu pasinaudoti jėgomis, kurios šiandien mane užplūdo.

– Taip, Žiuljeta, tavo teisybė, – pritariau jai, – išsitrauk durklą iš krūtinės, ir tau palengvės. Bet pasakyk, vargše mergaite, kodėl keistas Anrieto elgesys

puotoje ir bailus Leonio paklusnumas vien to žmogaus žvilgsniui nesukėlė tau abejonių, neišgąsdino?

– Ko gi galėjau bijoti? – atsakė Žiuljeta. – Aš taip menkai nutuokiau apie gyvenimą ir žmonių niekšiškumą, kad nieko nesupratau tame slapukavime. Leonis sakė turįs baisią paslaptį, ir aš įsivaizdavau tūkstantį romantiškų nelaimių. Tuomet literatūroje buvo madinga rodyti ir kalbinti personažus, slegiamus keisčiausių, neįtikėtiniausių prakeiksmų. Teatrų pjesės ir romanai knibždėte knibždėjo budelių sūnų, didvyriškų šnipų, dorybingų žmogžudžių ir katorgininkų. Kartą perskaičiau "Frederiką Stindalą", paskui man į rankas pakliuvo Kuperio "Šnipas". Nepamirškit, kad buvau visai vaikas ir degiau aistra, todėl širdis lenkė protą. Įsivaizdavau, kad neteisinga, kvaila visuomenė pasmerkė Leonį už kilnų, bet neatsargų poelgį, už netyčinį prasižengimą arba kuo nors apkaltino jį, apakinta žiauraus prietaro. Prisipažinsiu, mano vargšė jauna galvelė net įžvelgė ypatingą žavesį šioje nesuvokiamoje paslaptyje, o moters siela baisiausiai užsiliepsnojo, radusi progą paaukoti savo likimą, kad tik palengvintų mylimajam gražias, poetiškas kančias.

– Leonis tikriausiai pastebėjo tą romantinį polėkį ir juo pasinaudojo? – paklausiau Žiuljetos.

– Taip, – atsakė ji. – Taip ir buvo. Tačiau jis padėjo tiek pastangų man suvilioti tik todėl, kad mane mylėjo ir norėjo bet kokia kaina pelnyti mano meilę.

Mudu valandėlę tylėjome, paskui Žiuljeta vėl tęsė savo pasakojimą.

IX

Atėjo žiema. Mes nutarėm verčiau kentėti jos rūstybę, negu palikti savo brangųjį prieglobstį. Leonis sakė, kad niekada nebuvo toks laimingas, kad aš vienintelė moteris, kurią jis kada nors mylėjo, kad norėtų atsižadėti pasaulio, gyventi ir mirti mano glėbyje. Malonumų pomėgis, lošimo aistra – viskas pradingo, viskas buvo užmiršta amžinai. O, kaip aš buvau dėkinga tam žmogui, tokiam pranašiam, tokiam išlepintam, už tai, kad be gailesčio atsisakė prabangaus, svaiginančio gyvenimo, švenčių ir užsidarė su manim lūšnoje! Ir būkite tikras, donai Aleo, tuomet Leonis manęs neapgaudinėjo. Teisybė, jis turėjo svarbių priežasčių slėptis, bet taip pat teisybė, kad jis buvo laimingas savo priebėgoje ir mylėjo ma-

ne. Argi jis galėjo dėtis toks ramus visus tuos šešis mėnesius ir nė dienelės nepersimainyti? Ir kodėl jis turėjo manęs nemylėti? Buvau jauna, graži, viską dėl jo palikau, dievinau jį. Klausykit, aš neklystu dėl jo charakterio, aš viską žinau ir viską jums papasakosiu. Jo siela šlykšti ir sykiu graži, niekinga ir sykiu didi, ir kai neturi jėgų šio žmogaus neapkęsti, tai myli jį ir tampi jo grobiu.

Žiema prasidėjo tokia atšiauri, jog pasilikti slėnyje pasidarė be galo pavojinga. Per keletą dienų sniegas užvertė kalvą ir net mūsų trobelę; jis grėsė mus praryti ir numarinti badu. Leonis spyrėsi likti, norėjo apsirūpinti maistu ir mesti iššūkį priešui, bet Žoanas pasakė, kad tikrai pražūsim, jeigu nepasitrauksim kaip galima greičiau, kad tokios žiemos nebuvo jau dešimt metų ir kad per polaidį namelį lyg plunksnelę nušluos sniego lavinos, nebent šventas Bernardas ar Lavinų Dievo Motina padarytų stebuklą.

– Jei būčiau vienas, – sakė Leonis, – norėčiau palaukti stebuklo ir numočiau ranka į sniego griūtis, bet neturiu drąsos, kai ir tau gresia tokie pavojai. Rytoj išvykstam.

– Reikės, – sutikau, – bet kur mes važiuosim? Mane iškart atpažins, sučiups ir jėga nusiųs pas tėvus.

– Yra tūkstančiai būdų pabėgti nuo žmonių ir nuo įstatymų, – nusišypsojo Leonis. – Ir mes kokį nors rasim, nesirūpink. Pasaulis mūsų paslaugoms.

– O nuo ko pradėsime? – paklausiau, taip pat mėgindama nusišypsoti.

– Dar nežinau, – atsakė jis, – bet tai nesvarbu. Mes važiuosim kartu, tai kurgi galėtumėm būti nelaimingi?

– Deja! – atsidusau. – Ar kada nors būsim tokie laimingi kaip čia?

– Tu nori likti? – paklausė jis.

– Ne, – atsakiau, – mes nebūsim laimingi pavojų akivaizdoje, nes visada nerimausim vienas dėl kito.

Mudu susiruošėm išvykti. Žoanas kiaurą dieną šlavė takelį, kuriuo turėjome išvažiuoti. Naktį man nutiko keistas nuotykis, apie kurį vėliau bijojau net pagalvoti.

Per miegus pajutau šaltį ir atsibudau. Pasigraibiau šalimais Leonio, bet jo nebuvo: jo vieta buvo šalta, o pro praviras kambario duris pūtė ledinis vėjas. Valandėlę palaukiau, tačiau Leonis negrįžo. Aš nustebau, atsikėliau ir paskubomis šį tą užsimečiau. Dar truputį luktelėjau, nesiryždama eiti laukan ir būgštaudama, kad mane pagaus vaikiška baimė. Jis vis negrįžo. Mane suėmė neįveikiamas siaubas, ir aš pusnuogė išpuoliau laukan, spaudžiant penkiolikos laipsnių šalčiui. Išsigandau, ar tik Leonis vėl nebus išėjęs ieškoti kokių nelaimingųjų, pasiklydusių sniegynuose, kaip prieš keletą naktų, ir nusprendžiau surasti jį ir eiti kartu. Šūktelėjau Žoaną ir jo žmoną, bet jie miegojo tokiu kietu miegu, jog manęs neišgirdo. Tada, draskoma nerimo, nubėgau ten, kur baigiasi aikštelė, aptverta tvora, juosiančia mūsų namelį, ir netoliese išvydau silpną šviesėlę, sidabru krintančią ant sniego. Lyg ir atpažinau žibintą, kurį Leonis nešdavosi į gelbėjamą-

sias ekspedicijas. Šokau ton pusėn taip greitai, kaip tik galėjau, iki kelių klampodama per sniegą. Mėginau jį pašaukti, bet iš šalčio kalenau dantimis, o veidą čaižantis vėjas užėmė balsą. Pagaliau nusigavau prie šviesos ir aiškiai pamačiau Leonį: jis nejudėdamas stovėjo ten, kur buvau jį pastebėjusi iš pat pradžių, ir laikė kastuvą. Priėjau dar arčiau; sniegas slopino žingsnių aidą, ir aš nepastebėta prisiartinau prie pat jo. Šviesa degė metaliniame cilindre ir skverbėsi tik pro skylę, kuri buvo nugręžta nuo manęs ir nukreipta į jį.

Tada pamačiau, kad, nužėręs sniegą, jis kasa žemę ir iki kelių stovi jau išraustoje duobėje.

Šis keistas darbas tokiu metu ir tokiame šaltyje sukėlė man juokingą baimę. Leonis, regis, nepaprastai skubėjo. Kartkartėmis jis neramiai apsidairydavo aplinkui. Aš pritūpiau už akmens, nes mane išgąsdino jo veido išraiška. Man pasirodė, jis mane užmuš, jeigu ras čia. Į galvą lindo fantastiškos, kvailos istorijos, kurias buvau skaičiusi, keisti aiškinimai, kurių buvau prisigalvojusi apie jo paslaptį. Maniau, jis tuoj iškas lavoną, ir ko nenualpau. Truputį apsiraminau, kai pamačiau, kad dar pakasęs jis netrukus iškėlė iš žemės skrynią. Leonis atidžiai ją apžiūrėjo, patikrino, ar neišlaužtas užraktas, paskui pastatė šalia duobės, o duobę ėmė užkasinėti žemėmis su sniegu, per daug nesistengdamas paslėpti savo darbo pėdsakų.

Pamačiusi, jog jis ruošiasi grįžti namo su skrynia, išsigandau, kad pastebės mane neatsargiai smalsaujant, ir kiek kojos neša pasileidau atgal. Grįžusi

skubiai nutrenkiau kampan šlapius drabužius ir atsiguliau, nusprendusi apsimesti kietai mieganti, kai jis pareis. Man užteko laiko atsigauti nuo jaudulio, nes jis užtruko dar gerą pusvalandį.

Visaip spėliojau dėl tos paslaptingos skrynios, be abejo, užkastos ant kalno nuo pat mūsų atvykimo ir turinčios visur keliauti su mumis kaip išganingas talismanas ar mirtinas ginklas. Man rodės, ji prikrauta ne pinigų: nors skrynia buvo gana didelė, Leonis ją lengvai pakėlė viena ranka. Ten galėjo būti popieriai, nuo kurių priklausė jo likimas. Labiausiai mane pritrenkė tai, jog tariausi kažkur mačiusi tą skrynią, tik negalėjau prisiminti, kada ir kur. Šį kartą jos spalva ir forma įsirėžė man į atmintį, lyg įspausta lemtingos būtinybės. Visą naktį ji stovėjo man prieš akis, ir sapne mačiau iš jos pasirodant daugybę keistų daiktų: tai kortas, vaizduojančias neįprastas figūras, tai kruvinus ginklus, paskui gėles, plunksnas ir brangenybes, o galiausiai skeletus, gyvates, krūvas aukso luitų, grandines ir geležinius antkaklius, kalamus prie gėdos stulpo.

Aš nieko neklausinėjau Leonio, kad nesukelčiau įtarimų dėl to, ką mačiau. Jis ne kartą man buvo sakęs, jog tądien, kai sužinosiu jo paslaptį, tarp mūsų viskas bus baigta, ir nors atsiklaupęs dėkojo už aklą pasitikėjimą, dažnai duodavo suprasti, kad net menkiausias mano smalsumas jam bjaurus.

Rytojaus dieną išjojom raiti ant mulų, o arčiausiame mieste sėdom į pašto karietą ir iškeliavom į Veneciją.

Ten apsistojome viename paslaptingame name, kokių Leonis, regis, turėjo savo paslaugoms visose šalyse. Šis buvo niūrus, apgriuvęs ir tarsi pasislėpęs tuščiame miesto kvartale. Leonis pasakė, kad tai jo išvykusio draugo būstas, ir paprašė per daug juo nesibjaurėti vieną ar dvi dienas, o paskui pridūrė, kad dėl svarbių priežasčių negali tuoj pat pasirodyti mieste, bet vėliausiai po dvidešimt keturių valandų būsiu tinkamai apgyvendinta ir negalėsiu skųstis viešnage jo tėvynėje.

Buvome ką tik papusryčiavę drėgnoje, šaltoje svetainėje, kai pasirodė prastai apsirengęs žmogus nemaloniu, liguisto atspalvio veidu ir pareiškė, kad Leonis jį kvietęs.

– Taip, taip, brangus Tadėjau, – atsakė Leonis ir skubiai atsistojo. – Sveiki atvykę, ir eime į kitą kambarį, kad neįkyrėtume poniai smulkmenomis apie reikalus.

Po valandos Leonis atėjo manęs pabučiuoti; jis atrodė susijaudinęs, bet patenkintas, lyg ką tik būtų laimėjęs kažkokią pergalę.

– Palieku tave keletui valandų, – tarė jis, – ir einu paruošti tau naujo būsto. Rytoj jau nakvosime ten.

X

Leonio nebuvo visą dieną. Kitą rytą jis taip pat išėjo anksti. Atrodė turįs krūvą darbų, bet buvo geriausio ūpo, kokio tik esu mačiusi. Tai suteikė man jėgų prastumti dar dvylika nuobodžių valandų ir išsklaidė liūdesį, kurį kėlė šis tylus, šaltas namas. Po vidurdienio, norėdama truputį prasiblaškyti, pamėginau jį apžiūrėti. Jis buvo labai senas, dėmesį patraukė susinešiojusių baldų liekanos, suplėšyti tapetai ir keletas paveikslų, pusiau sugraužtų žiurkių; bet vienas man įdomesnis daiktas nukreipė mintis kita linkme. Įėjusi į kambarį, kur nakvojo Leonis, ant žemės pamačiau minėtąją skrynią; ji buvo atvožta ir tuštut tuštutėlė. Man nuo širdies lyg akmuo nukrito. Vadinasi, nežinoma pabaisa, uždaryta šioje

skrynioje, pabėgo, vadinasi, baisus likimas, kurį, kaip man atrodė, ji įkūnijo, daugiau mūsų neslegia! "Puiku, – tariau sau, – Pandoros skrynia ištuštėjo, man liko viltis".

Jau ruošdamasi išeiti, koja užmyniau gniužulėlį vatos, besimėtančios ant grindų vidury kambario su skiautėmis suglamžyto šilkinio popieriaus. Pajutau kažką kietą ir mašinaliai pakėliau gniužulėlį nuo žemės. Pirštai pro vatą užčiuopė tą patį kietą daiktą, ir išvyniojusi jį pamačiau, jog tai smeigtukas su stambiu briliantu; iškart atpažinau, kad šis daikčiukas mano tėvo ir kad per paskutinę puotą buvau juo susisegusi ant peties šalį. Ši aplinkybė taip mane pritrenkė, kad iš galvos išdulkėjo ir skrynia, ir Leonio paslaptys. Dabar jaučiau tik neaiškų nerimą dėl brangenybių, kurias išsivežiau bėgdama ir kuriomis daugiau nesirūpinau, manydama, jog Leonis iškart jas išsiuntė. Siaubingai išsigandau, kad jis bus to nepadaręs, ir kai jis grįžo, pirmiausia naiviai paklausiau:

– Drauguži, ar neužmiršai išsiųsti tėvui deimantų, kai išvykom iš Briuselio?

Leonis keistai pažvelgė į mane. Rodės, norėjo prasiskverbti į pačias mano sielos gelmes.

– Kodėl neatsakai? – spyriausi aš. – Argi mano klausimas toks nepaprastas?

– Bet kurių velnių tu man jį duodi? – ramiai atrėmė jis.

– Todėl, – atsakiau, – kad šiandien, neturėdama ką veikti, užėjau į tavo kambarį ir radau ant žemės

šitą daikčiuką. Tada išsigandau, kad kelionių sumaištyje ir pabėgimo įkarštyje nebūtum užmiršęs išsiųsti kitų brangenybių. Aš tavęs apie tai, galima sakyti, nė neklausiau, buvau visai pametusi galvą.

Sulig šiais žodžiais padaviau jam smeigtuką. Aš kalbėjau nuoširdžiai, nė nemaniau jo įtarinėti, ir jis šitai tuoj pat pastebėjo. Paėmęs smeigtuką, Leonis kuo ramiausiai atsakė:

– Velniai griebtų! Nežinau, kaip čia atsitiko. Kur tu jį radai? Ar esi tikra, kad jis tavo tėvo ir kad jo nepaliko ankstesni šio namo gyventojai?

– O! – tariau. – Štai prie prabos vos pastebimas antspaudas. Tai tėvo ženklas. Pro lupą pamatysi jo inicialus.

– Ką gi, – pasakė jis, – matyt, smeigtukas liko vienoje iš mūsų kelioninių skrynių ir šįryt aš jį išmečiau, kraustydamas mantą. Laimė, tai vienintelė brangenybė, kurią per neapdairumą atsivežėm, visos kitos buvo perduotos patikimam žmogui ir adresuotos Delpešui, o jis jas atidavė tavo šeimai. Nemanau, kad dėl šito smeigtuko vertėtų vargti: jei jį grąžintume, tik dar kartą sugildytume tavo motinai širdį dėl tokios menkos sumos.

– Jis kainuoja mažiausiai dešimt tūkstančių frankų, – paprieštaravau.

– Gerai! Pasilaikyk jį, kol pasitaikys proga grąžinti. Ak, tiesa! Ar tu pasiruošusi? Ar lagaminai sukrauti? Prie durų stovi gondola, o tavo namai nekantriai tavęs laukia. Tarnai jau dengia stalą vakarienei.

Po pusvalandžio sustojome prie puikių rūmų durų. Laiptai buvo užtiesti avietinės gelumbės kilimais, palei balto marmuro laiptus augo žydintys apelsinmedžiai – žiemos vidury! – grakščios statulos, rodės, lenkėsi sveikindamos mus. Durininkas ir keturi liokajai su livrėjomis atskubėjo padėti mums išlipti. Leonis paėmė iš vieno jų deglą ir iškėlęs liepė man perskaityti ant peristilio karnizo žydrame fone sidabro raidėmis išrašytus žodžius: "Leonių rūmai".

– O mano drauge! – sušukau. – Tai tu mūsų neapgavai? Tu kilnus ir turtingas, ir aš tavo namuose!

Perbėgau šituos rūmus, džiaugdamasi kaip vaikas. Jie buvo vieni gražiausių Venecijoje. Baldai ir sienų apmušalai švytėjo naujumu, bet buvo pagaminti pagal senus pavyzdžius, todėl lubų tapyba ir senovinė architektūra tobulai derėjo prie naujų aksesuarų. Mūsų miesčioniška šiauriečių prabanga tokia apgailėtina, tokia griozdiška, tokia banali, kad aš neturėjau net supratimo apie šitokią eleganciją. Laigiau po milžiniškas galerijas lyg po užburtą pilį; visi daiktai man atrodė nepažįstami, nematytų formų. Klausiau savęs, ar tik nesapnuoju ir ar tikrai aš visų šių stebuklų šeimininkė ir karalienė. Šis feodalinis spindesys kėlė man lig šiol nepatirtą pagarbą. Niekada nesupratau, koks malonumas ir kokia nauda būti kilmingam. Prancūzijoje visa tai jau užmiršta, Belgijoje – nė nežinota. Čia ta išlikusi kilmingųjų saujelė tebėra prašmatni ir išdidi; rūmai čia negriaunami, jiems leidžiama sugriūti patiems.

Tarp šitų sienų, nukabinėtų trofėjais ir herbiniais skydais, po šitomis herbais išdekoruotomis lubomis, priešais šiuos Leonio protėvius, nutapytus Ticiano ir Veronezės, vienus rimtus ir griežtus su kailiniais apsiaustais, kitus elegantiškus ir grakščius su juodo atlaso frakais, supratau tą aukštuomenės išdidumą, kuris gali būti toks spindintis ir mielas, kai puošia ne kvailį. Visas šis blizgesys taip tiko Leoniui, kad dar ir šiandien negaliu jo įsivaizduoti prasčioku. Jis tikrai buvo palikuonis šitų juodabarzdžių vyrų baltomis kaip alebastras rankomis, kurių tipą įamžino Van Deikas. Jis paveldėjo iš jų erelišką profilį, subtilius švelnius bruožus, aukštą ūgį, pašaipias ir sykiu malonias akis. Jei žmonės iš šių portretų būtų galėję vaikščioti, jie būtų vaikščioję kaip jis, jei būtų galėję kalbėti, jų balsas būtų skambėjęs kaip jo.

– Ką? – sušukau, spausdama jį glėbyje. – Tai tu, mano senjore Leone Leoni, neseniai buvai kalnų trobelėje su manim, su ožkom ir vištom, su kapliu ant peties ir palaidine. Tai tu šešis mėnesius taip pragyvenai su paprasta, protu nepasižyminčia mergina, kurios vienintelis nuopelnas – meilė tau. Tu pasiliksi mane prie savęs, visada mylėsi ir kas rytą man tai kartosi, kaip trobelėje? O! Tokia dalia man pernelyg kilni ir graži! Apie tokias aukštumas nė nesvajojau, jos mane gąsdina, bet kartu ir svaigina.

– Nebijok, – nusišypsojo jis, – visada būk mano draugė ir karalienė. O dabar eime vakarieniauti. Noriu pristatyti tau du svečius. Pasitaisyk plaukus, būk

graži ir neišplėsk akių iš nuostabos, kai pavadinsiu savo žmona.

Ant stalo, tviskančio paauksuotu sidabru, porcelianu ir krištolu, radome puikią vakarienę. Leonis man rimtai pristatė svečius. Jie buvo venecijiečiai, abu malonaus veido, elegantiškų manierų ir, nors neprilygo Leoniui, kalba ir galvosena buvo truputį panašūs į jį. Aš pašnibždomis paklausiau, ar jie jam ne giminaičiai.

– Taip, – juokdamasis garsiai atsakė jis, – jie mano pusbroliai.

– Be abejo, – pridūrė tas, kuris buvo vadinamas markizu, – mes visi pusbroliai.

Rytojaus dieną buvo jau ne du, o keturi ar penki svečiai, ir per kiekvieną valgymą vis kiti. Mažiau nei per savaitę mūsų namus užtvindė artimi draugai. Tie įkyruoliai vogė iš manęs brangias valandas, kurias galėjau praleisti su Leoniu, o turėjau tą laiką dalytis su jais visais. Bet Leonis po ilgos tremties atrodė laimingas, vėl susitikęs su draugais ir grįžęs į linksmesnį gyvenimą; aš nenorėjau nieko, kas būtų kirtęsi su jo norais, ir buvau laiminga, matydama, kaip jis džiaugiasi. Teisybė, bendrystė su tais žmonėmis buvo žavinga, jie visi buvo jauni arba elegantiški, linksmi arba protingi, mieli arba guvūs; dauguma buvo gražių manierų ir talentingi. Rytais mes muzikuodavome, po vidurdienio irstydavomės laiveliu, po pietų eidavom į teatrą, o grįžę vakarieniaudavom, ir vyrai sėsdavo lošti. Aš nemėgau žiūrėti į šią pramogą, kai kas vakarą milžiniškos su-

mos eidavo iš rankų į rankas. Leonis leido man po vakarienės grįžti į savo kambarį, ir aš tuo leidimu naudojausi. Pamažu pažįstamų ratas taip išsiplėtė, kad man jie nusibodo ir aš nuo jų pavargau, bet niekuo neišsidaviau. Leonį ir toliau žavėjo toks netvarkingas gyvenimas. Visų kraštų dendžiai, suvažiavę į Veneciją, susitikinėjo pas mus išgerti, palošti ir pamuzikuoti. Geriausi teatrų dainininkai dažnai ateidavo pas mus, ir jų balsai susiliedavo su muzikos instrumentais ir su Leonio balsu, kuris buvo nė kiek ne prastesnis ir ne silpnesnis už jų. Nors ta draugija buvo žavinga, man vis labiau reikėjo poilsio. Teisybė, retkarčiais dar praleisdavom keletą malonių valandų dviese, dendžiai ateidavo ne kasdien, tačiau prie mūsų stalo sėsdavosi tuzinas nuolatinių lankytojų. Leonis juos taip mylėjo, kad aš nenoromis taip pat pajutau jiems draugiškumą. Tai jie viskam teikė gyvumo, nes viskuo pranoko kitus. Tie žmonės tikrai buvo nepaprasti, jie tam tikra prasme atspindėjo patį Leonį. Juos rišo kažkas panašaus į šeimyninius saitus, tas minčių ir kalbų bendrumas, kuris mane pritrenkė pačią pirmą dieną; jie turėjo kažką subtilaus ir įmantraus, ko stokojo kiti, net ir geriausiai išauklėti. Jų žvilgsnis buvo skvarbesnis, atsakymai – greitesni, savikliova – bajoriškesnė, išlaidumas – skoningesnis.

Kiekvienas jų turėjo moralinę įtaką daliai naujų svečių; jie buvo jiems pavyzdžiai ir vadovai iš pradžių nereikšminguose, o paskui ir svarbiuose dalykuose. Leonis buvo šios korporacijos siela, vyriausiasis

vadas, kuris diktavo šiai šauniai vyriškai draugijai madą, toną, malonumus, išlaidų mastą.

Tokia valdžia jam patiko, ir aš tuo nė kiek nesistebėjau; Briuselyje buvau mačiusi, kaip jis karaliavo dar plačiau, ir dalijausi su juo išdidumu ir garbe; tačiau kalnų trobelėje patirta laimė pripratino mane prie paprastesnių ir tyresnių džiaugsmų. Aš jų gailėjausi ir negalėjau apie tai neprasitarti.

– Aš taip pat gailauju tų palaimingų dienų, – sakydavo jis, – nes jos tauresnės už visas tuščias aukštuomenės pramogas. Bet Dievas nepanoro dėl mūsų pakeisti metų laikų, nėra amžinos laimės, kaip nėra ir amžino pavasario: toks gamtos įstatymas, kuriam negalime nepaklusti. Būk tikra, šiame bjauriame pasaulyje taip jau sutvarkyta, kad viskas tik į gera. Žmogaus širdies spėkos tveria ne ilgiau už gyvenimo malonumus. Todėl pakluskim šiam dėsniui, nusilenkim. Gėlės nusvyra, suvysta ir kiekvienais metais vėl atgimsta. Žmogaus siela gali atsinaujinti kaip ta gėlė, jei įvertina savo jėgas ir neišsiskleidžia tiek, kad nulūžtų. Šeši mėnesiai netemdomos palaimos – tai be galo daug, brangioji. Jei ji būtų trukusi ilgiau, mes būtume mirę nuo laimės pertekliaus arba būtume pradėję ja piktnaudžiauti. Likimas liepia mums nusileisti iš dangiškų aukštybių ir pakvėpuoti ne tokiu grynu miestų oru. Susitaikykim su šia būtinybe ir manykim, kad mums ji naudinga. Kai orai vėl pagerės, sugrįšime į savo kalnus ir dar godžiau pulsim prie tų lobių, kurių buvom netekę, dar geriau įvertinsim savo giedrą vienatvę,

ir tas meilės bei palaimos sezonas, kurį žiemos sunkumai galėjo mums sugadinti, bus dar gražesnis už praėjusį.

– O taip! – sušukau bučiuodama jį. – Mes grįšime į Šveicariją! Koks tu geras, kad to nori ir man tai pažadi!.. Bet pasakyk, Leoni, ar čia negalėtumėm gyventi paprasčiau ir dažniau būti dviese? Mes matom vienas kitą tik pro punšo garus, kalbamės tik skambant dainoms ir juokui. Kam mums tiek draugų? Argi neužtektų vieno arba dviejų?

– Mano Žiuljeta, – atsakė jis, – angelai – tai vaikai, o jūs ir angelas, ir vaikas. Jūs nežinote, kad meilė eikvoja kilniausias sielos savybes ir kad tas savybes reikia saugoti kaip akies vyzdį. Mergyte, jūs nepažįstat net savo širdies: jūs gera, jautri, patikli ir manot, kad tai amžinai liepsnojantis meilės židinys, bet net saulė neamžina. Ar nežinai, kad dvasia pavargsta kaip ir kūnas ir kad jai taip pat reikia priežiūros? Tad leisk tvarkytis man, Žiuljeta, leisk man kurstyti šventąją ugnį tavo širdyje. Man svarbu išsaugoti tavo meilę ir neduoti tau jos išeikvoti pernelyg greitai. Visos moterys tokios kaip tu: jos taip skuba mylėti, kad meilė staiga pradingsta ir jos nė nežino, kodėl.

– Pikčiurna! – papriekaištavau jam. – Argi šitaip tu man kalbėjai kalnuose? Argi prašei per daug tavęs nemylėti, argi manei, kad meilė gali man nusibosti?

– Ne, angele, – atsakė Leonis, bučiuodamas man rankas, – aš ir dabar taip nemanau. Bet paklausyk,

ką kalba mano patirtis: išorinės aplinkybės net giliausiems jausmams daro tokią įtaką, su kuria bergždžiai kovoja ir pačios stipriausios sielos. Mūsų slėnyje, kur oras grynas, kur mus supo natūralūs kvapai ir melodijos, galėjome ir privalėjome visa galva pasinerti į meilę, poeziją, entuziazmą, bet prisimink, kad net ten aš saugojau tą entuziazmą, kurį taip lengva prarasti, o praradus neįmanoma atgauti. Prisimink lietingas dienas, kai aš su tam tikru griežtumu stengiausi tave užimti, kad apsaugočiau nuo minčių ir liūdesio, kuris neišvengiamai apninka po ilgų samprotavimų. Gali neabejoti, jog pernelyg dažnas knaisiojimasis po savo ir kitų vidų – pavojingiausias iš visų tyrinėjimų. Būtina atsikratyti šio egoistiško poreikio, visada verčiančio raustis po savo ir mus mylinčio žmogaus širdį, kaip rausiasi godus žemdirbys, kuris galiausiai išsekina žemę, reikalaudamas iš jos pernelyg didelio derliaus. Reikia mokėti kartais būti nejautriam ir lengvabūdiškam. Tokios pramogos pavojingos tik silpnoms ir tingioms širdims. Ugninga siela turi jų ieškoti, kad nesudegtų pati: ji visada pakankamai turtinga. Užtenka vieno žodžio, vieno žvilgsnio, kad, besisukdama lengvame sūkury, ji krūptelėtų ir dar karščiau, dar švelniau pajustų aistrą. Supranti, čia mums reikia judėjimo ir įvairovės. Šie dideli rūmai gražūs, bet liūdni. Jūros putos graužia jų pamatus, o skaidrus vanduo, kuriame atsispindi sienos, dažnai persunktas garų, vėliau iškrintančių ant jų ašaromis. Ši prabanga griežta, ir šie didybės pėdsakai, kurie tau taip pa-

tinka, yra ne kas kita kaip ilga virtinė epitafijų ir kapų, kuriuos privalu puošti gėlėmis. Reikia pripildyti gyvybės šią aidžią patalpą, kur išsigąstum savo pačios žingsnių, jei būtum viena. Reikia mėtyti pro langą pinigus šitai liaudžiai, kuri neturi kitokios lovos tik šaltus tiltų parapetus, kad jos skurdo vaizdas negadintų mums ūpo tarp visos šios prabangos. Leisk linksminti tave savo juoku ir migdyti savo dainomis. Būk gera ir nerūpestinga. Aš apsiimu sutvarkyti tavo gyvenimą ir padaryti jį malonų, jei jau negaliu padaryti kerinčio. Būk mano žmona ir mano meilužė Venecijoje, o Šveicarijos ledynuose vėl tapsi mano angelu ir mano silfide.

XI

Štai tokiomis kalbomis jis maldė mano nerimą ir užmigdytą, patiklią stūmė ant bedugnės krašto. Aš jam karštai dėkojau už pastangas, kurias dėjo mane įtikinėdamas, nors būtų užtekę ženklo, kad priverstų mane paklusti. Mes švelniai pasibučiuodavom ir grįždavom į triukšmingą svetainę, kur laukė draugai, pasiruošę mus išskirti.

Bet bėgo dienos ir juo toliau, juo mažiau Leonis stengėsi, kad aš juos mylėčiau. Jis vis menkiau tepaisė mano priešiškumo, o kai apie tai prabildavau, ne taip švelniai mane įtikinėdavo. Vieną kartą net šiurkščiai ir pašaipiai nutildė. Pamačiau, kad gadinu jam nuotaiką, ir nusprendžiau daugiau nesiskųsti, bet pradėjau tikrai kankintis ir pasijutau ne-

laiminga. Nuolankiai laukiau, kada Leonis ras laiko man, ir iš tiesų, kai jis grįždavo, būdavo toks geras ir atidus, kad imdavau laikyti save baile ir beprote, kam tiek kankinausi. Keletui dienų atgaudavau drąsą ir pasitikėjimą, bet tokių paguodos dienų pasitaikydavo vis rečiau. Leonis, matydamas mano švelnumą ir paklusnumą, visada būdavo meilus, bet jau nepastebėdavo mano liūdesio. Mane kamavo nuobodulys, Venecija darėsi atgrasi: jos vandenys, dangus, gondolos – viskas man nepatiko. Naktimis, kai vyrai lošdavo, aš viena klaidžiodavau po viršutinę rūmų terasą ir liedavau gailias ašaras. Minėdavau savo tėvynę, nerūpestingą jaunystę, motiną, tokią paiką ir gerą, vargšą tėvą, tokį švelnų ir nuolaidų, ir net tetą, smulkius jos tupinėjimus ir ilgus pamokslus. Mane, rodės, apėmė tėvynės ilgesys, norėjosi bėgti, pulti tėvams po kojų, visiems laikams užmiršti Leonį. Bet vos po manim atsidarydavo langas, vos Leonis, pavargęs nuo lošimo ir karščio, išeidavo į balkoną pakvėpuoti nuo kanalo kylančia gaiva, aš persilenkdavau per turėklus, kad jį pamatyčiau, ir širdis imdavo daužytis kaip tada, kai pirmosiomis aistros dienomis jis peržengdavo tėvų namų slenkstį. Jei mėnulio šviesa krisdavo ant jo ir aš įžiūrėdavau jo kilnią figūrą brangiu originaliu kostiumu, kurį dėvėdavo namuose, suvirpėdavau iš išdidumo ir pasitenkinimo kaip tądien, kai jis mane atsivedė į puotą, iš kurios išėjom visiems laikams. Jei jo švelnus balsas, ringuojantis kokią muzikinę frazę, imdavo vibruoti tarp gaudaus Venecijos marmuro ir atskrie-

davo iki manęs, aš paplūsdavau ašaromis kaip tą vakarą, kai jis kalnuose dainavo mano garbei rytą sukurtą romansą.

Kartą nugirdau keletą žodžių, pasakytų vieno Leonio draugo, ir mano liūdesys bei pasibjaurėjimas išaugo iki nepakeliamos ribos. Tarp dvylikos Leonio draugų buvo vikontas de Šalmas, neva prancūzų emigrantas, kurio nuolatinį lankymąsi pakęsdavau sunkiausiai. Jis buvo vyriausias ir, ko gero, sąmojingiausias iš visų, bet pro puikias manieras vis prasikišdavo kažkoks cinizmas, kuris dažnai mane piktindavo. Tas žmogus buvo sarkastiškas, glebus ir sausas, be to, nedoras ir beširdis, bet aš tada nieko apie jį nežinojau ir vis tiek nemėgau. Vieną vakarą buvau balkone, už šilkinės užuolaidos manęs nesimatė, ir aš išgirdau, kaip jis paklausė venecijiečio markizo:

– O kurgi Žiuljeta?

Jau vien nuo to, kaip jis mane pavadino, kraujas mušė į veidą. Sustojau nejudėdama ir ėmiau klausytis.

– Nežinau, – atsakė venecijietis. – Aha! Jūs turbūt ligi ausų ją įsimylėjęs?

– Ne per daug, – pareiškė vikontas, – bet pakankamai.

– O Leonis?

– Leonis šiomis dienomis man ją perleis.

– Perleis? Nuosavą žmoną?

– Baikit, markize. Ar iš proto išsikraustėte? – suniekino jį vikontas. – Ji tokia jo žmona kaip ir jūsų.

Šią merginą jis pagrobė iš Briuselio. Kai ji jam nusibos, o taip atsitiks netrukus, aš mielai jos imsiuosi. Jei norit gauti ją po manęs, markize, užsirašykit į eilę.

– Labai ačiū, – atsakė markizas, – žinau, kaip jūs ištvirkinat moteris, ir bijočiau būti jūsų paveldėtoju.

Daugiau nieko negirdėjau. Leisgyvė palinkau ant baliustrados ir, užsidengusi veidą šaliu, pratrūkau raudoti iš pykčio ir gėdos.

Tą patį vakarą pasikviečiau Leonį į savo kambarį ir liepiau pasiaiškinti, kodėl jo draugai su manim šitaip elgiasi. Jis rimtai nežiūrėjo į šį įžeidimą, ir man širdin įsmigo mirtinas durklas.

– Tu tikra kvailutė, – tarė jis man. – Nežinai, kas yra vyrai. Jų mintys nešvankios, o žodžiai pralenkia ir jas. Net geriausi iš jų – plevėsos. Stipri moteris turėtų tik pasijuokti iš jų tauškalų, užuot pykusi.

Kritau į krėslą ir, apsipylusi ašaromis, sušukau:

– O motin, motin! Kas nutiko jūsų dukrai!

Leonis pamėgino mane nuraminti, ir jam tai labai greitai pavyko. Jis atsiklaupė prie mano kojų, apibėrė bučiniais rankas, pečius, maldavo nekreipti dėmesio į kvailas kalbas ir galvoti tik apie jį ir jo meilę.

– Deja! – atsakiau. – O ką man galvoti, jei jūsų draugai giriasi pasiimsią mane, kaip pasiima jūsų pypkes, kai jos jums nusibosta?

– Žiuljeta, – tarė jis, – dėl įžeisto išdidumo daraisi pašaipi ir neteisinga. Juk žinai, aš buvau pasileidęs, ne kartą esu tau pasakojęs apie jaunystės ištvirkavimus, bet man atrodė, kad nusiploviau visą tą purvą mūsų slėnyje. Mano draugai tebegyvena

paleistuvystėje, kokioje skendėjau ir aš. Jie nežino ir negalėtų suprasti, kas mums tie šeši mėnesiai, praleisti Šveicarijoje. Betgi tu, nejau tu galėtum juos nubraukti ir pamiršti?

Aš ėmiau atsiprašinėti ir jau ne tokiomis gailiomis ašaromis aplaisčiau jo veidą ir gražius plaukus. Prisiverčiau užmiršti ką tik patirtą klaikią nuoskaudą. Be to, guodžiausi viltimi, jog Leonis išklos draugams, kad aš ne išlaikytinė ir kad jie privalo mane gerbti. Bet jis nenorėjo to daryti arba net apie tai nepagalvojo, nes kitą dieną ir vėliau pastebėjau, kaip ponas de Šalmas seka mane žvilgsniu ir meilinasi su piktinančiu begėdiškumu.

Mane slėgė neviltis, bet nežinojau, kaip išsivaduoti iš kančių, kurioms pati save pasmerkiau. Buvau per daug išdidi, kad galėčiau jaustis laiminga, ir per daug įsimylėjusi, kad galėčiau mesti Leonį.

Vieną vakarą užėjau į svetainę pasiimti knygos, kurią buvau palikusi ant pianino. Leonis sėdėjo mažame rinktinių draugų ratelyje prie arbatos stalelio menkai apšviestame kambario gale, todėl manęs niekas nepastebėjo. Vikontas, regis, buvo kuo sarkastiškiausiai nusiteikęs.

– Barone Leone de Leoni, – sausu pašaipiu balsu tarė jis, – ar žinai, drauguži, kad esi žiauriai įklimpęs?

– Ką nori tuo pasakyti? – paklausė Leonis. – Aš dar neturiu skolų Venecijoje.

– Bet greit turėsi.

– Tikiuosi, kad taip, – su nesudrumsčiama ramybe atsakė Leonis.

– Prisiekiu Viešpačiu! – sušuko markizas. – Tu kaip niekas kitas moki švaistyti pinigus. Šimtas penkiasdešimt tūkstančių frankų per keturis mėnesius – žinai, platūs užmojai!

Net suakmenėjau iš nuostabos. Nejudėdama, sulaikiusi kvėpavimą, ėmiau laukti šio keisto pokalbio tęsinio.

– Šimtas penkiasdešimt tūkstančių frankų? – abejingai paklausė venecijietis markizas.

– Taip, – patvirtino Šalmas, – žiemos pradžioje žydas Tadėjas atskaitė jam šimtą penkiasdešimt tūkstančių frankų.

– Puiku, – tarė markizas. – Leoni, ar sumokėjai už protėvių gūžtos nuomą?

– Po velnių, iš anksto! – atsakė Šalmas. – Argi kitaip jam būtų šiuos rūmus išnuomoję?

– Ką manai daryti, kai nieko nebeturėsi? – paklausė vienas pašnekovas.

– Lįsti į skolas, – kuo ramiausiai atsakė Leonis.

– Tai lengviau, negu rasti žydų, kurie mūsų nejudintų tris mėnesius, – tarė vikontas. – Ką darysi, kai kreditoriai čiups tave už apykaklės?

– Sėsiu į dailutį laivelį, – nusišypsojo Leonis.

– Puiku. Ir plauksi į Triestą?

– Ne, Triestas per arti. Vyksiu į Palermą, ten aš dar nebuvau.

– Bet kai kur nors atvyksti, – tarė markizas, – reikia iš pat pirmųjų dienų šauniai pasirodyti.

– Apvaizda padės, – pasakė Leonis, – ji – drąsuolių motina.

– Bet ne tinginių, – pareiškė Šalmas, – o aš visam pasauly nepažįstu didesnio tinginio už tave. Kokį velnią šešis mėnesius veikei Šveicarijoje su savo infante?

– Patylėk apie tai, – atkirto Leonis, – aš ją mylėjau ir trenksiu taure į veidą kiekvienam, kuris išdrįs iš to pasijuokti.

– Leoni, tu per daug geri, – perspėjo jį kitas pašnekovas.

– Galbūt, – sutiko Leonis, – bet kas pasakyta, pasakyta.

Vikontas nieko neatsakė į šį savotišką iššūkį, ir markizas skubiai nukreipė kalbą kitur.

– Bet kodėl tu, po velnių, neloši? – paklausė jis Leonio.

– Prisiekiu Dievo Motinos įsčiomis! Aš kasdien lošiu tik norėdamas jums įtikti. Nekenčiu lošimo, jūs iš proto mane išvarysit su savo kortomis ir kauliukais, su savo kišenėmis, nepripildomomis kaip Danaidžių statinė, ir nepasotinamomis rankomis! Visi jūs kvailiai. Vos išlošiat, užuot pailsėję ir lig valios pasimėgavę gyvenimu, imat bruzdėti, kol nuvejat sėkmę.

– Sėkmę, sėkmę! – suniurzgė markizas. – Visi žinom, kas ji tokia.

– Didžiai dėkoju! – pasakė Leonis. – Daugiau aš jos ir pažinti nenoriu, per daug brangiai ji man atsiėjo Paryžiuje. Kai pagalvoju, kad yra žmogus... Dievas duotų, greičiau jį velniai nujotų!

– Na ir kas? – paklausė vikontas.

– To žmogaus, – pasakė markizas, – turime bet kokia kaina atsikratyti, jei norim atgauti laisvę šioje žemėje. Bet kantrybės: mes du prieš jį vieną.

– Būk ramus, – tarė Leonis, – dar ne visai pamiršau senąjį mūsų šalies paprotį ir sugebėsiu pašalinti iš kelio tą, kuris man jį pastos. Jei ne ta prakeikta meilė, susukusi man smegenis, būčiau susitvarkęs su juo Belgijoje.

– Tu? – nusišaipė markizas. – Tu niekada nedarei tokio darbo, be to, tavo blauzdos per skystos.

– Per skystos? – užriko Leonis, stodamasis ir žaibuodamas akimis.

– Nešokinėk, – nuramdė jį markizas su tuo kraupiu šaltakraujiškumu, būdingu jiems visiems. – Suprask mane teisingai, tau pakaktų drąsos nudobti lokį ar šerną, bet esi per daug sentimentalus ir filosofiškas, kad nužudytum žmogų.

– Gali būti, – sutiko Leonis ir vėl atsisėdo, – bet aš dar nežinau.

– Vadinasi, tu negali lošti Palerme? – paklausė vikontas.

– Velniop lošimą! Jei galėčiau kuo nors susižavėti, medžiokle, žirgais, tamsbruve kalabre, kitą vasarą užsisklęsčiau Abrucuose ir keletui mėnesių užmiršČiau jus visus.

– Tai vėl susižavėk Žiuljeta, – ironiškai patarė vikontas.

– Aš vėl nesusižavėsiu Žiuljeta, – piktai atrėžė Leonis, – bet skelsiu tau antausį, jei dar kartą ištarsi jos vardą.

– Reikia duoti jam arbatos, – pasakė vikontas. – Jis mirtinai girtas.

– Klausyk, Leoni, – sušuko markizas, čiupdamas jam už rankos, – šįvakar elgiesi su mumis siaubingai. Kas tau? Argi mes jau ne tavo draugai? Argi tu mumis abejoji? Sakyk.

– Ne, jumis aš neabejoju, – atsakė Leonis, – jūs man grąžinot tiek, kiek iš jūsų ėmiau. Žinau, ko jūs visi verti. Ir apie gėrį, ir apie blogį sprendžiu be prietarų ir be išankstinio nusistatymo.

– Įdomu būtų paklausyti! – pro dantis iškošė vikontas.

– Ei, punšo, punšo! – ėmė šaukti kiti. – Nebus čia šiandien geros nuotaikos, jei galutinai nenugirdysim Šalmo ir Leonio. Jiems kažko pakriko nervai, tad sukelkime jiems ekstazę.

– Taip, draugai, mano mielieji draugai! – sušuko Leonis. – Punšo! Už draugystę! Už gyvenimą, gražų gyvenimą! Šalin kortas! Tai jos mane erzina! Tegyvuoja girtumas! Tegyvuoja moterys! Tegyvuoja tinginystė, tabakas, muzika, pinigai! Tegyvuoja jaunos merginos ir senos grafienės! Tegyvuoja velnias, tegyvuoja meilė! Tegyvuoja viskas, kas padeda gyventi! Viskas gerai, kai esi pakankamai stuomeningas, kad galėtum visu tuo naudotis.

Jie atsistojo ir choru užtraukė bakchantišką giesmę. Aš pabėgau, paklaikusi užlėkiau laiptais, kaip žmogus, kuriam atrodo, kad jį kažkas vejasi, ir be sąmonės griuvau ant parketo savo kambaryje.

XII

Rytojaus rytą mane rado išsitiesusią ant kilimo, sustingusią ir šaltą kaip numirėlė; man prasidėjo smegenų karštinė. Leonis turbūt mane slaugė, rodos, dažnai matydavau jį savo galvūgalyje, bet aš tai prisimenu lyg pro rūką. Po trejeto dienų man jau nebegrėsė pavojus. Leonis kartais užeidavo pasiteirauti apie sveikatą ir praleisdavo dalį dienos su manim. Šeštą valandą vakaro jis išeidavo iš rūmų ir grįždavo tik kitą rytą. Šitai sužinojau vėliau.

Iš visko, ką išgirdau, aiškiai supratau tik vieną dalyką, kuris ir sukėlė man tokią neviltį: Leonis daugiau manęs nebemyli. Ligi tol nenorėjau tuo patikėti, nors turėjau suprasti iš jo elgesio. Nusprendžiau toliau neprisidėti prie jo smukimo į skurdą ir nepiktnaudžiauti dar likusia užuojauta ir kil-

numu, kurie vertė jį šiek tiek mane gerbti. Aš jį pasikviečiau, kai tik pasijutau pakankamai stipri ištverti tą pasimatymą, ir pasakiau, ką girdėjau jį apie mane sakant per orgiją. Visa kita nutylėjau. Man buvo ne visai aiški ta niekšybių pynė, apie kurią numaniau iš jo draugų žodžių; bet aš ir nenorėjau to suprasti. Buvau susitaikiusi su viskuo: su išsiskyrimu, su neviltim ir su mirtim.

Aš jam pareiškiau, kad po savaitės ketinu išvykti ir kad nuo šiol nieko nenoriu iš jo imti, nes išsaugojau tėvo smeigtuką ir jį pardavusi turėsiu daugiau negu reikia pinigų sugrįžti į Briuselį.

Mano kalbos drąsumas, kurį, be abejo, kurstė karščiavimas, pritrenkė Leonį ir buvo jam netikėtas. Jis tylėjo ir susijaudinęs vaikščiojo po kambarį, paskui iš jo krūtinės išsiveržė rauda ir riksmas; užduseęs jis krito ant krėslo. Pamačiusi jį tokį sukrėstą, aš išsigandau ir, prieš savo valią atsikėlusi nuo šezlongo, susirūpinusi priėjau artyn. Tada jis čiupo mane į glėbį ir, stipriai suspaudęs, sušuko:

– Ne, ne! Tu manęs nepaliksi, aš su tuo niekada nesutiksiu. Jei nepalenksiu suprantamo ir teisėto tavo išdidumo, atsigulsiu tau po kojų prie šitų durų slenksčio ir, jei per mane žengsi, nusižudysiu. Ne, tu neišeisi, nes aš tave aistringai myliu, tu vienintelė moteris pasaulyje, kurią dar galėjau gerbti ir žavėtis po šešių bendro gyvenimo mėnesių. Tai, ką pasakiau, buvo kvailystė, niekšybė, melas. Tu nežinai, Žiuljeta, o, tu nežinai visų mano nelaimių! Nežinai, kam mane pasmerkia bendravimas su puolusiais žmonėmis,

kur mane stumia iš bronzos, ugnies, aukso ir purvo nulieta siela, kurią gavau iš dangaus ir pragaro, susijungusių draugėn! Jei nenori daugiau manęs mylėti, aš nebenoriu gyventi. Ko tik nepadariau, ko tik nepaaukojau, ko tik nesutepiau, kad prisiriščiau prie to šlykštaus gyvenimo, kurį jie man sukūrė! Koks besityčiojantis demonas tūno mano smegenyse, kad kartais toks gyvenimas man vis dar atrodo žavus ir, norėdamas juo pasimėgauti, traukau švenčiausius ryšius? Ak! Laikas visa tai baigti. Nuo tada, kai išvydau šį pasaulį, turėjau tik vieną tikrai gražų, tikrai tyrą periodą – tada, kai gyvenau su tavim ir tave dievinau. Jis nuplovė visas mano nuodėmes, man reikėjo likti trobelėje po sniegu. Būčiau numiręs taikoje su tavim, su Dievu, su pačiu savim, o dabar štai aš žuvęs tavo ir savo akyse. Žiuljeta, Žiuljeta! Pasigailėk, dovanok! Jaučiu, mano siela suduš, jei mane paliksi. Aš dar jaunas, noriu gyventi, būti laimingas, o laimingas būsiu tik su tavim. Nejau tu nubausi mane mirtimi }ž girtam išsprūdusį piktžodžiavimą. Argi tu juo tiki, ar gali tikėti? O, kaip aš kenčiu! Kaip kentėjau šias penkiolika dienų! Aš turiu paslapčių, kurios mane degina. Jei galėčiau tau jas atskleisti... bet tu nepajėgsi jų išklausyti ligi galo.

– Aš jas žinau, – atsakiau, – ir jei mane myli, visa kita nesvarbu.

– Tu jas žinai? – paklaikęs sušuko jis. – Žinai! Ką tu žinai?

– Žinau, kad jūs nusigyvenęs, kad šie rūmai ne jūsų, kad per keturis mėnesius iššvaistėt milžinišką

sumą. Žinau, kad esat įpratęs prie tokio avantiūrizmo ir netvarkos. Nesuprantu, kaip jūs taip greitai viską paleidžiat vėjais, o paskui vėl praturtėjat. Įtariu, kad lošimas – ir jūsų išlaidų, ir pajamų šaltinis. Manau, kad jus supa pražūtinga kompanija ir kad jūs kovojat su jų blogais patarimais. Manau, kad stovite ant bedugnės krašto, bet dar galite išsigelbėti.

– O taip! Visa tai tiesa! – sušuko jis. – Tu viską žinai. Ar man už tai atleisi?

– Jei neprarasčiau jūsų meilės, – atsakiau, – manyčiau, kad nieko neprarandu, palikdama šituos rūmus, šią prabangą ir šiuos žmones, kurie man bjaurūs. Kad ir kokie būtume neturtingi, vis tiek galėtume gyventi taip, kaip gyvenom savo kalnų trobelėje, arba ten, arba kitur, jei jums nusibodo Šveicarija. Jei dar mane mylėtumėt, nebūtumėt žuvęs, nes negalvotumėt nei apie lošimą, nei apie nešvankybes, nei apie tas aistras, kurias šlovinot, pakėlęs savo velnišką tostą. Jei mane mylėtumėt, iš to, kas jums liko, sumokėtumėm jūsų skolas, išvažiuotumėm ir pasislėptumėm kokioje atkampioje vietelėje, kur mylėtumėm vienas kitą, kur aš greit užmirščiau, ką čia sužinojau, ir niekada jums to neprimінčiau, kur manęs tai nekankintų... Jei mane mylėtumėt!..

– O, aš tave myliu, myliu! – sušuko jis. – Važiuojam! Bėgam, išgelbėk mane! Būk mano geradarė, mano angelas, kaip visada buvai. Atleisk man, atleisk.

Jis puolė man po kojų, ir viską, ką gali įkvėpti pati karščiausia aistra, išliejo taip ugningai, kad aš

patikėjau... ir tikėsiu visada. Leonis mane apgaudinėjo, žemino ir sykiu mylėjo.

– Klausyk, – tarė jis, kai susitaikėm, – rytoj uždarysiu savo namų duris visiems stalabendriams ir važiuosiu į Milaną, kur turiu gauti nemažą man priklausančią sumą. O tu tuo tarpu saugok save, sveik, sutvarkyk visas mūsų kreditorių sąskaitas ir susiruošk išvykti. Po savaitės, vėliausiai po dviejų, aš grįšiu, susimokėsiu skolas, pasiimsiu tave ir važiuosim gyventi ten, kur tu panorėsi, visiems laikams.

Aš viskuo patikėjau, su viskuo sutikau. Jis išvyko, ir namai buvo uždaryti. Nelaukiau, kol galutinai pasveiksiu, ir ėmiausi daryti tvarką, peržiūrinėti tiekėjų kvitus. Tikėjausi, kad, atvykęs į Milaną, Leonis man parašys, kaip buvo žadėjęs. Bet daugiau nei savaitę neatsiuntė jokios žinutės. Pagaliau jis man pranešė, kad tikrai gaus daug didesnę sumą, nei mes skolingi, bet užuot išbuvęs dvi savaites, turės pasilikti Milane dvidešimt dienų. Aš paklusau. Po dvidešimties dienų jis atsiuntė man dar vieną laišką, kuriame rašė, kad yra priverstas laukti pinigų iki mėnesio pabaigos. Aš nusiminiau. Viena šiuose dideliuose rūmuose, kur, vengdama įkyrių Leonio draugų vizitų, turėjau slėptis, laikyti nuleistas savo kambario užuolaidas ir atremti savotišką apgultį, draskoma nerimo, serganti, silpna, apnikta juodžiausių minčių ir sąžinės priekaištų, kokius tik gali sukelti nelaimės geluonis, ne sykį galvojau pabaigti savo apgailėtiną gyvenimą.

Bet tai buvo dar ne galas mano kančioms.

XIII

Kartą rytą, kai tariausi esanti viena didelėje svetainėje su atversta knyga ant kelių, į kurią nė nemaniau žiūrėti, šalimais išgirdau žingsnius ir, pabudusi iš letargo, pamačiau nekenčiamą vikonto de Šalmo veidą. Riktelėjau ir jau norėjau jį išvyti, bet jis pagarbiai ir sykiu pašaipiai puolė atsiprašinėti ir aš nežinojau, ką atsakyti. Vikontas man pareiškė įsibrovęs čionai su Leonio leidimu, mat jis jam parašęs ir pavedęs pasiteirauti apie mano sveikatą, o paskui pranešti jam. Aš nepatikėjau tokia dingstimi ir šitai jam pasakiau, bet, man dar nespėjus atsipeikėti, jis pats prabilo su tokiu begėdišku šaltakraujiškumu, kad, nepašaukusi tarnų, jau negalėjau išvyti jo pro duris. Jis nusprendė dėtis nieko nepastebįs.

– Matau, ponia, – su apsimestine užuojauta tarė jis, – kad jūs žinote, kokia sunki barono padėtis. Būkite tikra, mano menki ištekliai jo paslaugoms, deja, to pernelyg maža patenkinti tokio nuostabaus žmogaus išlaidumui. Mane guodžia tik tai, kad jis drąsus, sumanus, išradingas. Jis ne kartą atgavo turtą, atgaus ir vėl. Bet jūs turėsit kentėti, jūs, ponia, tokia jauna, tokia gležna, tokia verta geresnės dalios! Tai dėl jūsų liūdžiu, matydamas Leonio kvailystes ir žinodamas, kad jis jų dar daug pridarys, kol įsigis lėšų. Skurdas – jūsų amžiuje siaubingas dalykas, ypač jei visada gyvenai prabangoje...

Aš jį šiurkščiai nutraukiau, nes numaniau, kur jis lenkia su savo įžeidžia užuojauta. Tačiau dar nesuvokiau, koks šis žmogėnas baisus niekšas.

Pajutęs mano nepasitikėjimą, Šalmas skubėjo jį išsklaidyti. Jis su visu subtiliu, šaltu mandagumu davė man suprasti, kad mano esąs per daug senas ir nepakankamai turtingas pasiūlyti savo paramą, bet vienas jaunas, be galo turtingas lordas, kurį jis man kažkada pristatė ir kuris mane keletą kartų aplankė, patikėjo jam garbingą misiją suvilioti mane gundančiais pažadais. Neturėjau jėgų atsakyti į šią užgaulę; buvau tokia silpna ir tokia prislėgta, kad tylėdama pravirkau. Šlykštusis Šalmas pamanė, jog aš susvyravau, ir norėdamas galutinai mane įtikinti, pareiškė, kad Leonis negrįšiąs į Veneciją, kad jis klūpąs prie princesės Dzagarolos kojų ir įpareigojęs jį aptarti su manim šį reikalą.

Pagaliau pasipiktinimas grąžino man dvasios jėgas, kurių reikėjo, kad galėčiau savo panieka priblokšti ir sutrikdyti šį žmogų. Bet jo sumišimas greitai praėjo.

– Matau, ponia, – tarė jis, – kad per savo jaunumą ir tyrumą būsite žiauriai apsirikusi, ir nenoriu neapykanta atsilyginti už neapykantą, nes jūs manęs nepažįstat, užtat ir kaltinat. O aš jus pažįstu ir gerbiu. Kad įstengčiau išklausyti jūsų priekaištus ir užgauliojimus, teks sukaupti ištvermę, kuria turi apsišarvuoti tikrai atsidavęs žmogus, bet aš jums vis tiek pasakysiu, į kokią bedugnę įpuolėt ir iš kokio purvo noriu jus ištraukti.

Jis taip ramiai ir ryžtingai ištarė šiuos žodžius, kad mano patiklus charakteris lyg ir pasidavė. Akimirką pagalvojau, gal nelaimių verpete neteisingai įvertinau nuoširdų žmogų. Užhipnotizuota įžūlaus jo veido giedrumo, užmiršau bjaurius žodžius, kuriuos buvau iš jo išgirdusi, o jis tuo tarpu vėl spėjo prabilti. Pamatęs, kad reikia pasinaudoti šia netikrumo ir silpnumo valandėle, jis skubiai ėmė pilti šlykščią tiesą apie Leonį.

– Stebiuosi, – tarė jis, – kad jūsų gera, patikli širdis galėjo tokiam ilgam laikui prisirišti prie tokio charakterio žmogaus. Teisybė, gamta jį apdovanojo gundančiais kerais, jis moka sumaniai slėpti bjaurius savo darbelius ir vaidinti doruolį. Visi Europos miestai pažįsta jį kaip žavų plevėsą. Italijoje tik keletas asmenų žino, koks jis gali būti išsigimėlis, kai nori patenkinti savo nesuskaičiuojamas užgaidas.

Šiandien jis jūsų akyse dėsis Lovelasu[2], rytoj – Ištikimuoju Piemeniu[3]. Kadangi jis truputį poetas, tai sugeba kaupti įvairiausius įspūdžius, suprasti ir beždžioniškai mėgdžioti įvairiausias dorybes, išmokti ir vaidinti įvairiausias roles. Jis tariasi jaučiąs tai, ką mėgdžioja, ir kartais taip susitapatina su pasirinktu personažu, jog užsidega jo aistromis ir persiima didybe. Bet kadangi sielos gilumoje jis niekingas ir ištvirkęs, kadangi joje – vien veidmainystės ir užgaidos, jo kraujyje staiga atbunda ydingumas ir, pavargęs nuo apsimetinėjimo, jis puola į kitą kraštutinumą, visai priešingą tam, kuris atrodė taip jam būdingas. Tie, kurie buvo jį matę tik su melaginga kauke, nustemba ir pamano, kad jis išsikraustė iš proto, o tie, kurie žino, kad jo charakteryje nieko nėra tikro, šypsosi ir ramiai laukia naujų išmonių.

Nors išgirdusi, kokį siaubingą portretą jis piešia, ėmiau dusti iš pasipiktinimo, vis dėlto man pasirodė, kad jame švysčioja skaudžios tiesos kibirkštėlės. Buvau priblokšta, nervai įsitempė. Pastėrusi žiūrėjau į Šalmą. Jis džiaugėsi savo galia ir kalbėjo toliau:

– Toks charakteris jus stebina. Jei būtumėt labiau patyrusi, brangi ponia, žinotumėt, jog tai nėra retenybė. Kad išmiklintum jį iki tam tikros ribos,

[2]L o v e l a s a s – anglų rašytojo Samiuelio Ričardsono (1689–1761) romano "Klarisa Harlou" personažas, ciniškas suvedžiotojas.

[3]I š t i k i m a s i s p i e m u o – italų poeto Džambatistos Gvarinio (1538–1612) to paties pavadinimo dramatinės pastoralės veikėjas.

reikia tam tikro protinio pranašumo, ir jei daugelis kvailių nuo to susilaiko, tai tik todėl, kad nesugeba ištverti įtampos. Beveik visada matysite, kad vidutinis, tuščias žmogelis atkakliai užsisklęs ir pasirinks tokį gyvenimo būdą, kuris bus charakteringas tik jam vienam ir guos jį dėl kitų sėkmės. Jis prisipažins esąs ne toks iškilus, užtat tvirtins esąs rimtesnis ir naudingesnis. Pasaulis pilnas nepakenčiamų kvailių ir kenksmingų pamišėlių. Gerai viską pasvėręs, labiau linkstu prie pastarųjų. Aš pakankamai atsargus, kad galėčiau nuo jų apsisaugoti, ir pakankamai tolerantiškas, kad galėčiau su jais pasilinksminti. Verčiau kvatoti su klastingu juokdariu, negu žiovauti su nuobodžiu doruoliu. Štai kodėl matėte mane artimai draugaujant su žmogum, kurio nemyliu ir negerbiu. Be to, mane čia traukė jūsų malonios manieros ir angeliškas švelnumas. Jaučiau jums tėvišką prieraišumą. Jaunasis lordas Edvardsas, kuris pro savo langą matė, kaip jūs ištisas valandas užsisvajojusi, nejudėdama stovite balkone, prisipažino man apie savo beprotišką aistrą. Aš pristačiau jį jums, nuoširdžiai, karštai trokšdamas, kad ilgiau nekęstumėte skaudžios, žeminančios padėties, kurioje atsidūrėte, kai Leonis jus metė. Žinojau, kad lordo Edvardso siela verta jūsiškės ir kad jis duos jums laimingą ir garbingą gyvenimą... Šiandien atėjau vėl pamėginti jus palenkti, papasakoti apie jo meilę, kurios nenorėjote suprasti...

Iš pykčio kandžiojau nosinaitę, bet, kamuojama vienos įkyrios minties, atsistojau ir ryžtingai pasakiau:

– Jūs tvirtinate, kad Leonis leidžia jums ateiti pas mane su tokiais šlykščiais pasiūlymais. Įrodykit, taip, pone, įrodykit.

Ir konvulsyviai papurčiau jam ranką.

– Velniai griebtų, brangi mažyte, – su nepakenčiama ramybe atsakė tas niekšas, – tai visai lengva, bet kaip jūs pati nesuprantate? Leonis jūsų nebemyli, jis turi kitą meilužę.

– Įrodykit! – suirzusi pakartojau aš.

– Tuojau pat, tuojau pat, – tarė jis. – Leoniui labai reikia pinigų, o yra tam tikro amžiaus moterų, kurių globa gali būti pelninga.

– Įrodykit tai, ką čia pasakėte, – sušukau, – arba aš jus tučtuojau išvysiu!

– Puiku, – nė kiek nesutrikęs atsakė jis. – Bet susitarkime. Jei aš meluoju, išeisiu ir daugiau nekelsiu čia kojos, o jei sakau tiesą, tvirtindamas, kad Leonis manęs prašė pakalbėti su jumis apie lordą Edvardsą, leisite man vakare ateiti čia su juo.

Sulig šiais žodžiais jis išsitraukė iš kišenės laišką, ir iš adreso aš atpažinau Leonio rašyseną.

– Taip! – sušukau, pagauta nenugalimo troškimo sužinoti savo likimą. – Taip, pažadu!

Markizas lėtai išskleidė laišką ir padavė man. Aš perskaičiau:

Brangus vikonte, nors kartais tu mane taip įsiutini, jog mielai tave sutraiškyčiau, vis dėlto manau, kad tu tikras draugas ir nuoširdžiai siūlai pagalbą. Tačiau aš ja nepasinaudosiu. Turiu kai ką geresnio, mano reika-

lai vėl pradeda klostytis kuo puikiausiai. Mane varžo ir gąsdina viena: Žiuljeta. Tavo teisybė. Ji pačią pirmą dieną gali sugriauti mano planus. Ką gi daryti? Aš prie jos prisirišęs kaip koks kvailys ir neįstengiu to prisirišimo nugalėti. Jos neviltis atima man jėgas. Negaliu žiūrėti, kaip ji verkia, ir nepulti jai po kojų... Manai, ji leisis sugundoma? Ne, tu jos nepažįsti, ji niekada nepasiduos goduliui. O štai apmaudui, kaip tu sakai... Taip, tai įtikimiau. Bet kokia moteris iš pykčio padarys tai, ko nepadarytų iš meilės. Žiuljeta išdidi, paskutiniu metu tuo įsitikinau. Jei truputį mane apkalbėsi, jei pasakysi, kad aš jai neištikimas... galbūt!.. Bet, Viešpatie! Širdis plyšta, apie tai pagalvojus... Pamėgink. Jei ji nusileis, pradėsiu ją niekinti ir užmiršiu. Jei atsispirs... garbės žodis, tada pažiūrėsim. Kad ir koks būtų tavo pastangų rezultatas, bijau, kad man teks pergyventi baisią katastrofą arba iškentėti siaubingas širdies kančias.

– Dabar, – tarė markizas, kai baigiau skaityti, – einu atsivesti lordo Edvardso.

Užsidengiau veidą rankomis ir ilgai stovėjau sustingusi, bežadė. Paskui staiga paslėpiau tą prakeiktą laišką prie krūtinės ir smarkiai trūktelėjau skambutį.

– Tegul kambarinė per penkias minutes sukrauna mano daiktus, o Bepas tegul atplukdo gondolą, – paliepiau liokajui.

– Ką ketinate daryti, vaikuti? – nustebęs paklausė vikontas. – Kur ruošiatės vykti?

– Matyt, pas lordą Edvardsą! – atšoviau su karčia ironija, bet jis jos nesuprato. – Eikit jo perspė-

ti, – pridūriau, – ir pasakykit, kad užsidirbot atlygį ir kad aš lekiu pas jį.

Šalmas ėmė suprasti, jog piktai iš jo tyčiojuosi. Jis neryžtingai sustojo. Daugiau netarusi nė žodžio, išėjau iš svetainės ir nuėjau persivilkti kelioniniais drabužiais. Tada, lydima kambarinės su ryšuliu, nusileidau žemyn. Tą akimirką, kai jau buvau besėdanti į gondolą, pajutau, kaip kažkieno ranka nervingai čiupo man už apsiausto. Atsigręžusi pamačiau Šalmą, sutrikusį ir išsigandusį.

– Kur jūs išsiruošėt? – persimainiusiu balsu paklausė jis.

Džiaugiausi pagaliau sudrumstusi šito išsigimėlio ramybę.

– Važiuoju į Milaną, – atsakiau, – ir per mane prarasit du ar tris šimtus cechinų, kuriuos lordas Edvardsas jums pažadėjo.

– Valandėlę, – įniršęs riktelėjo vikontas, – grąžinkite laišką arba neišvyksit.

– Bepai! – sušukau, paklaikusi iš pykčio ir baimės, ir puoliau prie gondoljero. – Išvaduok mane iš šio ištvirkėlio, jis man tuoj ranką sulaužys.

Visi Leonio tarnai laikė mane švelnia ir buvo man atsidavę. Bepas tylėdamas ryžtingai apglėbė mane per liemenį ir nukėlė nuo laiptų. Keldamas atsispyrė nuo paskutinės pakopos, ir gondola nuslydo vandeniu, o jis su nepaprasta jėga ir miklumu tą pat akimirką mane pasodino. Šalmas pasviro ir vos neįkrito į kanalą. Jis metė man žvilgsnį, kuriuo prisiekė amžiną neapykantą bei negailestingą kerštą, ir dingo.

XIV

Atvykstu į Milaną, keliavusi naktį ir dieną ir nepalikusi laiko nei poilsiui, nei samprotavimams. Apsistoju viešbutyje, kurio adresą buvo davęs Leonis. Teiraujuosi jo. Į mane visi žiūri su nuostaba.

– Jis čia negyvena, – atsako *cameriere*[4]. – Atvažiavęs jis čia apsistojo, išsinuomojo kambarėlį ir pasidėjo daiktus, bet ateina tik rytais pasiimti laiškų, nusiskusti barzdos ir vėl išeina.

– O kur jis gyvena? – paklausiau.

Mačiau, kad *cameriere* žiūri į mane smalsiai ir nepasitikėdamas ir iš pagarbos ar gailesčio nesiryžta atsakyti. Buvau diskretiška ir primygtinai nereika-

[4]Tarnas (*it.*).

lavau, tik pasiprašiau nuvedama į Leonio išsinuomotą kambarį.

– Jei žinote, kur jį dabar būtų galima rasti, – pasakiau *cameriere*, – nueikit pas jį ir praneškit, kad atvažiavo sesuo.

Po valandos grįžo Leonis ir išskėstomis rankomis puolė manęs apkabinti.

– Palauk, – sulaikiau jį, traukdamasi atatupsta, – jei iki šiol mane apgaudinėjai, nepridėk dar vieno nusikaltimo prie tų, kuriuos jau padarei. Štai, pažvelk į šį laišką. Ar jis tavo? Jeigu tavo rašysena padirbta, tuoj pat man tai pasakyk, nes aš viliuosi ir dūstu iš nekantrumo.

Leonis žvilgtelėjo į laišką ir išbalo kaip lavonas.

– Dieve! – sušukau. – O aš tikėjausi, kad mane apgavo! Skubėjau pas tave beveik tikra, kad tu niekuo dėtas dėl šitos niekšybės. Sakiau sau: jis man padarė daug bloga, jis mane jau apgavo, bet vis tiek myli. Jei aš jį varžau, jei jam kenkiu, jis būtų man tai pasakęs, kai beveik prieš mėnesį pasijutau pakankamai tvirta jį palikti, bet jis puolė man po kojų ir ėmė maldauti neišvykti. Jei jis intrigantas ir savimyla, nereikėjo manęs sulaikyti, juk aš neturtinga ir mano meilė neduoda jam jokios naudos. Tai kodėl dabar turėtų skųstis mano įkyrumu? Pakanka tarti žodį, jei nori mane išvaryti. Jis žino, kad aš išdidi. Jam nėra ko bijoti nei mano maldavimų, nei priekaištų. Kodėl turėtų mane žeminti?..

Neįstengiau toliau kalbėti: ašaros užsmaugė gerklę ir užėmė balsą.

– Kodėl turėčiau tave žeminti? – netverdamas iš susijaudinimo, sušuko Leonis. – Kad išvengčiau dar didesnės graužaties, kuri jau ir taip drasko man sąžinę. Tu šito nesuprasi, Žiuljeta! Iškart matyti, kad niekada nebuvai nusikaltėlė!..

Jis nutilo, aš kritau į krėslą, ir mudu abu prieloškė skausmas.

– Vargšas angele! – pagaliau sušuko jis. – Argi tu nusipelnei būti tokio išsigimėlio kaip aš draugė ir auka? Nelaimingas kūdiki, kuo tu nusikaltai Dievui dar prieš gimdama, kad jis sviedė tave į glėbį prakeiktajam, per kurį miršti iš gėdos ir nevilties? Vargše Žiuljeta, vargše Žiuljeta!

Ir jis taip pat paplūdo ašarų upeliais.

– Gerai, – pasakiau, – aš atvažiavau išgirsti tavo pasiteisinimo arba savo pasmerkimo. Tu kaltas, aš tau atleidžiu ir išvykstu.

– Niekada apie tai neužsimink! – karštai sušuko jis. – Išbrauk šį žodį iš mūsų kalbos. Kai norėsi mane palikti, dink nepastebėta, kad negalėčiau tau sukliudyti. Bet kol mano gyslomis tekės nors lašas kraujo, aš su tuo nė už ką nesutiksiu. Tu mano žmona, tu man priklausai, aš tave myliu. Galiu numarinti tave skausmu, bet negaliu tavęs išleisti.

– Aš sutinku kęsti skausmą ir mirti, – tariau, – jei tik pasakysi, kad dar mane myli.

– Taip, aš tave myliu, myliu! – sušuko Leonis su jam būdingu užsidegimu. – Aš myliu tik tave, ir niekada negalėsiu pamilti kitos!

– Nelaimingasis, tu meluoji, – paprieštaravau. – Juk atsekei paskui princesę Dzagarolą.

– Taip, bet aš jos nekenčiu.

– Ką! – sušukau apstulbusi. – Tai kodėl atsekei įkandin jos? Kokia gėdinga paslaptis glūdi šiose mįslėse? Šalmas norėjo mane įtikinti, kad tave prie tos moters riša niekingi siekiai, kad ji sena... ir tau moka... O! Kokius žodžius verčiat mane ištarti!

– Netikėk tokiais šmeižtais, – atsakė Leonis, – princesė jauna, graži, ir aš ją įsimylėjęs...

– Juo geriau, – atsidusau iš pačių gelmių, – verčiau jau matyti jus neištikimą negu užsitraukusį negarbę. Mylėkit ją, labai mylėkit, nes ji turtinga, o jūs vargšas! Jei labai ją mylėsit, turtas ir skurdas tebus jums tušti žodžiai. Aš jus taip mylėjau, ir nors gyvenau vien iš jūsų dovanų, dėl to neraudonavau. O dabar tik žeminčiausi ir būčiau jums nepakenčiama. Todėl leiskite man išvykti. Jūsų užsispyrimas laikyti mane ir numarinti kančiose – kvailas ir žiaurus.

– Teisybė, – niūriai tarė Leonis. – Važiuok. Elgiuosi kaip budelis, norėdamas tau sukliudyti.

Jis išėjo palaužtas nevilties. Aš puoliau ant kelių. Meldžiau dangų suteikti jėgų, mėginau prisiminti motiną, o paskui pakilau greitosiomis susiruošti į kelionę.

Kai daiktai buvo sukrauti, tam pačiam vakarui užsisakiau pašto karietą ir jos laukdama kritau ant lovos. Buvau taip nusigalavusi ir priveikta nevilties, kad užmigdama jaučiausi taip, lyg būčiau grimzdusi į kapų tylą.

Po valandos pabudau nuo aistringų Leonio bučinių.

– Veltui nori išvykti, – tarė jis, – šitai ištverti ne mano jėgoms. Aš išsiunčiau tavo arklius ir liepiau iškrauti daiktus. Ką tik vienas vaikščiojau po užmiestį ir visomis išgalėmis stengiausi tavęs atsisakyti. Nusprendžiau neatsisveikinti su tavim. Nuėjau pas princesę, mėginau įsivaizduoti, kad ją myliu. Bet jos aš nekenčiu, o myliu tave. Tu turi pasilikti.

Šios nesibaigiančios emocijos sekino sielą ir kūną, man darėsi sunku galvoti. Gėris ir blogis, pagarba ir panieka nustojo aiškios reikšmės, virto žodžiais, kurių nebesupratau, kurie mane gąsdino, lyg būčiau turėjusi skaičiuoti begalinius skaičius. Nuo šiol Leonis įgijo man ne tik moralinę galią, bet ir savotišką magnetinę trauką, kuriai neįstengiau atsispirti. Jo žvilgsnis, balsas, ašaros gniuždė ne tik širdį, bet ir nervus. Tebuvau mašina, kurią jis valdė ir kreipė kur norėjo.

Aš jam atleidau, atsidaviau jo glamonėms ir pažadėjau viską, ko tik įsigeis. Jis man pasakė, kad princesė Dzagarola, būdama našlė, susimaniusi už jo ištekėti, kad trumpą, lengvabūdišką susižavėjimą palaikiusi meile, siaubingai dėl jo susikompromitavusi, todėl dabar jis privaląs ją tausoti ir tolti nuo jos po truputį, kitaip tektų turėti reikalų su visa jos šeima.

– Jei reikėtų tik kautis su visais jos broliais, pusbroliais ir dėdėmis, – kalbėjo Leonis, – aš dėl to

nesirūpinčiau, bet jie pasielgs kaip žymūs senjorai: apskųs, neva esu karbonaras, ir aš būsiu įmestas į kalėjimą, kur galbūt pratupėsiu dešimt metų, kol kas nors teiksis imtis mano bylos.

Klausiausi šitų absurdiškų svaičiojimų patikliai kaip vaikas. Leonis niekada nesidomėjo politika, bet vis dar mėgau galvoti, kad visi jo gyvenimo keblumai susiję su svarbia šios rūšies veikla. Sutikau viešbutyje visada vadintis jo seseria, retai rodytis žmonėse ir tik be jo ir pagaliau suteikiau jam visišką laisvę palikti mane bet kurią valandą, kai tik pareikalaus princesė.

XV

Toks gyvenimas buvo klaikus, bet aš jį kentėjau. Ligi to laiko nebuvau pažinusi pavydo kančių. Dabar jos atbudo, ir aš išgėriau tą taurę lig dugno. Vengiau rodyti jas Leoniui, kad jam nenusibostų jų maldyti. Be to, neturėjau nė jėgų joms išsakyti. Nusprendžiau sutikti mirtį tylėdama. Buvau pakankamai ligota, tad galėjau jos laukti. Milane nuobodulys ėdė mane labiau nei Venecijoje. Čia buvo dar daugiau skausmo ir mažiau pramogų. Leonis atvirai gyveno su princese Dzagarola. Vakarus leido su ja jos ložėje teatre arba puotose. Jis trumpam užbėgdavo pasimatyti su manimi, o paskui eidavo pas ją vakarieniauti ir grįždavo tik šeštą valandą ryto. Tada guldavosi, leisgyvis iš nuovar-

gio ir dažnai apsėstas blogo ūpo. Vidurdienį keldavosi tylus, išsiblaškęs ir važiuodavo su meiluže pasivažinėti karieta. Dažnai matydavau juos važiuojančius pro šalį. Greta jos Leonis įgaudavo tą doro, triumfuojančio žmogaus išraišką, griebdavosi koketiškų manierų, žiūrėdavo laimingu švelniu žvilgsniu – toks jis kažkada buvo su manimi. Dabar girdėdavau tik jo skundus ir apmaudavimus. Teisybė, man labiau patikdavo, kai jis grįždavo pas mane susirūpinęs, pasibjaurėjęs vergija, negu ramus ir nerūpestingas, kaip kartais pasitaikydavo. Tada atrodydavo, kad jis užmiršo, kaip mane mylėjo ir kaip aš jį vis dar myliu. Jam regėjosi visai natūralu pasakoti man savo glaudaus ryšio su kita moterim smulkmenas, jis nė nepastebėdavo, kad jo klausantis mano veide atsiradusi šypsena – tik bežadė skausminga konvulsija.

Vieną vakarą saulei leidžiantis išėjau iš katedros, kur karštai meldžiau Dievą pasišaukti mane pas save ir priimti mano kančias kaip išpirką už paklydimus. Lėtai žengiau po nuostabiu portalu, ramstydamasi į piliorius – tokia buvau silpna. Liga tirpdė mane lyg žvakę. Nuo jausmingų maldų ir bažnyčios oro pylė šaltas prakaitas. Panėšėjau į šmėklą, išlindusią iš po kapo akmens paskutinįsyk pažiūrėti į dienos šviesą. Kažkoks žmogus, jau kurį laiką sekęs iš paskos, nors aš ir nekreipiau į tai didelio dėmesio, užkalbino mane, ir aš atsigręžiau be nuostabos, be baimės, su mirštančiojo abejingumu. Aš atpažinau Anrietą.

Iškart srautu plūstelėjo prisiminimai apie tėvynę, šeimą. Užmiršau keistą šio jaunuolio elgesį su manimi, jo baisią galią Leoniui, jo buvusią meilę, taip blogai mano sutiktą, ir neapykantą, kurią kažkada jam jaučiau. Galvojau tik apie tėvą ir motiną ir, greitai ištiesusi jam ranką, apipyliau klausimais. Jis neskubėjo atsakyti, nors atrodė sujaudintas mano emocijų ir domėjimosi.

– Ar jūs čia viena? – paklausė jis. – Ar galiu kalbėtis, nestatydamas jūsų į pavojų?

– Aš viena, niekas čia manęs nepažįsta ir manim nesidomi. Sėskimės ant šito akmeninio suolo, nes aš sergu, ir dėl Dievo meilės, papasakokit apie tėvus. Jau visi metai nieko apie juos negirdėjau.

– Apie tėvus! – liūdnai pakartojo Anrietas. – Vienas iš jų jau neverkia jūsų.

– Tėvas mirė! – sušukau, pašokusi iš vietos.

Anrietas nieko neatsakė. Prislėgta susmukau ant suolo ir pusbalsiu sušnabždėjau:

– Dieve, kuris sujungsi mane su juo, padaryk taip, kad jis man atleistų!

– Jūsų motina, – pasakė Anrietas, – ilgai sirgo. Paskui pamėgino prasiblaškyti, bet ašaros pražudė jos grožį ir ji nerado nusiraminimo šiame pasaulyje.

– Tėvas mirė! – ištariau, pamaldžiai susidėjusi nusilpusias rankas. – Motina paseno ir nuliūdo. O teta?

– Teta stengiasi paguosti motiną, įrodinėdama, kad jūs neverta gailesčio. Bet motina jos neklauso

ir kasdien nyksta iš vienatvės ir nuobodulio. O jūs, ponia?

Paskutinius žodžius Anrietas ištarė šaltu tonu, tačiau pro panieką buvo justi užuojauta.

– O aš, pats matote, mirštu.

Jis paėmė mane už rankos, ir jo akyse sužibo ašaros.

– Vargšė mergaitė! – tarė jis, – bet tai ne mano kaltė. Padariau, ką galėjau, kad neįpultumėt į šitą bedugnę. Bet jūs pati to norėjot.

– Nekalbėkite taip, – sudraudžiau, – negaliu apie tai su jumis šnekėtis. Sakykit, ar motina manęs ieškojo, kai pabėgau?

– Motina jūsų ieškojo, bet nepakankamai. Vargšė moteris, ji buvo priblokšta ir pristigo dvasios stiprybės. Jūsų gyslose tekančiame kraujyje, Žiuljeta, nėra jėgos.

– Taip, tai tiesa, – abejingai atsakiau. – Mūsų šeimoje visi suglebę ir taikūs. Motina turbūt tikėjosi, kad grįšiu?

– Beprotiškai, vaikiškai tikėjosi. Ji ir dabar dar jūsų laukia ir lauks iki paskutinio atodūsio.

Aš pratrūkau rauda. Anrietas neištarė nė žodžio ir leido man išsiverkti. Manau, jis taip pat verkė. Nusišluosčiau akis ir paklausiau, ar motina labai liūdi dėl mano gėdos, ar raudonuoja dėl manęs, ar drįsta ištarti mano vardą.

– Jis nuolat jos lūpose, – atsakė Anrietas. – Ji lieja savo skausmą visam pasauliui. Dabar ta istorija visiems jau nusibodo ir žmonės šypsosi, kai jūsų

motina pradeda verkti, arba vengia su ja susitikti, sakydami: "Štai ponia Roiter, ji vėl ruošiasi papasakoti mums apie savo dukters pagrobimą!"

Klausiausi Anrieto be jokio apmaudo ir, pakėlusi į jį akis, paklausiau:

– O jūs, Anrietai, ar mane niekinate?

– Aš daugiau jūsų nemyliu ir negerbiu, – atsakė jis, – bet man jūsų gaila ir norėčiau jums pasitarnauti. Mano piniginė – jūsų paslaugoms. Ar norite, kad parašyčiau motinai? Ar norite, kad jus pas ją nuvežčiau? Sakykit, nebijokit man įkyrėti. Aš tai darau ne iš draugiškumo, o iš pareigos. Jūs neįsivaizduojat, Žiuljeta, kaip palengvėja gyvenimas tiems, kurie susikuria įstatymus ir jų laikosi.

Aš nieko neatsakiau.

– Nejau norite likti čia viena, apleista? Kiek jau praėjo laiko, kai *jūsų vyras* jus metė?

– Jis manęs nemetė, – atsakiau, – mudu gyvename kartu. Jis nesutinka, kad išvykčiau, nors jau seniai ketinu, o ir aš nebeturiu jėgų apie tai nė pagalvoti.

Aš vėl nutilau; jis padavė man ranką ir palydėjo. Pastebėjau šitai tik priėjusi prie namų. Maniau, kad remiuosi į Leonio ranką, todėl vargais negalais slėpiau skausmą ir netariau nė žodžio.

– Ar norite, kad ateičiau rytoj sužinoti, ką ketinate daryti? – paklausė jis, atsisveikindamas prie slenksčio.

– Taip, – atsakiau, nepagalvojusi, jog jis gali sutikti Leonį.

– Kurią valandą? – pasitikslino jis.

– Kada panorėsite, – apkvaišusi pasakiau.

Kitą dieną jis pasirodė vos išėjus Leoniui. Aš jau nebeprisiminiau, kad jam šitai leidau, ir taip nustebau dėl jo vizito, jog jis turėjo man apie jį priminti. Tada man toptelėjo, kad tie keletas žodžių, kuriuos nugirdau iš Leonio ir jo draugų pokalbio ir kurių aiškiai nesupratau, skirti Anrietui ir kad juose slypi grasinimas nužudyti. Krūptelėjau, pagalvojusi, į kokį pavojų jis per mane įkliuvo.

– Eikim į lauką, – su siaubu pasakiau jam, – čia jums nesaugu.

Jis nusišypsojo, ir jo veide atsirado baisiausia panieka pavojui, kurio aš bijojau.

– Patikėkit manim, – tarė jis, pamatęs, jog ketinu spirtis, – žmogus, apie kurį kalbate, nedrįstų pakelti prieš mane rankos, jis net akių į mane pakelti nedrįsta.

Negalėjau klausytis tokių kalbų apie Leonį. Nepaisant visų jo prasižengimų, nepaisant visų kalčių, jis man tebebuvo brangiausias pasaulyje. Paprašiau Anrietą mano akivaizdoje taip apie jį nešnekėti.

– Sugniuždykit mane panieka, – tariau jam, – apipilkit priekaištais, kad esu begėdė ir beširdė duktė, jei palikau geriausius, kokie tik gali būti, tėvus, pamyniau savo lyčiai nustatytas priedermes, ir aš neįsižeisiu. Verkdama išklausysiu jūsų ir vis tiek būsiu dėkinga už vakar pasiūlytas paslaugas. Bet leiskit man gerbti Leonio vardą – tai vienintelis ma-

no turtas, kurį širdies gilumoje dar galiu priešpriešinti žmonių pasmerkimui.

– Gerbti Leonio vardą! – karčiai juokdamasis, sušuko Anrietas. – Vargše moterie! Ir vis dėlto aš sutinku, jei vyksite į Briuselį. Važiuokite paguosti motinos, grįžkite į doros kelią, ir aš jums pažadu palikti ramybėje niekšą, kuris jus pražudė ir kurį galėčiau perlaužti kaip šiaudelį.

– Važiuoti pas motiną! – pasakiau. – O taip, širdis man taip liepia, bet grįžti į Briuselį neleidžia išdidumas. Kaip į mane žiūrės visos tos moterys, kurios kažkada pavydėjo man spindesio, o dabar džiaugsis nuopuoliu!

– Bijau, Žiuljeta, – paprieštaravo jis, – kad tai ne geriausias argumentas. Jūsų motina turi namus užmiestyje, kur gyventumėt su ja toli nuo negailestingos visuomenės. Būdamos tokios turtingos, galėtumėt gyventi ir bet kur kitur, kur niekas nežinotų apie jūsų bėdą ir kur dėl savo grožio ir švelnumo netrukus įsigytumėt naujų draugų. Bet jūs nenorite palikti Leonio, prisipažinkit!

– Noriu, – atsakiau verkdama, – bet negaliu.

– Nelaimingiausia, nelaimingiausia iš moterų! – liūdnai sušuko Anrietas. – Jūs gera ir atsidavusi, bet stokojat išdidumo. Tam, kas neturi šio kilnaus jausmo, niekas nepadės. Vargše silpna būtybe, mano siela kupina gailesčio jums, nes jūs išniekinot savo širdį, suteršėt ją, prisilietusi prie šlykščios širdies, jūs nulenkėt galvą prieš bjaurią ranką, jūs mylite niekšą! Nevalioju suprasti, kaip galėjau kitados jus

pamilti, bet taip pat nevalioju suprasti, kaip galėčiau dabar jūsų nesigailėti.

– Bet galų gale, – paklausiau išsigandusi, apstulbinta jo išvaizdos ir žodžių, – ką gi Leonis padarė, kad manot turįs teisę taip apie jį kalbėti?

– Jūs abejojate ta teise, ponia? Tai gal pasakysite, kodėl Leonis, drąsus vyras (tai neginčytina), geriausias šaulys ir fechtuotojas, kokį tik pažįstu, niekada nedrįso su manim kivirčytis, nors aš gyvenime nesu laikęs špagos, ir kodėl aš išvijau jį iš Paryžiaus taręs vienintelį žodį, o iš Briuselio – metęs vieną žvilgsnį?

– Tai nesuvokiama, – nusiminusi atsakiau.

– Argi nežinote, kieno jūs meilužė? – negailestingai varė toliau Anrietas. – Argi jums niekas nepasakojo apie nuostabias kavalieriaus Leonio avantiūras? Argi niekada neraudonavote, kad buvot jo bendrininkė ir pabėgot su sukčium, apvogę tėvo parduotuvę?

Aš surikau iš skausmo ir užsidengiau veidą rankomis; paskui pakėliau galvą ir iš visų jėgų sušukau:

– Tai netiesa, aš niekada nepadariau tokios niekšybės. Leonis irgi negalėtų taip pasielgti. Nenuvažiavus nė keturiasdešimties mylių Ženevos keliu, Leonis sustojo vidury nakties, paprašė skrynios ir, sudėjęs į ją visas brangenybes, nusiuntė tėvui.

– Ar esate tikra, kad jis tai padarė? – paklausė Anrietas, niekinamai juokdamasis.

– Tikra! – sušukau. – Aš mačiau skrynią, mačiau, kaip Leonis dėjo į ją deimantus.

– Ar jūs įsitikinusi, kad skrynia nesekė paskui jus visą likusį kelią? Ar įsitikinusi, kad ji nebuvo atidaryta Venecijoje?

Šie žodžiai plieskė į mane nelyginant akinančios šviesos spindulys, nuo kurio negalėjau išsisukti. Staiga prisiminiau tai, ką veltui stengiausi atkapstyti atmintyje: kokiomis aplinkybėmis pirmąkart susipažinau su ta nelemta skrynele. Tada man prieš akis stojo trys atsitikimai ir visi jie, logiškai susijungę tarpusavyje, tiesiog privertė mane padaryti triuškinančią išvadą: pirma, naktis paslaptingoje pilyje, kur mačiau, kaip Leonis krovė deimantus į skrynią; antra, paskutinė naktis Šveicarijos kalnų namelyje, kur mačiau, kaip Leonis slapčia išsikasė iš žemės savo lobį; ir trečia, antra mūsų diena Venecijoje, kai radau tuščią skrynią ir ant žemės kartu su vatos gniužulėliais besimėtantį deimantinį smeigtuką. Žydo Tadėjo vizitas ir šimtas penkiasdešimt tūkstančių frankų, kuriuos, kaip nugirdau iš Leonio pokalbio su draugais, jis jam atskaičiavo, mums atvykus į Veneciją, visiškai sutapo su to ryto prisiminimais. Aš ėmiau grąžyti rankas ir, iškėlusi jas į dangų, sušukau, tartum kalbėdamasi su savimi:

– Vadinasi, viskas prarasta, net motinos pagarba, viskas užnuodyta, net prisiminimai apie Šveicariją! Tie šeši meilės ir laimės mėnesiai buvo skirti vagystei paslėpti!

– Ir suklaidinti teisingumui, – pridūrė Anrietas.

– Ne, tikrai ne! – sušukau paklaikusi ir žiūrėdama į jį taip, lyg būčiau norėjusi ko paklausti. – Jis

mane mylėjo! Be jokios abejonės, mylėjo! Kai apie tuos laikus pagalvoju, visada randu, kas patvirtintų jo meilę. Jis buvo vagis, kuris pagrobė merginą ir dėžutę, kuris mylėjo ir vieną, ir kitą.

Anrietas patraukė pečiais. Susigriebiau, jog jau svaičioju, ir mėgindama surikiuoti mintis, užsimaniau žūtbūt sužinoti, kodėl jis daro Leoniui tokią nesuvokiamą įtaką.

– Norite tai sužinoti? – paklausė jis. Ir, valandėlę pagalvojęs, kalbėjo toliau: – Aš jums pasakysiu, galiu pasakyti. Be to, tiesiog neįsivaizduojama, kad pragyvenote su juo metus ir nieko neįtarėt. Juk Venecijoje jis tikriausiai ne vieną apmulkino jūsų akyse...

– Apmulkino? Jis? Kaip? Galvokit, ką sakot, Anrietai, jūs jau ir taip užvertėt jį kaltinimais.

– Manau, vis dar nepajėgtumėt būti jo bendrininke, Žiuljeta, bet saugokitės, kad netaptumėt. Pasigailėkit savo šeimos. Nežinau, kiek galima nebaudžiamai būti sukčiaus meiluže.

– Aš mirštu iš gėdos, pone, jūsų žodžiai žiaurūs. Baikite savo darbą ir galutinai sudaužykit man širdį, papasakojęs, kokią turite teisę spręsti Leonio gyvybės ar mirties klausimą. Kur su juo susipažinote? Ką žinot apie jo ankstesnį gyvenimą? Aš, deja, nieko nežinau! Mačiau jame tiek prieštaringų savybių, kad jau nė nesusigaudau, turtuolis jis ar skurdžius, kilmingas ar iš prastuomenės, net nežinau, ar jis vadinasi savo vardu.

– Tai vienintelis dalykas, kurio atsitiktinumo dėka jam nereikėjo vogti, – pasakė Anrietas. – Iš tiesų jo

vardas Leonis ir jis yra kilęs iš vienos kilmingiausių giminių Venecijoje. Jo tėvas dar šį tą turėjo, jam priklausė ir rūmai, kuriuose neseniai gyvenote. Jis be galo, be krašto mylėjo vienintelį sūnų, kurio anksti pasireiškę gabumai žadėjo iškilią asmenybę. Leonis buvo rūpestingai lavinamas ir nuo penkiolikos metų su savo auklėtoju apkeliavo pusę Europos. Per penkerius metus jis neįtikėtinai lengvai išmoko tų tautų, kurias aplankė, kalbas, išstudijavo papročius, literatūrą. Mirus tėvui, su auklėtoju gavo grįžti į Veneciją. Tas auklėtojas buvo abatas Dzaninis, kurį šią žiemą turbūt dažnai matėte savo namuose. Nežinau, ar teisingą nuomonę apie jį susidarėte. Tas žmogus lakios vaizduotės, nepaprastai subtilus, neregėtai išsilavinęs, bet sykiu baisiai nedorovingas ir gana niekšiškas, nors dedasi esąs tolerantiškas ir sveiko proto. Jis, savaime suprantama, ištvirkino mokinio sąžinę, teisingumo ir neteisybės sąvokas pakeitęs tariamu gyvenimo supratimu, kurio esmė ta, kad galima daryti bet kokias linksmas kvailystes, bet kokius naudingus prasižengimus, bet kokius gerus ir blogus darbus, jeigu tik jie sugundo žmogaus širdį. Su tuo Dzaniniu susipažinau Paryžiuje ir, prisimenu, girdėjau jį sakant, esą reikia mokėti daryti bloga, kad mokėtum daryti gera, reikia mokėti mėgautis ydomis, kad mokėtum mėgautis dorybėmis. Tas žmogus daug atsargesnis, daug apsukresnis, daug šaltakraujiškesnis už Leonį ir smarkiai pranoksta jį šioje srityje, o Leonis, nešamas aistrų arba išmuštas iš vėžių savo užgaidų,

seka paskui jį tik iš tolo, daugybę kartų prašauna pro šalį, ir tai pražudys jį visuomenės akyse, jau pražudė, nes nuo šiol jis priklauso nuo keleto godžių bendrininkų ir keleto dorų žmonių, kurių kilnumas netruks išsekti.

Mirtinas šaltis kaustė man rankas ir kojas, kai Anrietas šitai pasakojo. Aš susitvardžiau, kad galėčiau išklausyti viską.

XVI

Taigi dvidešimtmetis Leonis, – toliau pasakojo Anrietas, – ėmė valdyti gana nemažą turtą ir galėjo elgtis kaip tinkamas. Jo padėtyje buvo labai lengva daryti gerus darbus, bet tėvo palikimas jam pasirodė pernelyg menkas garbėtroškai patenkinti ir, tikėdamasis nežinia kokiais beprotiškais ar nusikalstamais būdais įgyti tiek turto, kiek troško, per porą metų iššvaistė viską, ką buvo užgyvenęs tėvas. Jo namai, kuriuos, kaip matėte, jis prabangiai įsirengė, tapo susitikimų vieta visiems Italijos vėjavaikiams jaunuoliams ir puolusioms moterims. Čia būdavo priiminėjama daug užsieniečių – elegantiško gyvenimo mėgėjų. Šitaip Leonis, kelionėse susipažinęs su daugybe padorių žmonių, visose šalyse užmezgė

kuo puikiausių ryšių ir užsitikrino kuo naudingiausią globą.

Tokioje gausioje draugijoje, savaime suprantama, atsirado, kaip ir visur, intrigantų ir apgavikų. Paryžiuje aplink Leonį mačiau keletą tipų, kurie man kėlė nepasitikėjimą ir kurie, įtariu, dabar sudaro su juo ir markizu de *** aukštuomenės sukčių kompaniją. Skatinamas jų patarimų, Dzaninio pamokymų ar savo polinkių, jaunasis Leonis turbūt ėmė sukčiauti lošdamas. Tikra viena: šį talentą jis išvystė iki neregėtų aukštumų ir veikiausiai taikė visuose Europos miestuose, nekeldamas nė menkiausio įtarimo. Visiškai nusigyvenęs, jis paliko Veneciją ir vėl leidosi į keliones jau kaip avantiūristas. Čia jo istorijos siūlas išsprūsta man iš rankų. Dzaninis, iš kurio sužinojau dalį to, ką jums dabar pasakoju, tvirtino nuo tada pametęs jį iš akių ir tik iš dažnai nutrūkstančio susirašinėjimo žinojęs apie aibes fortūnos permainų ir aibes Leonio intrigų aukštuomenėje. Jis teisinosi išauklėjęs tokį mokinį, sakydamas, esą Leonis iškreipęs jo doktriną, bet jis teisino ir mokinį, girdamas jo neįtikėtiną apsukrumą, dvasios stiprybę ir savitvardą, kurios jam padėjo permaldauti likimą, pergyventi ir nugalėti priešiškumą. Pagaliau Leonis atvyko į Paryžių su savo ištikimu draugu markizu de ***, kurį jūs pažįstate, ir ten aš turėjau progą su juo susipažinti ir susidaryti apie jį nuomonę.

Dzaninis pristatė jį princesei X ***, kurios vaikus auklėjo. Dėl neprilygstamo proto šis žmogus jau ke-

letą metų princesės aplinkoje buvo ne toks priklausomas, kokie paprastai esti žymių namų guvernantai. Jis pagarbiai priiminėjo svečius, mokėjo palaikyti įdomų pokalbį, puikiai dainavo ir dirigavo koncertams.

Savo proto ir talentų dėka Leonis buvo džiaugsmingai sutiktas, o netrukus daug kas jau entuziastingai siekė jo draugystės. Paryžiuje kai kuriems rateliams jis turėjo tokią pat milžinišką įtaką, kokią matėte jį darant visam provincijos miestui. Ten jis elgėsi nepriekaištingai, lošė retai ir visada pralošinėjo milžiniškas sumas, kurias paprastai išlošdavo markizas de ***. Tą markizą truputį vėliau nei Leonį pristatė Dzaninis. Nors markizas buvo Leonio tėvynainis, jis dėjosi jo nepažįstąs arba tyčia laikąsis atokiau. Visiems į ausį šnibždėjo, neva Venecijoje jiedu varžęsi dėl vienos moters meilės, ir nors dabar abu išsigydę nuo savo aistros, draugiškumo kits kitam anaiptol nejaučią. Dėl tokios klastos niekas neįtarė, jog jie susigiedoję varo savo verslą.

Tą verslą jie varė visą žiemą, ir niekam nekilo nė menkiausias įtarimas. Kartais ir vienas, ir kitas prakišdavo milžiniškus pinigus, bet dažniausiai išlošdavo ir abu gyveno kaip karaliai. Sykį vienas mano bičiulis, smarkiai pralošinėjantis Leoniui, pamatė, kaip šis davė nežymų ženklą venecijiečiui markizui. Jis nieko nesakė ir keletą dienų juos abu atidžiai stebėjo. Vieną vakarą, kai mes kartu statėme ir visąlaik pralošinėjome, jis priėjo prie manęs ir tarė:

– Pažiūrėkit į tuos du italus. Aš manau ir esu beveik įsitikinęs, kad juodu susitarę sukčiauja. Rytoj išvažiuoju iš Paryžiaus neatidėliotinu reikalu. Pavedu jums nuodugniai tai patikrinti ir perspėti draugus, jei prireiks. Jūs – išmintingas ir atsargus žmogus. Tikiuosi, nieko nedarysite, gerai nežinodamas, ką daraąs. Šiaip ar taip, jei teks turėti su tais žmonėmis reikalų, būtinai pasakykite mano, kaip pirmo juos apkaltinusio, vardą ir parašykite man. Imuosi išspręsti ginčą su vienu iš jų.

Draugas paliko man savo adresą ir išvyko. Aš gerai įsižiūrėjau į tuodu mikliai besidarbuojančius kavalierius ir įsitikinau, kad draugas neklydo. Jų nesąžiningumą galutinai atskleidžiau vieną vakarą pas princesę X***. Tuoj pat paėmiau Dzaninį už rankos ir pasivedėjau į šalį.

– Ar gerai pažįstate, – paklausiau, – tuos du venecijiečius, kuriuos čia pristatėte?

– Puikiai, – didžiai patenkintas savimi atsakė jis, – vieną aš išauklėjau, o kitas mano draugas.

– Sveikinu, – pasakiau jam, – tai du sukčiai.

Šiuos žodžius ištariau su tokiu įsitikinimu, kad jis visas persimainė, nors ir labai mokėjo apsimetinėti. Spėjau, jog ir jam šis tas nubyra iš jų pelno, ir pareiškiau eisiąs ir demaskuosiąs abu jo tėvynainius. Jis visai sutriko ir puolė karštai maldauti, kad to nedaryčiau. Mėgino mane įtikinti, jog klystu. Aš pasiprašiau nuvedamas į jo kambarį kartu su markizu. Ten trumpai ir aiškiai viską išdėsčiau, ir markizas, užuot teisinęsis, išblyško ir apalpo. Nežinau, ar

jis su abatu suvaidino tą sceną, bet jie taip gailiai prašė, markizas atrodė taip susigėdęs ir susisielojęs, jog aš per savo gerą širdį nusileidau. Tik pareikalavau, kad jis ir Leonis tuoj pat išvažiuotų iš Prancūzijos. Markizas viską pažadėjo, bet aš norėjau to paties pareikalauti ir iš jo sėbro, tad liepiau jį pakviesti. Leonio gavau ilgai laukti; pagaliau jis atėjo, bet ne nuolankus ir išsigandęs, kaip anas, o drebėdamas iš pykčio ir gniauždamas kumščius. Gal tikėjosi sugluminti mane savo įžūlumu, tačiau aš jam pareiškiau, kad esu pasirengęs duoti tokią satisfakciją, kokios jis panorės, tik pirmiausia viešai jį apkaltinsiu. Ir sykiu draugo vardu pasiūliau markizui spręsti ginčą tokiomis pat sąlygomis. Leonio akiplėšiškumas nuslūgo. Bendrai davė jam suprasti, jog pražus, jei spyriosis. Jis nusileido, bet su didžiausiu pasipriešinimu ir įniršiu, ir abu išėjo iš princesės namų, daugiau nepasirodę svetainėje. Markizas rytojaus dieną išvyko į Genują, o Leonis – į Briuselį. Kai likau vienas su Dzaniniu jo kambaryje, neslėpiau, kad jis man įtartinas ir kad ketinu apie tai pasakyti princesei. Kadangi prieš jį neturėjau tikrų įrodymų, jis ne taip žeminosi ir maldavo kaip markizas, bet mačiau, kad ir jis išsigandęs ne mažiau. Dzaninis paleido į darbą visas proto vingrybes, norėdamas pelnyti mano palankumą ir užčiaupti burną. Vis dėlto priverčiau jį prisipažinti, jog jis žinojęs apie kai kurias šlykščias savo auklėtinio išdaigas, ir prispyriau papasakoti jo istoriją. Ir tada abatas pasielgė neatsargiai: jis turėjo atkakliai

tvirtinti nieko nežinąs, bet kai rūsčiai pagrasinau demaskuoti jo pristatytus svečius, jis pametė galvą. Išsiskyriau su juo, įsitikinęs, kad jis toks pat niekingas šunsnukis kaip ir aniedu, tik apdairesnis. Išsaugojau jo paslaptį vien nerimaudamas dėl savęs. Būgštavau, kad jo įtaka princesei X*** nenusvertų mano sąžiningumo, kad jis jos akyse gudriai nepavaizduotų manęs apgaviku ar pamišėliu ir neišstatytų pajuokai. Be to, ta bjauri avantiūra man įkyrėjo. Lioviausi apie ją galvojęs ir po trijų mėnesių išvažiavau iš Paryžiaus. Jums ne paslaptis, ko pirmiausia ieškojau puotoje pas Delpešą. Tada dar buvau jus įsimylėjęs ir, atvykęs tik prieš kokią valandą, nežinojau, jog ketinat tekėti. Pamačiau jus minioje ir, priėjęs arčiau, šalia jūsų išvydau Leonį. Pamaniau, kad sapnuoju, kad mane klaidina panašumas. Aš pasiklausinėjau ir įsitikinau, jog jūsų sužadėtinis – tas pats kavalieraitis, pavogęs iš manęs tris ar keturis šimtus luidorų. Nesitikėjau jo išstumti iš jūsų širdies ir, manau, net nenorėjau. Pakeisti tokį žmogų, galbūt šluostyti jums nuo skruostų jo bučinių pėdsakus – šitokia mintis stingdė meilę. Bet aš prisiekiau, kad nekalta mergina ir garbinga šeima netaps niekšo aukomis. Jūs žinote, mūsų pasiaiškinimas nebuvo nei ilgas, nei žodingas; tačiau lemtinga jūsų aistra niekais pavertė mano pastangas jus išgelbėti.

Anrietas nutilo. Aš nuleidau galvą; buvau sugniužusi; man rodės, daugiau niekam negalėsiu žiūrėti į akis. O Anrietas vėl prabilo.

– Leonis vikriai išsisuko, man iš panosės pagrobęs savo sužadėtinę, kitaip sakant, tris šimtus tūkstančių frankų deimantais, kuriais buvote pasipuošusi. Jis paslėpė ir jus, ir deimantus nežinia kur. Jūsų tėvas liejo ašaras ne tik dėl dukters, bet iš dalies ir dėl savo gražių brangakmenių tokiais puikiais apsodais. Kartą mano akivaizdoje jis naiviai prasitarė, jog ši vagystė jam skaudžiausia dėl to, kad deimantai bus pusvelčiui parduoti kokiam nors žydui, o tas, slėpdamas vagystę ir bijodamas išsiduoti, sulaužys ir išlydys dailius tokio nuostabaus darbo apsodus. "Tad argi vertėjo taip plėšytis, – verkdamas kalbėjo jis, – argi vertėjo turėti dukterį ir taip ją mylėti?"

Atrodo, jūsų tėvas sakė teisybę, nes, pardavęs vogtas brangenybes, Leonis Venecijoje plačiai tepagyveno ketvertą mėnesių. Jo protėvių rūmai buvo parduoti ir tuo metu nuomojami. Jis juos išsinuomojo ir, sako, vėl užrašė savo vardą ant karnizo vidiniame kieme, nes virš paradinių durų užrašyti nedrįso. Kadangi mažai kas žino, jog jis sukčius, į jo namus vėl pradėjo rinktis daug padorių žmonių, kurie ten, be abejonės, buvo mulkinami jo bendrų. Bet iš baimės būti demaskuotas jis turbūt prie jų neprisidėjo, nes greitai vėl nusigyveno. Jis, aišku, tenkinosi tik leisdamas tiems išsigimėliams plėšikauti savo namuose, nes yra nuo jų priklausomas ir nedrįstų atsikratyti tais, kurių labiausiai nekenčia. Dabar, kaip žinote, jis visų pripažintas princesės Dzagarolos meilužis. Ta dama, kitados labai graži, jau nuvyto ir yra pasmerkta mirti nuo džiovos...

Žmonės mano, kad visą savo turtą ji paliks Leoniui, kuris dedasi ją karštai mylįs ir kurį ji pati aistringai myli. Jis tyko jos testamento. Tada vėl būsite turtinga, Žiuljeta. Tikriausiai jis jums sakė: dar truputėlį kantrybės, ir pakeisite princesę jos ložėje teatre, važiuosite pasivažinėti jos karietomis, pamainiusi tik jų herbus, glėbesčiuosite meilužį prabangioje lovoje, kurioje ji bus mirusi. Galėsite net nešioti jos sukneles ir deimantus.

Žiaurusis Anrietas gal sakė ir dar ką nors, bet aš daugiau nieko negirdėjau: griuvau ant žemės, tampoma baisiausių konvulsijų.

XVII

Kai atsipeikėjau, pamačiau, kad esu viena su Leoniu. Buvau paguldyta ant sofos. Jis švelniai ir sunerimęs žiūrėjo į mane.

– Širdele, – tarė jis, išvydęs, kad atgavau sąmonę, – sakyk, kas tau yra. Kodėl radau tave tokios baisios būklės? Ką tau skauda? Kokia nauja bėda tave ištiko?

– Jokia, – atsakiau. Ir nemelavau, nes tą akimirką nieko nebeprisiminiau.

– Tu mane apgaudinėji, Žiuljeta, kažkas tave įskaudino. Kai grįžau, kambaryje buvusi tarnaitė sakė, kad šįryt pas tave buvo atėjęs vyriškis, kad jis ilgai čia užtruko, o išeidamas liepė suteikti tau pagalbą. Kas tas vyriškis, Žiuljeta?

Niekada gyvenime nebuvau melavusi, todėl nežinojau, ką atsakyti. Nenorėjau minėti Anrieto vardo. Leonis suraukė antakius.

– Paslaptis? – tarė jis. – Tarp mūsų paslaptis? Nemaniau, kad galėtum nuo manęs ką nors slėpti. Bet juk tu čia nieko nepažįsti? Nebent... Jei tai jis, jam neužteks kraujo gyslose tokiam įžūlumui nuplauti. Pasakyk man teisybę, Žiuljeta, pas tave buvo atėjęs Šalmas? Ar jis ir vėl lindo prie tavęs su šlykščiais pasiūlymais ir šmeižė mane?

– Šalmas? Argi jis Milane?

Aš taip išsigandau, kad baimė turbūt atsispindėjo mano veide, nes Leonis pamatė, jog aš nežinojau apie vikonto atvykimą.

– Jei tai ne jis, – lyg pats sau tarė Leonis, – kas gi tuomet tas lankytojas, kuris tris valandas išbūna su mano žmona, o išeidamas palieka ją apalpusią? Markizas visą dieną nesitraukė nuo manęs.

– O Viešpatie! – sušukau. – Vadinasi, visi jūsų bjaurūs draugužiai čia! Dėl Dievo meilės, padarykite taip, kad jie nežinotų, kur aš gyvenu ir nesirodytų man akyse.

– Bet kas tas vyriškis, su kuriuo susitikinėjate ir kuriam nedraudžiat įeiti į savo kambarį? – spyrėsi Leonis, kažką įtemptai svarstydamas ir vis labiau blykšdamas. – Atsakykit, Žiuljeta, aš reikalauju, girdite?

Supratau patekusi į siaubingą padėtį. Drebėdama pamaldžiai susidėjau rankas ir mintyse ėmiau šauktis dangaus pagalbos.

– Jūs neatsakote, – tarė Leonis. – Nelaimingoji, jums pritrūko drąsos. Jūs turite meilužį, Žiuljeta! Ir gerai darot, juk aš turiu meilužę. Aš kvailys, kad negaliu to pakelti, jūs juk sutikot dalytis su kita mano širdį ir lovą. Bet aš, žinoma, negaliu būti toks kilnus. Sudie!

Jis su konvulsyviu šaltumu paėmė skrybėlę, užsimovė pirštines, išsitraukė piniginę, padėjo ją ant židinio ir, netaręs daugiau nė žodžio, net nežvilgtelėjęs į mane, išėjo. Išgirdau, kaip jis tolsta lygiu žingsniu ir neskubėdamas leidžiasi laiptais.

Iš nuostabos, sumišimo ir baimės kraujas sustingo man gyslose. Maniau, išprotėsiu; užsikimšau burną nosine, kad nepradėčiau rėkti, o paskui, priveikta nuovargio, nugrimzdau į buką nusiminimą.

Vidurnakty kambaryje išgirdau triukšmą, atmerkiau akis ir, nesusigaudydama, kas čia darosi, išvydau Leonį, nervingai vaikštantį pirmyn atgal, ir markizą, sėdintį prie stalo ir tuštinantį butelį degtinės. Aš nė nekrustelėjau. Nesistengiau suprasti, ką jie čia veikia, bet pamažėliais jų žodžiai, pasiekę mano ausis, prasiskverbė į sąmonę ir įgavo prasmę.

– Sakau, kad aš jį mačiau, esu tikras, – tarė markizas. – Jis čia.

– Prakeiktas šuva! – treptelėjo koja Leonis. – Kad jį žemė prarytų, tuomet juo atsikratyčiau!

– Gerai pasakyta! – tarė markizas. – Ir aš tokios pat nuomonės.

– Jis net ateina į mano kambarį ir kankina šią nelaimingą moterį!

– Ar tu įsitikinęs, Leoni, kad jai šitai taip jau nemalonu?

– Tylėk, gyvate, ir nesistenk, kad pradėčiau įtarinėti šitą vargšelę. Jai nieko daugiau pasaulyje neliko, tik mano pagarba.

– Ir pono Anrieto meilė, – pridūrė markizas.

Leonis sugniaužė kumščius.

– Mes ją išvaduosim nuo tos meilės! – sušuko jis. – Ir išgydysim nuo jos flamandą.

– Ak, Leoni, tik nepadaryk kvailystės!

– O tu, Lorencai, nepadaryk niekšybės.

– Tu tai vadini niekšybe? Mes skirtingai ją suprantam. Ramiai sau varai į kapus tą Dzagarolą, kad paveldėtum jos turtus, o smerktum mane, jei pakiščiau po žeme priešą, kuris gyvas būdamas neduoda gyventi mums! Tau atrodo paprasta, nepaisant gydytojų draudimų, dosniai žarstomu švelnumu sparčiai artinti tavo brangios džiovininkės kančių galą...

– Eik po velnių! Jei ta pasiutėlė nori greičiau gyventi ir netrukus mirti, kodėl turėčiau jai trukdyti? Ji pakankamai graži, todėl aš visada paklusnus, ir aš jos pakankamai nemyliu, todėl nesipriešinu.

– Koks siaubas! – nejučiom sušnibždėjau ir vėl nukritau ant pagalvės.

– Rodos, tavo žmona kažką pasakė, – tarė markizas.

– Ji kliedi, – atsakė Leonis. – Jai karštinė.

– Ar tu tikras, kad ji mūsų nesiklauso?

– Pirmiausia reikia, kad ji turėtų jėgų mūsų klausytis. Vargšė Žiuljeta taip pat labai serga! Tik ji nesiskundžia. Kenčia viena. Ji neturi dvidešimties tarnaičių, kurios aplink ją šokinėtų. Nemoka meilužiams, kurie tenkintų liguistas fantazijas. Ji miršta tyra, kaip šventoji, kaip atpirkimo auka tarp dangaus ir manęs.

Leonis atsisėdo ant stalo ir apsipylė ašaromis.

– Štai ką daro degtinė, – ramiai pasakė markizas, keldamas taurę prie lūpų. – Aš tave perspėjau, nuo jos tau pakrinka nervai.

– Eik šalin, gyvuly neraliuotas! – užriko Leonis ir taip stumtelėjo stalą, kad tas vos neužkrito ant markizo. – Leisk išsiverkti. Tu nežinai, kas yra sąžinės graužatis, nežinai, kas yra meilė!

– Meilė, – teatrališkai šūktelėjo markizas, mėgdžiodamas Leonį, – sąžinės graužatis! Kokie skambūs ir dramatiški žodžiai. Kada veši Žiuljetą į ligoninę?

– Taip, tavo teisybė, – su niūria neviltim tarė Leonis, – verčiau pakalbėkime apie tai. Šitai man tinka. Aš viską galiu. Į ligoninę – na ką gi. Ji buvo tokia graži, tokia kerinti. Bet pasirodžiau aš – ir štai prie ko privedžiau! Ak! Įmanyčiau, plaukus nusiraučiau!

– Užteks, – patylėjęs tarė markizas. – Ar šiandien tu ne per daug jausmingas? Po perkūnais! Krizė užtruko... O dabar pagalvokime. Ar tu rimtai nusprendei kautis su Anrietu?

– Labai rimtai, – atsakė Leonis. – Juk tu rimtai ketini jį nužudyti?

– Tai visai kas kita.

– Absoliučiai tas pats. Jis nemoka vartoti jokio ginklo, o aš puikiai valdau visus.

– Išskyrus durklą, – pasakė markizas, – ir pistoletą, kai šauni jį įrėmęs. Beje, tu žudai tik moteris.

– Bent jau tą vyrą aš nužudysiu, – atkirto Leonis.

– Manai, jis sutiks su tavim kautis?

– Sutiks. Jis drąsus.

– Bet ne beprotis. Pirmiausia jis pasistengs, kad mus areštuotų kaip vagis.

– Pirmiausia jis duos man satisfakciją. Aš jį priversiu. Skelsiu antausį teatre.

– Jis tau atsilygins tuo pačiu ir apšauks apgaviku, sukčium, kortų klastotoju.

– Šitai turės įrodyti. Čia jo niekas nepažįsta, o mes įsitaisę puikiausiai. Aš jį išvadinsiu lunatiku, fantazuotoju, o kai nužudysiu, visi manys, kad mano teisybė.

– Tu išprotėjai, mano mielas, – pasakė markizas, – Anrietas rekomenduotas turtingiausiems Italijos pirkliams. Komersantų pasaulyje jo šeima gerai žinoma ir gerbiama. Ir jis pats mieste, be abejo, turi draugų ar nors pažįstamų, kuriems jo liudijimas atrodys svarus. Tarkim, jis kausis rytoj vakare. Tai štai: dienos jam pakaks dvidešimčiai asmenų pareikšti, jog kaunasi su tavimi todėl, kad matė, kaip sukčiauji lošdamas, o tau nepatinka, kam jis trukdo.

– Gerai, jis tai pasakys, žmonės juo patikės, bet aš jį nužudysiu.

– Dzagarola tave išvys ir suplėšys testamentą. Visa aukštuomenė užtrenks prieš tave duris, o policija paprašys malonėti keliauti į kitus kraštus.

– Ką gi, keliausiu kitur. Visa likusi žemė priklausys man, kai atsikratysiu tuo žmogumi.

– Taip, o iš jo kraujo išaugs dailutis kaltintojų medelynas. Vietoj pono Anrieto tave ims persekioti visas Milanas.

– O dangau! Tai ką daryti? – sunerimo Leonis.

– Paskirti jam pasimatymą tavo žmonos vardu ir atvėsinti kraują geru medžiokliniu peiliu. Duok man antai tą lapelį popieriaus, aš jam parašysiu.

Leonis neklausydamas jo atvėrė langą ir, kol markizas rašė, kažką įtemptai mąstė. Baigęs markizas jį pašaukė.

– Paklausyk, Leoni, ir pasakyk, ar moku rašyti meilės laiškelius:

Mano drauge, daugiau negaliu priimti jūsų savo namuose. Leonis viską žino ir grasina man baisiausiomis bausmėmis. Išvežkite mane, arba aš žuvusi. Nuvežkit pas motiną, įkiškit į vienuolyną, darykit ką norit, bet išplėškit mane iš šios klaikynės, kur dabar esu. Būkite rytoj pirmą valandą nakties prie katedros portalo. Susitarsime dėl išvykimo. Man bus lengva pas jus ateiti, nes Leonis visas naktis praleidžia pas Dzagarolą. Nesistebėkit tokia keista ir beveik neįskaitoma rašysena. Pykčio pagautas Leonis vos neišsuko man dešinės rankos. Sudie.

Žiuljeta Roiter

– Mano galva, šis laiškas parašytas apdairiai, – pridūrė markizas, – ir flamandui turėtų pasirodyti įtikinamas, nesvarbu, kokio artumo jo santykiai su tavo žmona. Žodžiai, kuriuos ji ištarė kliedėdama ir manydama, kad kreipiasi į jį, rodo mums, jog jis siūlėsi parvežti ją į tėvynę... Rašysena nelygi, bet kažin, ar jis pažįsta Žiuljetos raštą...

– Pamatysim, – atsakė Leonis ir dėmesingai pasilenkė prie stalo.

Jo veidas buvo baisus, jame mainėsi čia abejonės, čia tikrumas. Daugiau nieko nemačiau. Protas aptemo, mintys susijaukė. Aš vėl nugrimzdau į savotišką letargą.

XVIII

Kai atsipeikėjau, blanki lempos šviesa apšvietė tuos pačius daiktus. Aš lėtai pasikėliau ir pamačiau markizą toje pat vietoje, kur jis sėdėjo, kai praradau sąmonę. Buvo dar tamsu. Ant stalo tebestovėjo buteliai, gulėjo rašymo reikmenys ir kažkokie daiktai, kurių gerai neįžiūrėjau, bet jie buvo panašūs į ginklus. Leonis stovėjo kambaryje. Mėginau prisiminti ankstesnį jų pokalbį. Vyliausi, kad šlykščios frazių nuotrupos, šmėsčiojančios mano atmintyje, - tik karštligiški sapnai, ir iš pradžių nesusivokiau, jog tarp ano pokalbio, ir to, kuris prasideda dabar, praėjo ištisa para. Pirmieji žodžiai, kuriuos supratau, buvo tokie:

– Jis tikriausiai kažką įtarė, nes buvo apsiginklavęs iki dantų.

Taip kalbėdamas Leonis nosine šluostėsi kruviną ranką.

– Et, tau ten tik įdrėskimas, – tarė markizas. – Aš smarkiau sužeistas į koją, bet rytoj vis tiek turėsiu šokti pokylyje, kad niekas nieko neįtartų. Baik terliotis su ta savo ranka, aprišk ją ir pagalvok apie kitką.

– Negaliu galvoti apie nieką kitą, tik apie tą kraują. Rodos, aplink save matau ežerą kraujo.

– Tavo per daug silpni nervai, Leoni. Esi niekam tikęs.

– Niekše! – su neapykanta ir panieka užsipuolė jį Leonis. – Be manęs būtum lavonas, tu bailiai traukeisi, ir jis veikiausiai smogė iš užpakalio. Jei nebūčiau pamatęs, kad tau galas, ir jei tavo žūtis nebūtų pražudžiusi manęs, niekad nebūčiau pakėlęs rankos prieš tą žmogų tokiu metu ir tokioje vietoje. Bet savo žiauriu užsispyrimu privertei mane tapti tavo bendrininku. Tik šitos žmogžudystės ir trūko, kad būčiau vertas tavo draugijos!

– Nesikuklink, – atšovė markizas, – kai pamatei, kad jis ginasi, pasiutai kaip tigras.

– O taip! Man ant širdies palengvėjo, kai pamačiau, kad jis miršta gindamasis, nes, šiaip ar taip, aš jį nužudžiau garbingai.

– Labai garbingai. Jis atidėjo dvikovą rytdienai, bet tu taip skubėjai ją baigti, kad nudaigojai jį iškart.

– O kas dėl to kaltas, išdavike? Kodėl šokai ant jo tada, kai mes skyrėmės, viens kitam pažadėję susitikti? Kodėl sprukai, pamatęs, kad jis ginkluotas,

ir aš turėjau tave ginti, kitaip rytoj jis būtų mane apskundęs, jog, susitaręs su tavim, įviliojau jį į spąstus, norėdamas nužudyti? Dabar aš vertas ešafoto, ir vis dėlto nesu žmogžudys. Koviausi su juo vienodais ginklais, vienoda drąsa, turėdamas vienodus šansus.

– Taip, jis puikiai gynėsi, – tarė markizas, – abu parodėte narsumo stebuklus. Gražu buvo pažiūrėti į tokį didingą reginį – dvikovą peiliais. Tačiau turiu pasakyti, kad, kaip venecijietis, prastai valdai šitą ginklą.

– Teisybė, aš neįpratęs juo naudotis. Beje, manau, šitą iš atsargumo reikėtų paslėpti ar sunaikinti.

– Kvailystė, bičiuli! Tik jau nemėgink to daryti. Tavo liokajai ir draugai žino, kad visada nešiojiesi su savim šį ginklą. Jei jį pradanginsi, tai bus įkaltis prieš mus.

– Tiesa. O kur tavasis?

– Savuoju nepraliejau jo kraujo. Pirmieji smūgiai buvo netaiklūs, o po tavęs man nebeliko, kas veikti.

– O dangau! Ir tai teisybė. Tu norėjai jį nužudyti, o lemtis prispyrė mane padaryti tai, kuo taip baisėjausi.

– Tik taip sakai, brangusis, bet į pasimatymą lėkei kaip ant sparnų.

– Aš iš tiesų instinktyviai nujaučiau tai, ką mano blogasis genijus privers mane padaryti... Pagaliau toks jau buvo mano ir jo likimas. Štai mes juo ir atsikratėme! Bet kuriems velniams iškraustei jo kišenes?

– Tai vis mano atsargumas ir sveikas protas. Kai jis bus surastas be pinigų ir be piniginės, žudiko bus ieškoma žemiausiuose sluoksniuose ir niekas neįtars padorių žmonių. Tai bus palaikyta plėšikų užpuolimu, o ne asmeniniu kerštu. Tik neišsiduok savo kvailomis emocijomis, kai rytoj išgirsi apie šį įvykį, ir mums nėra ko bijoti. Atnešk žvakę, reikia sudeginti šituos popierius. Na, o grynieji dar niekada nieko nesukompromitavo.

– Palauk! – sulaikė jį Leonis, čiupdamas vieną laišką, kurį markizas ruošėsi sudeginti kartu su kitais. – Pamačiau ant jo Žiuljetos pavardę.

– Tai laiškas poniai Roiter, – tarė markizas. – Nagi perskaitykim.

Ponia, jei dar ne vėlu, jei neišvažiavote vakar, gavusi laišką, kur raginau jus atvykti pas dukrą, nevažiuokite. Laukite jos arba pasilikite Strasburge: atvažiavęs aš jūsų ieškosiu. Būsiu ten su panele Roiter po keleto dienų. Ji nusprendė bėgti nuo gėdos ir blogo jos suvedžiotojo elgesio. Ką tik gavau laiškelį, kuriame ji pagaliau praneša apie savo sprendimą. Šiąnakt turiu su ja susitikti ir susitarti dėl išvykimo laiko. Mesiu visus reikalus ir pasinaudosiu jos palankiu nusiteikimu, nes meilužio gražbyliavimai gali jį bet kada pakeisti. Jis tebeturi jai milžinišką galią. Bijau, kad jos aistra tam niekšui nebūtų amžina ir kad gailestis, kam jį paliko, ilgai nevirkdytų jūsų abiejų. Būkite jai atlaidi ir gera. Tai motinos pareiga, ir jums nebus sunku ją vykdyti. O dėl manęs, tai aš rūstus ir lengviau

rodau pasipiktinimą nei gailestį. Norėčiau būti sukalbamesnis, bet negaliu elgtis meiliau, ir man nelemta būti mylimam.

Paulius Anrietas

– O mano drauge, – nusišaipė markizas, kišdamas laišką prie žvakės liepsnos, – šitai įrodo, kad tavo žmona ištikima ir kad tu – laimingiausias iš visų vyrų.

– Vargšė moteris! – tarė Leonis. – Vargšas Anrietas! Su juo ji būtų buvusi laiminga! Jis bent jau būtų ją gerbęs ir godojęs! Kokia žiauri lemtis nusviedė ją į glėbį bjauriam avantiūristui, kurį likimas atginė pas ją iš vieno pasaulio galo į kitą, nors ji po ranka turėjo mylintį dorą žmogų. Aklas kūdiki, kodėl tu pasirinkai mane?

– Žavinga! – ironiškai tarė markizas. – Tikiuosi, šia proga sukursi keletą eilių. Puiki epitafija žmogui, kurį šįvakar nugalabijai, man regis, būtų skoningas ir naujas daiktas.

– Taip, aš parašysiu jam epitafiją, – pasakė Leonis, – ir ji bus tokia:

Čia ilsisi doras žmogus, kuris norėjo ginti žmonių teisingumą nuo dviejų išsigimėlių ir kurį Dievo teisingumas leido jiems nužudyti.

Leonis nugrimzdo į skaudžias mintis ir ėmė be perstojo kartoti savo aukos vardą.

– Paulius Anrietas! – kalbėjo jis. – Dvidešimt dvejų, daugiausia dvidešimt ketverių metų. Šalto,

bet gražaus veido. Griežto ir sąžiningo charakterio. Nekentė neteisybės. Šiurkščiai didžiavosi dorumu, tačiau turėjo kažką švelnaus ir melancholiško. Jis mylėjo Žiuljetą, visada mylėjo. Veltui kovojo su savo aistra. Iš šio laiško matau, kad jis ją tebemylėjo ir būtų dievinęs, jei būtų įstengęs išgydyti. Žiuljeta, Žiuljeta! Tu dar galėjai būti su juo laiminga, bet aš jį nužudžiau. Pagrobiau iš tavęs tą, kuris galėjo tave paguosti. Tavo vienintelis gynėjas nebegyvas, o tu tebesi bandito grobis.

– Nuostabu! – pagyrė markizas. – Tau reikėtų po ranka turėti stenografą, kad užrašinėtų kiekvieną žodelį ir išsaugotų viską, ką tavo lūpos pasakys kilnaus ir jaudinančio. O aš einu miegoti. Labanakt, brangusis, gulkis su žmona, bet pasikeisk marškinius, nes – terauna mane velniai! – ant tavo žabo Anrieto kraujas.

Markizas išsinešdino. Leonis valandėlę stovėjo sustingęs, paskui priėjo prie mano lovos, pakėlė užuolaidas ir pažvelgė į mane. Tada pamatė, kad aš guliu susirietusi ant apklotų, o mano akys atmerktos ir įsmeigtos į jį. Jis negalėjo žiūrėti į mano mirtinai išblyškusį veidą ir atlaikyti tiesaus žvilgsnio. Riktelėjęs iš siaubo, jis žengė atatupstas, o aš silpnu, trūkčiojančiu balsu keletą kartų pakartojau:

– Žmogžudys! Žmogžudys! Žmogžudys!

Jis krito ant kelių lyg perkūno trenktas ir maldaujama išraiška ėmė šliaužti prie mano lovos.

– "Gulkis su žmona, – pasakiau jam, mėgdžiodama markizo žodžius ir tarsi kliedėdama, – bet pa-

sikeisk marškinius, nes ant tavo žabo Anrieto kraujas!"

Leonis kniūpsčias griuvo ant žemės, kažką padrikai šūkaliodamas. Aš visiškai praradau nuovoką ir, atrodo, ėmiau kartoti jo riksmus, su buku vergiškumu mėgdžiodama jo balso moduliacijas ir krūtinės traukulius. Jis pamanė, kad aš išprotėjau, persigandęs pašoko ir pribėgo prie manęs. Man pasidingojo, kad jis nori mane nužudyti. Puoliau į tarpą tarp lovos ir sienos, šaukdama: "Pasigailėk! Pasigailėk! Aš nieko nesakysiu!" – ir apalpau tuo metu, kai jis sučiupo mane, norėdamas pakelti ir suteikti pagalbą.

XIX

Aš atsipeikėjau jo glėbyje, ir dar niekada jis nebuvo toks iškalbingas, toks švelnus, niekada neišliejo tiek ašarų maldaudamas atleidimo. Prisipažino esąs niekingiausias iš visų žmonių, bet pasakė, kad jo paties akyse jį iškelią viena – meilė man ir kad jokia yda, joks nusikaltimas nepajėgęs jos nuslopinti. Ligi tol jis gynėsi nuo aiškių tiesų, kaltinančių jį kiekviename žingsnyje. Kovojo su akivaizdžiais faktais, norėdamas išsaugoti mano pagarbą. Nuo šiol, nebegalėdamas pasiteisinti melu, jis pragydo kitokiu balsu, ėmė vaidinti naują vaidmenį, kad mane suminkštintų ir palenktų. Be jokio apsimetinėjimo, o gal reikėtų sakyti – be jokios gėdos, išpažino man visas niekšybes, kurias buvo padaręs savo gyveni-

me. Bet ir šitoje bedugnėje jis man atskleidė ir davė suprasti, ką turi tikrai gražaus: gebėjimą mylėti, amžiną dvasios stiprybę, tos dvasios, kurioje net baisiausias nuovargis, pavojingiausi išmėginimai nepajėgė užgesinti šventos ugnies.

– Aš elgiuosi šlykščiai, – kalbėjo jis, bet mano širdis visada kilni. Suklydusi ji visada apsipila krauju. Ji išsaugojo tokį pat karštą, tokį pat tyrą kaip ankstyvoje jaunystėje teisybės ir neteisybės pajautimą, baisėjimąsi savo daromu blogiu, gėrėjimąsi matomu grožiu. Tavo kantrumas, dorybės, angeliškas gerumas, neišsenkamas gailestingumas, toks kaip Dievo, niekam negali atnešti daugiau naudos negu tam, kuris juos geriausiai supranta ir labiausiai žavisi. Tvirtos moralės, sąžiningam žmogui šios savybės atrodytų natūralios, ir jis jas ne taip vertintų. Beje, su tokiu žmogum tu būtum tik dora moteris, o su tokiu kaip aš tu – tauri būtybė, ir dėkingumo skola, auganti mano širdyje, tokia pat didžiulė kaip tavo kančios ir aukos. Klausyk, juk tai jau šis tas, kai esi šitaip mylima ir turi teisę į tokią galingą aistrą. Kas, be manęs, duotų tau tokią teisę? Dėl ko vėl užsikrautum tokias kančias ir nevilty, kokią patyrei? Ar manai, kad, be meilės, pasaulyje yra dar kas nors? O aš nemanau. Ir ar manai, lengva ją įkvėpti ir pajusti? Tūkstančiai žmonių miršta nepilnaverčiai, nepažinę kitokios meilės, tik gyvulišką, ir dažnai širdis, gebanti mylėti iš tikrųjų, veltui ieško, kam tą meilę dovanoti, bet po visų žemiškų glamonių lieka tyra ir iškeliauja į dangų, kur galbūt pavyks ją surasti. O! Kai Dievas žemėje duo-

da mums šį gilų, stiprų, neapsakomą jausmą, nereikia, Žiuljeta, nei trokšti, nei tikėtis rojaus, nes rojus – tai dviejų sielų susiliejimas meilės bučinyje, ir nesvarbu, ar mes tą rojų čia atradome šventojo, ar prakeiktojo glėbyje. Nejaugi svarbu, ar žmonės keikia, ar dievina tą, kurį tu myli, jeigu jis tau atsako tuo pačiu? Ar tu myli mane, ar triukšmą, kuris aplink mane kyla? Ką tu pamilai manyje nuo pat pradžių? Argi mane supantį spindesį? Jei nekenti manęs dabar, verta suabejoti tavo buvusia meile. Vietoj šito angelo, vietoj šitos atsidavusios aukos, kurios dėl manęs pralietas kraujas lašas po lašo be perstojo varva man ant lūpų, reikia matyti tik vargšę patiklią ir silpną merginą, kuri pamilo mane iš tuštybės ir palieka iš egoizmo. Žiuljeta, Žiuljeta, pagalvok, ką tu padarysi, jei mane paliksi! Prarasi vienintelį draugą, kurį pažįsti, kuris tave vertina ir gerbia, prarasi dėl žmonių, kurie tave jau niekina ir kurių pagarbos niekada neatgausi. Vargše mergaite, visame pasaulyje tu neturi nieko, išskyrus mane, tau belieka surišti savo likimą su avantiūristo arba mirti užmirštai kokiame nors vienuolyne. Jei mane paliksi, būsi žiauri ir beprotė. Tu jau išgyvenai visus sielvartus, visus vargus ir neparagausi jų duodamų vaisių, nes dabar, jei nepaisydama visko, ką žinai, dar galėsi mane mylėti ir sekti paskui mane, žinok, aš mylėsiu tave tokia meile, kokios tu net neįsivaizduoji ir apie kokią pats nė nenumanyčiau, jei būčiau teisėtai tave vedęs ir jei mudu gyventumėm taikiame šeimos židinyje. Ligi šiol, nepaisant visų tavo aukų ir visų kančių, aš dar

nemylėjau tavęs taip, kaip jaučiu galįs. Tu manęs dar nemylėjai tokio, koks esu: buvai prisirišusi prie netikro Leonio, kuriame tebematei truputį didybės ir patrauklumo. Vyleisi, kad vieną dieną jis taps tokiu žmogumi, kokį pamilai iš pradžių. Nesitikėjai, kad spausi glėbyje galutinai pražuvusį vyriškį. O aš sau sakiau: ji sąlyginai mane myli, myli ne mane, o tą, kurį vaidinu. Kai po kauke pamatys mano tikrąjį veidą, užsidengs akis ir pabėgs, pasibaisės meilužiu, kurį dabar glaudžia prie krūtinės. Ne, ji ne tokia moteris ir meilužė, apie kokią svajojau ir kokios mano aistringa siela šaukiasi iš visų jėgų. Žiuljeta dar priklauso visuomenei, kuriai aš priešas, ji taps mano priešė, kai mane pažins. Aš negaliu ja pasitikėti, negaliu jokiai gyvai dvasiai išlieti bjauriausių skaudulių – gėdos dėl to, ką išdarinėju kiekvieną dieną. Aš kankinuosi, sąžinės priekaištai kaupiasi. Jei atsirastų būtybė, galinti mane mylėti, nereikalaudama, kad pasikeisčiau, jei turėčiau draugę, kuri nebūtų kaltintoja ir teisėja!.. Štai ką aš galvojau, Žiuljeta. Prašiau dangų tokios draugės, bet maldavau, kad tai būtum tu, o ne kuri nors kita, nes tave jau mylėjau labiau už viską pasaulyje, dar nesuprasdamas, ką mudviem reikės padaryti, kad pajustumėm vienas kitam tikrą meilę.

Ką galėjau atsakyti į tokius žodžius? Apstulbusi žiūrėjau į jį. Stebėjausi, kad jis man vis dar gražus, vis dar mielas, kad jo artumas vis taip pat mane jaudina, vis taip pat trokštu jo glamonių, vis taip pat tebesu dėkinga už jo meilę. Niekšybės nepaliko jokio pėdsako ant jo kilnaus veido, ir kai didelės juo-

dos jo akys degino manąsias, jaučiausi tokia pat pakerėta, tokia pat apsvaigusi kaip kažkada. Pradingo visas purvas, net Anrieto kraujo dėmės – viskas nusitrynė. Aš viską užmiršau ir vėl susisaisčiau su juo aklais pažadais, beprotiškomis priesaikomis ir glamonėmis. Tada, kaip jis ir sakė, iš tiesų pamačiau, kaip jo meilė vėl įsiplieskė, arba veikiau atsinaujino. Jis beveik apleido princesę Dzagarolą ir, kol sveikau, visą laiką nesitraukė nuo manęs, buvo toks pat švelnus, rūpestingas, jautrus ir prieraišus kaip tada, kai suteikė man tiek laimės Šveicarijoje. Net galiu pasakyti, kad tie meilumo ženklai buvo dar ryškesni ir dar labiau mane džiugino, kurstė išdidumą, kad tai buvo laimingiausias laikas mano gyvenime ir kad niekada Leonis nebuvo man toks brangus. Jo kalbos mane įtikino. Be to, daugiau nesibaiminau, kad jis kabinasi į mane dėl kokių nors išskaičiavimų: aš nieko nebegalėjau jam duoti, dabar gyvenau jo išlaikoma ir priklausiau nuo jo likimo užgaidų. Pagaliau savimeilę glostė ir tai, kad buvau pakankamai kilni ir neapvyliau jo lūkesčių, ir man rodėsi, kad jo dėkingumas didesnis už mano aukas.

Vieną vakarą jis grįžo baisiausiai susijaudinęs ir, spausdamas mane prie širdies, tarė:

– Žiuljeta, mano sese, mano žmona, mano angele, tu turi būti gera ir atlaidi kaip pats Dievas, turi dar kartą įrodyti savo neregėtą švelnumą ir heroizmą. Turi persikelti su manim pas princesę Dzagarolą.

Atšokau nuo jo sutrikusi ir apstulbusi, o kadangi jaučiau niekur nepajėgsianti jam pasipriešinti,

išbalau ir ėmiau drebėti lyg pasmerktoji prieš bausmės vykdymą.

– Klausyk, – tarė jis man, – princesė siaubingai nusilpusi. Aš dėl tavęs ją apleidau. Ji taip susisielojo, kad liga labai pasunkėjo ir gydytojai teigia, jog jai likę gyventi ne ilgiau kaip mėnuo. Tu viską žinai... ir aš galiu su tavim kalbėti apie tą prakeiktą testamentą. Palikimas – keletas milijonų, o aš varžausi su princesės giminėmis, kurie tik ir laukia, kada suklysiu ir jie galės išvyti mane lemiamu momentu. Mano vardu pagal visas taisykles yra surašytas testamentas, bet pykčio akimirką jis gali būti sunaikintas. Mes nuskurdę ir nebeturim kitų pajamų. Jei palikimas išsprūs mums iš rankų, tau beliks gultis į ligoninę, o man tapti plėšikų gaujos vadu.

– O Dieve! – sušukau. – Šveicarijoje gyvenom iš tokių mažų išteklių! Kam mums būtinai reikia tų turtų? Dabar, kai vienas kitą taip mylime, argi negalim laimingai gyventi, nedarydami naujų niekšybių?..

Jis nieko neatsakė, tik suraukė antakius, lyg reikšdamas skausmą, nuobodulį ir baimę dėl mano priekaištų. Iškart nutilau ir paklausiau, kam gi aš reikalinga, kad jo užmačia pasisektų.

– Matai, princesė, pagauta visai pagrįsto pavydo, panoro tave pamatyti ir išklausinėti. Mano priešai pasistengė jai pranešti, jog aš visus rytmečius leidžiu su jauna, gražia moterim, atvykusia pas mane į Milaną. Man ilgai sekėsi ją įtikinėti, kad tu – mano sesuo, bet štai jau mėnuo aš ją visiškai pali-

kau, ji ėmė abejoti ir nustojo tikėti tavo liga, kuria jai teisinausi. Šiandien ji pareiškė, kad daugiau nebetikės mano prisirišimu ir neberodys savojo, jeigu ja nesirūpinsiu, kai jos tokia padėtis. "Jei jūsų sesuo taip pat serga ir negali be jūsų apsieiti, – pasakė princesė, – pervežkite ją į mano namus, mano gydytojai ir moterys ją prižiūrės. Galėsite bet kada ją matyti, ir jei ji tikrai jūsų sesuo, aš ją mylėsiu kaip savo". Veltui stengiausi priešintis tokiai keistai užgaidai. Sakiau, kad tu labai neturtinga ir labai išdidi, kad už nieką pasaulyje nesutiksi pasinaudoti jos svetingumu ir kad tau iš tiesų negražu ir netaktiška gyventi pas brolio meilužę. Ji nenorėjo nieko girdėti ir į visus prieštaravimus atsakinėjo: "Matau, kad jūs mane apgaudinėjate, ji jums ne sesuo". Jei tu nesutiksi, Žiuljeta, mes žuvę. Eime, eime, eime, maldauju tave, vaikuti, eime!

Tylėdama pasiėmiau skrybėlę ir šalį. Kol rengiausi, ašaros lėtai ritosi man per skruostus. Prieš išeinant iš kambario, Leonis nušluostė jas lūpomis, be paliovos spaudė mane glėbyje ir vadino savo geradare, savo angelu sargu ir vienintele drauge.

Virpėdama ėjau per erdvius princesės apartamentus. Išvydus šitų namų turtus, man neapsakomai suspaudė širdį, prisiminiau žiaurius Anrieto žodžius: "Kai ji numirs, jūs būsite turtinga, Žiuljeta. Paveldėsite jos prabangą, miegosite jos lovoje, galėsite nešioti jos sukneles". Eidama pro liokajus, nuleidau akis. Man pasirodė, jog jie žiūri į mane su neapykanta ir pavydu, ir pasijutau niekingesnė už juos. Leonis su-

spaudė man ranką ir, pajutęs, kad drebu visu kūnu, kad man linksta kojos, tylutėliai šnipštelėjo:

– Drąsiau, drąsiau!

Pagaliau mudu įėjom į miegamąjį. Princesė tysojo šezlonge ir, regis, nekantriai mūsų laukė. Tai buvo kokių trisdešimties metų moteris, labai liesa, visa pageltusi ir nuostabiai elegantiška, nors ir vilkėjo peniuaru. Ankstyvoje jaunystėje ji tikriausiai buvo be galo graži, jos veidas ir dabar tebebuvo žavingas. Skruostų liesumas dar labiau pabrėžė dideles akis, kurių baltymai, dėl ligos pasidarę it stikliniai, panėšėjo į perlamutrą. Ploni lygūs plaukai blizgėjo iš juodumo ir atrodė tokie pat silpnučiai ir sergantys kaip ir visas jos kūnas. Išvydusi mane ji tyliai šūktelėjo iš džiaugsmo ir ištiesė man ilgą, liesą, pamėlusią ranką, kurią tarsi ir dabar matau. Iš Leonio žvilgsnio supratau, jog turiu pabučiuoti tą ranką, ir paklusau.

Leonis, be abejo, taip pat varžėsi, tačiau mane pritrenkė jo pasitikėjimas savimi ir ramus elgesys. Jis pasakojo meilužei apie mane taip, tarsi ji niekada nebūtų galėjusi atskleisti jo klastos, ir mano akivaizdoje rodė jai tokį švelnumą, tarsi aš nebūčiau galėjusi pajusti skausmo ar apmaudo. Tarpais atrodė, princesei vėl grįžta nepasitikėjimas, ir iš jos žvilgsnių bei žodžių mačiau, jog ji tyrinėja mane, norėdama išsklaidyti arba patvirtinti savo įtarinėjimus. Esu švelnios prigimties, todėl ji negalėjo pajusti man jokios neapykantos ir netrukus ėmė manim pasitikėti, o kadangi pati dažnai užsiplieksdavo pavydu, tai manė,

kad jokia moteris nesutiktų vaidinti tokio vaidmens, kokį vaidinau aš. Intrigantė gal ir būtų sutikusi, bet mano elgesys ir veido išraiška prieštaravo tokiems spėliojimams. Princesė mane pamilo. Ji daugiau nenorėjo išleisti manęs iš miegamojo, apipylė dovanomis ir meilystėmis. Mane truputį žemino jos dosnumas, ir aš nenorėjau tų dovanų priimti, bet iš baimės supykdyti Leonį iškentėjau ir šią užgaulę. Tai, ką man teko išgyventi pirmosiomis dienomis, kokių pastangų prireikė šitaip užgniaužti išdidumui, – negirdėtas daiktas. Tačiau pamažėliais ši žudynė atlėgo ir mano dvasinė būklė pasidarė pakenčiama. Leonis slapčia rodė man aistringą dėkingumą ir beprotišką švelnumą. Princesė, nors ir kokia kaprizinga, nekantri, nors mane skaudino jos meilė Leoniui, tapo man maloni ir beveik brangi. Jos širdis buvo veikiau karšta negu švelni, o charakteris veikiau švaistūniškas negu dosnus. Bet jos manieros turėjo tokio žavesio, kuriam neįmanoma atsispirti. Sąmojum trykštanti kalba net baisiausių kančių valandėlėmis, mokėjimas parinkti išradingus, meilius žodžius, kai dėkodavo man už paslaugumą arba prašydavo užmiršti pykčio priepuolius, kruopelytės pataikavimo, subtilūs posakiai, koketiškumas, kurį ji išsaugojo iki grabo lentos, – viskas joje buvo originalu, kilnu, elegantiška, dėl ko aš stebėjausi, juo labiau kad niekada nebuvau iš arti mačiusi tokio rango moters ir nebuvau pripratusi prie to didžiulio žavesio, kurio teikia priklausymas aukštajai visuomenei. Ji buvo taip išpuoselėjusi šį talentą, kad aš nepajėgiau jam atsispirti ir ji visiškai pajungė

mane savo valiai. Su Leoniu ji buvo tokia maloni ir vylinga, jog aš suvokiau, kodėl jis ją įsimylėjo ir galiausiai apsipratau ir nesipiktinau, matydama, kaip jie bučiuojasi, ir girdėdama, kaip sako vienas kitam banalius komplimentus. Pasitaikydavo net tokių dienų, kai jų pokalbis būdavo toks grakštus ir sąmojingas, kad man būdavo malonu klausytis, be to, Leonis gebėjo skirti man tokių subtilių žodžių, kad net jausdavausi laiminga, kęsdama tokį nežmonišką pažeminimą. Neapykanta, kurią iš pradžių man jautė liokajai ir kiti tarnai, greit išsisklaidė, nes aš apdairiai atiduodavau jiems visas mažytes dovanėles, kurias būdavau gavusi iš jų šeimininkės. Aš net pelniau princesės sūnėnų ir pusbrolių pasitikėjimą. Jauna gražutė dukterėčia, kurios princesė atkakliai nenorėjo matyti, mano rūpesčiu pateko pas ją ir baisiausiai jai patiko. Tada paprašiau leidimo padovanoti šiai mergytei dailią skrynutę, kurią rytą ji buvo privertusi mane priimti, ir šis kilnus poelgis paskatino princesę įteikti mažajai dukterėčiai daug didesnę dovaną. Leonis, nors ir godus, anaiptol nebuvo šykštus ar smulkmeniškas, todėl tik apsidžiaugė vargšei našlaitei suteikta pagalba, o kiti giminaičiai pradėjo manyti, kad jiems nėra ko mūsų bijoti ir kad mus su princese sieja tik kilni nesavanaudiška draugystė. Taigi mėginimai mane demaskuoti visiškai liovėsi ir porą mėnesių mes gyvenome labai ramiai. Stebėjausi, kad esu beveik laiminga.

XX

Didžiulį nerimą man kėlė tik viena: aplink mus ištisai trainiojosi markizas de ***. Nežinau, kaip jis pateko pas princesę, bet jis ją linksmino kandžiais, piktais plepalais. Po tokių pokalbių jis vesdavosi Leonį į kitus kambarius ir ilgai su juo šnekėdavosi, po to Leonis visada grįždavo paniuręs.

– Nekenčiu Lorenco ir niekinu jį, – dažnai sakydavo jis man, – tai didžiausias nevidonas, kokį tik pažįstu, jis gali padaryti bet ką.

Prašydavau jį nutraukti santykius su markizu, bet jis man atsakydavo:

– Tai neįmanoma, Žiuljeta. Ar žinai, kad jei du sukčiai darbavosi sykiu, tai susipykę jie būtinai pasiunčia viens kitą į ešafotą.

Šie kraupūs žodžiai keistai skambėjo gražiuose princesės rūmuose, kur taip taikiai gyvenome, jie buvo sakomi kone prie pat šios mielos ir patiklios princesės ausų, ir man nežinia kodėl kraujas sustingdavo gyslose.

Tuo tarpu mūsų ligonė diena po dienos kankinosi vis labiau ir netrukus išmušė valanda, kai ji neišvengiamai turėjo atiduoti Dievui dvasią. Matėme, kaip princesė pamažėliais gęsta, bet ji nė akimirkai neprarado tvirtybės, nesiliovė pokštavusi ir meiliai kalbėjusi.

– Kaip apmaudu, – sakė ji Leoniui, – kad Žiuljeta tavo sesuo! Dabar, kai aš iškeliauju į kitą pasaulį, turiu tavęs atsisakyti. Negaliu nei reikalauti, nei norėti, kad liktum ištikimas man ir po mirties. Deja, tu pridarysi kvailysčių ir pulsi į glėbį tavęs nevertai moteriai. Išskyrus tavo seserį, nieko daugiau nepažįstu, kas tau tiktų. Tai angelas, ir tik tu vienas jos vertas.

Manęs negalėjo nejaudinti šios geranoriškos meilystės, ir juo labiau mirtis ją nuo mūsų tolino, juo ji man darėsi brangesnė. Nenorėjau tikėti, kad galime jos netekti, tokios protingos, tokios ramios, kai taip artimai su ja susigyvenome. Klausiau savęs, ką darysime be jos, ir kai tik įsivaizduodavau didžiulį paauksuotą fotelį tarp savęs ir Leonio tuščią, akis visada suvilgydavo ašaros.

Vieną vakarą, kai aš jai skaičiau, o Leonis, atsisėdęs ant kilimo, mova šildė jai kojas, ji gavo laišką, greitai jį perskaitė, garsiai suriko ir apalpo. Kol aš

skubėjau jai į pagalbą, Leonis pakėlė laišką ir permetė jį akimis. Nors raštas buvo padirbtas, jis atpažino, kad nagus čia prikišo vikontas de Šalmas. Jame buvau apskųsta aš, nurodytos net menkiausios smulkmenos apie mano šeimą, apie pagrobimą, ryšį su Leoniu, o gale prirašyta šlykščiausių šmeižtų apie mano įpročius bei charakterį.

Išgirdęs princesės riksmą, nežinia iš kur atsirado Lorencas, amžinai besisukinėjantis aplinkui lyg koks nelaimės pranašas, ir Leonis, pasivedėjęs vikontą į šalį, parodė laišką. Kai juodu vėl grįžo prie mūsų, markizas buvo visiškai ramus ir ant jo lūpų, kaip paprastai, klaidžiojo pašaipi šypsena, o Leonis susijaudinęs, rodos, žvilgsniu klausė jo patarimo.

Aš tebelaikiau apalpusią princesę. Markizas patraukė pečiais.

– Tavo žmona nepakenčiama vėpla, – pakankamai garsiai, kad išgirsčiau, tarė jis. – Dabar jos buvimas gali baisiausiai pakenkti. Išsiųsk ją iš čia ir liepk pašaukti pagalbą. Viskuo pasirūpinsiu aš.

– Bet ką tu darysi? – smarkiai sunerimęs, paklausė Leonis.

– Būk ramus, jau seniai turiu paruošęs priemonę. Tai toks popierius, kurį visada nešiojuosi su savim. Bet išsiųsk Žiuljetą.

Leonis paprašė pašaukti tarnaites. Aš paklusau ir atsargiai paguldžiau princesės galvą ant pagalvėlės. Bet tą akimirką, kai jau buvau bežengianti pro duris, kažkokia magnetinė jėga mane sulaikė

ir privertė atsigręžti. Pamačiau, kaip markizas priėjo prie ligonės, tarsi norėdamas jai padėti, bet jo veidas man pasirodė toks šlykštus, o Leonio – toks išblyškęs, kad pabijojau palikti mirštančiąją vieną su jais. Galvoje šmėstelėjo kažin kokios neaiškios mintys. Greitai priėjau prie lovos ir, su siaubu žiūrėdama į Leonį, tariau jam:

– Saugokis, saugokis!..

– Ko? – nustebęs paklausė jis.

Šito aš ir pati nežinojau ir susigėdau dėl ką tik parodytos beprotybės. Galutinai mane sutrikdė ironiškas markizo veidas. Aš išėjau ir netrukus grįžau su tarnaitėmis ir gydytoju. Jis rado princesę apimtą baisaus nervinio priepuolio ir pasakė, kad reikia pasistengti tuoj pat sugirdyti jai šaukštelį raminamosios mikstūros. Veltui moterys mėgino ją pražiodyti.

– Tegul tai padaro sinjora, – tarė viena tarnaitė, rodydama į mane. – Princesė viską priima tik iš jos rankų ir niekada neatsisako to, ką sinjora duoda.

Aš iš tiesų pabandžiau, ir mirštančioji nuolankiai man pakluso. Grąžindama šaukštelį, ji iš seno įpročio silpnai spustelėjo man pirštus, paskui staigiai ištiesė rankas, atsistojo, lyg ketindama pulti į vidurį kambario, ir negyva krito į fotelį.

Staigi jos mirtis padarė man klaikų įspūdį, aš apalpau ir buvau išnešta. Keletą dienų sirgau, o kai atsigaivelėjau, Leonis pranešė, kad nuo šiol esu čia savo namuose, kad testamentas buvo atplėštas ir pasirodė neginčijamas pagal visus punktus, kad da-

bar turime didžiulius turtus ir esame puikių rūmų šeimininkai.

– Už visa tai aš dėkingas tau, Žiuljeta, – tarė jis man, – ir dar dėkingas už tai, kad galiu ramiai, be gėdos ir sąžinės graužaties, galvoti apie paskutines mūsų draugės valandas. Tavo jautrumas, tavo angeliškas gerumas apgaubė ją rūpesčiu ir palengvino liūdesį. Ji mirė ant tavo rankų, ta varžovė, kurią kita būtų pasmaugusi! Ir tu jos verkei lyg tikros sesers. Tu gera, pernelyg, pernelyg gera! Dabar naudokis savo ištvermės vaisiais. Pažiūrėk, koks aš laimingas, tapęs turtuoliu ir galėdamas vėl duoti tau patogų gyvenimą, kurio esi reikalinga.

– Nutilk, – atsakiau jam, – dabar aš raustu iš gėdos ir kankinuosi. Kol ta moteris buvo čia, kol aukojau jai savo meilę ir išdidumą, guodžiausi tuo, kad esu prie jos prisirišusi ir atsižadu savęs dėl jos ir tavęs. Dabar matau tik tai, kas mano padėtyje buvo žema ir šlykštu. Kaip visi turi mus niekinti!

– Tu labai klysti, mano vargšas vaike, – tarė Leonis, – visi mus sveikina ir gerbia, nes mes turtingi.

Bet Leonis neilgai džiaugėsi pergale. Iš Romos atvykę ant mūsų siuntantys bendraįpėdiniai, sužinoję staigios princesės mirties smulkmenas, apkaltino mus pagreitinus ją nuodais ir pareikalavo atkasti kūną, kad galėtų tuo įsitikinti. Ši operacija buvo atlikta ir iš pirmo žvilgsnio pastebėtos stiprių nuodų žymės.

– Mes žuvę, – įėjęs į mano kambarį, tarė Leonis. – Ildegonda mirė nunuodyta, ir dėl to kaltinami mes.

Kas padarė tokią niekšybę? Nereikia nė klausti. Tai šėtonas Lorenco pavidalu. Štai kaip jis mums pasitarnavo: jis saugus, o mes atsidūrėme teisingumo rankose. Ar tau pakaks drąsos šokti pro langą?

– Ne, – atsakiau, – aš nekalta ir nieko nebijau. Jei jūs kaltas, bėkite.

– Aš nekaltas, Žiuljeta, – stipriai spausdamas man ranką, pasakė jis. – Nekaltinkit manęs, kai aš nekaltinu savęs. Jūs žinote, paprastai aš savęs nesigailiu.

Mes buvome areštuoti ir uždaryti į kalėjimą. Buvo iškelta kriminalinė byla, bet ji truko ne taip ilgai ir buvo ne tokia griežta kaip tikėtasi. Mus išgelbėjo nekaltumas. Prislėgta tokio baisaus kaltinimo, aš atradau jėgų, kurių teikia gryna sąžinė. Jaunatvė ir nuoširdi išvaizda iškart palenkė teisėjus mano pusėn. Netrukus buvau išteisinta. Leonio garbė ir gyvybė truputį ilgiau kabojo ant plauko. Bet nepaisant tikimybės, prieš jį nebuvo įmanoma rasti įrodymų, nes jis buvo nekaltas. Jis baisėjosi šita žmogžudyste, tai aiškiai bylojo jo veidas ir atsakymai. Jis nusiplovė šį kaltinimą. Įtarimas krito ir ant visų liokajų. Tik niekas nepagalvojo apie markizą. Atrodė, princesės mirtis jam nė kiek nenaudinga, jis išvyko iš Milano, ir niekas nepastebėjo keisto sutapimo tarp savotiško jo pabėgimo ir to įvykio. Bet kai mes išėjome iš kalėjimo, jis vėl pasirodė rūmuose ir pareikalavo iš Leonio pasidalyti palikimą su juo. Jis pareiškė, kad už viską esame skolingi jam, kad jei ne jo drąsus ir greitas sprendimas, testamentas

būtų buvęs suplėšytas. Leonis puolė grasinti jam visokiomis baisybėmis, tačiau markizas nė kiek neišsigando. Leoniui atvėsinti jis priminė Anrietą, kurį šis nužudė jo akyse; klupdamas pats, markizas galėjo sykiu įklampinti ir sėbrą. Įniršęs Leonis gavo sumokėti jam stambią sumą. Paskui mes vėl ėmėme gyventi beprotišką gyvenimą ir demonstruoti nežabotą prabangą. Vėl viską prašvilpti Leoniui užteko pusės metų. Be gailesčio žiūrėjau, kaip tirpsta tie turtai, kuriuos buvau įsigijusi per gėdą ir kančias, bet vėl artėjančio skurdo bijojau dėl Leonio. Žinojau, kad jis negali jo pakelti ir kad, norėdamas iš jo išsivaduoti, puls daryti naujas klaidas ir užsitrauks naujų pavojų. Deja, buvo neįmanoma įskiepyti jam saiko ir apdairumo jausmo. Į mano prašymus ir perspėjimus jis atsakinėjo glamonėmis arba pokštais. Arklidėse jis laikė penkiolika anglų veislės žirgų, valgomojo durys buvo atviros visam miestui, savo paslaugoms turėjo visą muzikantų trupę. Bet greičiausiai Leonį alino milžiniškos sumos, kurias jis buvo priverstas duoti savo seniems draugužiams, kad tie neliptų jam ant sprando ir nepaverstų jo namų vagių landyne. Jis išsireikalavo, kad tenai jie nepraktikuotų savo amato, o kad išsinešdintų iš salės, kai svečiai pradeda lošti, kiekvieną dieną turėjo mokėti jiems tam tikrą duoklę. Dėl tokios nepakenčiamos priklausomybės kartais jis užsimanydavo pabėgti nuo aukštuomenės ir pasislėpti su manim kokioje ramioje vietelėje. Bet, tiesą pasakius, tokia mintis gąsdino jį dar labiau, nes

meilė, kurią man jautė, jau nebebuvo tokia stipri, kad užpildytų visą jo gyvenimą. Jis tebebuvo man malonus, bet, kaip ir Venecijoje, nepaisė manęs ir naudojosi visais turto teikiamais smagumynais. Už namų sienų Leonis gyveno palaidą gyvenimą, išlaikė keletą meilužių, kurias rinkosi iš prašmatnios visuomenės, ir dovanodavo joms brangias dovanas, nes jų draugija glostė jo nepasotinamą tuštybę. Niekingais šlykščiais būdais įsigijęs turtą, jis švaistydavo jį tiesiog nuostabiai. Jo judrus charakteris keitėsi priklausomai nuo sėkmės, ir meilė man pereidavo visas tų pasikeitimų fazes. Kamuojamas nerimo ir kančių dėl savo negandų, jis karštai puldavo man į glėbį, nes neturėjo daugiau nieko pasaulyje, kas jo gailėtųsi ir mylėtų, bet džiaugsmuose jis mane užmiršdavo ir aštresnių pojūčių ieškodavo kitur. Aš žinojau apie tas jo neištikimybes. Gal iš tingėjimo, gal iš abejingumo, o gal iš įsitikinimo, kad mano atlaidumas beribis, jis daugiau nesivargino jų nuo manęs slėpti, o kai imdavau priekaištauti už tokį netaktišką atvirumą, primindavo man elgesį su princese Dzagarola ir klausdavo, ar tik mano gailestingumas neišseko. Taigi praeitis besąlygiškai pasmerkė mane kantrybei ir skausmui. Leonio elgesyje neteisinga buvo tai, jog jis, atrodo, tikėjo, kad nuo šiol turiu atnašauti visas tas aukas be kančių ir kad moteris gali įprasti tramdyti pavydą.

Aš gavau laišką nuo motinos, kuri pagaliau sužinojo apie mane iš Anrieto, ir prieš išvykdama su manim susitikti, sunkiai susirgo. Ji maldavo ma-

ne atvažiuoti jos slaugyti ir žadėjo priimti be priekaištų, su dėkingumu. Tas laiškas buvo pernelyg švelnus ir geras. Aš jį aplaisčiau ašaromis. Ir vis dėlto jis man nenoromis atrodė nederamas: tiek daug jame buvo ne vietoje rodomo švelnumo ir nuolankumo. Deja, reikia pasakyti, tai buvo ne kilnios motinos atleidimas, o ligotos, nuobodžiaujančios moters šauksmas. Iškart išvykau ir radau ją mirštančią. Ji mane palaimino, dovanojo man ir numirė ant mano rankų, paprašiusi palaidoti ją su suknele, kurią labai mėgo.

XXI

Visos šios bėdos ir skausmai išsekino mano jautrumą. Motinos verkiau ne per daugiausiai. Kai velionė buvo išnešta, užsidariau jos kambaryje ir prislėgta, paniurusi praleidau ten keletą mėnesių, iš visų pusių svarstydama praeitį ir nė kiek nekvaršindama galvos, ką veiksiu ateityje. Tetą, iš pradžių sutikusią mane labai šaltai, sujaudino šis nebylus skausmas, kurį dėl savo charakterio ji suprato geriau nei ašarų upelius. Ji tylėdama rūpinosi manimi ir žiūrėjo, kad nenumirčiau iš bado. Liūdesys, gaubiantis šį namą, kurį kažkada mačiau tokį gyvybingą ir spindintį, atitiko mano dvasios būseną. Žiūrėjau į baldus, primenančius tūkstančius mažų, nereikšmingų vaikystės nutikimų, ir lyginau tuos laikus, kai piršto

įdrėskimas buvo baisiausias įvykis, galintis sukrėsti visą šeimą, su gėdingu, kruvinu gyvenimu, kuris mano daliai teko vėliau. Mačiau čia savo motiną puotoje, čia princesę Dzagarolą, nunuodytą mano glėbyje ir mano pačios rankomis. Sapnuose girdėjau smuiko garsus, pertraukiamus nužudyto Anrieto riksmų, ir kalėjimo tamsoje, kur tris siaubingus mėnesius kasdien laukiau mirties nuosprendžio, mačiau su žvakių šviesomis ir gėlių kvapais artėjančią savo šmėklą, aprengtą sidabriniu krepu ir apkarstytą brangenybėmis. Kartais, pavargusi nuo padrikų, košmariškų sapnų, prieidavau prie lango, pakeldavau užuolaidas ir įsižiūrėdavau į miestą, kur kitados buvau tokia laiminga ir giriama, į medžius, augančius alėjoje, kur kiekvienas mano žingsnis būdavo palydimas su tokiu susižavėjimu. Bet netrukus pastebėjau, kad mano išbalęs veidas žadina užgaulų žmonių smalsumą. Jie stoviniuodavo po mano langu, būriavosi, norėdami paliežuvauti apie mane, ir beveik badydavo pirštais. Tada aš pasitraukdavau, nuleisdavau užuolaidas, atsisėsdavau prie motinos lovos ir kiūtodavau ten, kol teta nebyliu veidu tykiais žingsniais prieidavo prie manęs, paimdavo už rankos ir nuvesdavo prie stalo. Jos elgesys tokiomis gyvenimo aplinkybėmis man atrodė tinkamiausias ir kilniausias, koks tik įmanomas. Aš nebūčiau klausiusis raminimų, nebūčiau pakentusi priekaištų, nebūčiau patikėjusi pagarbos ženklais. Tyli užuojauta ir santūrus gailestis buvo man mielesni. Ši niūri būtybė, vaikštanti aplink mane be

triukšmo, tartum pamėklė, tartum praėjusių laikų prisiminimas, vienintelė manęs netrikdė ir negąsdino. Kartais paimdavau jos išdžiūvusias rankas ir keletą minučių glausdavau prie lūpų, netardama nė žodžio, užgniaužusi atodūsius. Ji niekada neatsakydavo į šitas glamones, bet nerodydavo nekantrumo, neatitraukdavo rankų, o tai jau buvo daug.

Leonį prisimindavau tik kaip klaikią praeitį, kurią visomis išgalėmis vijau nuo savęs. Vien mintis apie grįžimą pas jį mane nupurtydavo, lyg pamačius vykdant mirties bausmę. Nebeturėjau jėgų nei jo mylėti, nei neapkęsti. Jis man nerašė, o aš to nė nepastebėjau: taip mažai tikėjausi jo laiškų. Bet vieną dieną laiškas atėjo ir iš jo sužinojau apie naujas negandas. Buvo rastas princesės Dzagarolos testamentas, pažymėtas vėlesne data negu mūsiškis. Vienas iš jos tarnų, kuriuo ji pasitikėjo, laikė jį nuo jos mirties iki pat tos dienos. Tą testamentą princesė surašė tada, kai Leonis ją apleido ir slaugė mane ir kai ji suabejojo, jog mes brolis ir sesuo. Paskui, susitaikiusi su mumis, ji rengėsi jį suplėšyti, bet kadangi buvo be galo kaprizinga, saugojo abu testamentus, kad galėtų palikti tik vieną, kada jai šaus į galvą. Leonis žinojo, kur paslėptas testamentas, sudarytas jo vardu, tačiau apie kitą žinojo tik Vinčencas, princesės patikėtinis, kuris, jai davus ženklą, turėjo jį sudeginti arba palikti. Ji, vargšelė, nesitikėjo tokios staigios smurtinės mirties. Vinčencas, kurį Leonis apipylė malonėmis ir kuris tuo metu buvo jam atsidavęs, taip ir nesužinojo paskutinės princesės valios, todėl nieko

nesakydamas saugojo testamentą ir leido mums pateikti savąjį. Jis galėjo iš to praturtėti, grasindamas mums arba parduodamas paslaptį tiesioginiams paveldėtojams. Bet jis nebuvo nei nedorėlis, nei kietaširdis. Jis leido mums naudotis palikimu, nepareikalavęs padidinti atlyginimo. Bet kai aš palikau Leonį, jis juo nebuvo patenkintas, mat Leonis grubiai elgėsi su savo žmonėmis ir jie jam tarnavo tik dėl mano atlaidumo. Vieną dieną Leonis taip užsimiršo, kad sudavė seniui, o šis tada išsitraukė iš kišenės testamentą ir pareiškė nunešiąs jį princesės pusbroliams. Nei grasinimai, nei maldavimai, nei pasiūlyti pinigai nenumalšino jo pagiežos. Prisistatęs markizas nusprendė jėga išplėšti iš jo lemtingąjį dokumentą, tačiau Vinčencas, nors ir pagyvenęs, buvo nepaprastai stiprus vyras: jis pargriovė markizą, primušė, pagrasino Leoniui išmesiąs jį pro langą, jei šis jį pulsiąs, ir skubiai paleido į darbą kerštо įrankį. Leonis iškart prarado teisę į palikimą, jam buvo priteista atlyginti tai, ką išleido, kitaip sakant, tris ketvirtadalius turto. Nepajėgdamas atsiskaityti, jis pamėgino pabėgti, bet nesėkmingai. Tada buvo pasodintas į kalėjimą ir iš ten parašė man, nesileisdamas į smulkmenas, kurias jums papasakojau, – aš jas sužinojau vėliau, – tik trumpai nusakydamas savo siaubingą padėtį. Jei aš jam nepagelbėsianti, jis visą gyvenimą nyksiąs baisiausioje nelaisvėje, nes nebeturįs lėšų užsitikrinti net tų patogumų, kuriais galėjome naudotis, kai buvome kalinami pirmąkart. Draugai jį apleido ir galbūt džiaugėsi juo atsikratę. Jis be jokių išteklių sėdėjo

drėgnoje kameroje, kur jį jau degino karštligė. Jo brangenybės ir net manta buvo parduota, ir jis beveik neturėjo kuo apsiginti nuo šalčio.

Aš išvykau iš karto. Kadangi niekada neketinau pasilikti Briuselyje ir tik skausmo sukeltas tingulys mane ten prikaustė pusmečiui, beveik visą palikimą buvau pavertusi grynais pinigais. Dažnai kūriau planus pastatydinti už juos prieglaudą atgailaujančioms puolusioms merginoms ir tapti ten vienuole. Tarpais galvojau pervesti tuos pinigus į Prancūzijos banką ir įsteigti Leoniui neperleidžiamą rentą, kuri visiems laikams apsaugotų jį nuo skurdo ir niekšybių. Sau būčiau pasilikusi tik kuklią pensiją iki gyvos galvos ir vieniša užsisklendusi Šveicarijos slėnyje, kur prisiminimai apie patirtą laimę būtų padėję ištverti vienatvės siaubą. Sužinojusi, kad Leonis įkliuvo į naują bėdą, pajutau, kaip vėl pabudo meilė ir užuojauta, dar karštesnė nei kada nors. Visą savo turtą pervedžiau į vieną Milano banką. Iš tos sumos atskyriau tik tam tikrą kapitalą padvigubinti pensijai, kurią tėvas paliko tetai. Didžiausiam jos džiaugsmui, tas kapitalas buvo mūsų namas, kuriame ji praleido pusę gyvenimo. Aš jį atidaviau jai ir išvykau pas Leonį. Teta neklausė, kur važiuoju: pati per daug gerai šitai žinojo. Ji nesistengė manęs sulaikyti. Nepadėkojo man, tik paspaudė ranką. Bet atsigręžusi pamačiau, kaip per raukšlėtą jos skruostą lėtai rieda ašara, pirmoji, kurią mano akivaizdoje išliejo.

XXII

Leonį radau siaubingos būklės, liesą, išblyškusį ir beveik išprotėjusį. Pirmą kartą jį iš tiesų prispaudė vargas ir kančios. Iki šiol jis tik matydavo, kaip pamažu griūva jo prabangus gyvenimas, ir visada rasdavo būdų padėčiai pataisyti. Tokio pobūdžio katastrofos būdavo didelės, bet apsukrumas ir atsitiktinumas niekada nepalikdavo jo ilgai grumtis su skurdu ir nepritekliais. Jo dvasinės jėgos niekada neišsekdavo, bet jos sunyko tada, kai jį apleido fizinės jėgos. Radau jį sudirgusiais nervais, panašų į pamišėlį. Aš laidavau, kad atlyginsiu jo skolas. Man nebuvo sunku pateikti mokumo garantijas, turėjau jas su savimi. Todėl atėjau į kalėjimą tik jo išlaisvinti. Leonis taip apsidžiaugė, kad nepajėgė ištverti ir į karietą jį reikėjo nunešti apalpusį.

Aš jį nusivežiau į Florenciją ir įkurdinau taip patogiai, kaip tik galėjau. Apmokėjus visas skolas, man ne kažin kas liko. Kaip įmanydama stengiausi ištrinti jam iš atminties kalėjimo sunkumus. Tvirtas jo kūnas greitai atsigavo, tačiau protas taip ir liko liguistas. Tamsos baimė, nevilties kančios smarkiai sukrėtė šį veiklų, ryžtingą žmogų, įpratusį prie turto teikiamų malonumų arba nuotykingo gyvenimo jaudulių. Neveiklumas jį palaužė. Ėmė kamuoti vaikiškos baimės, dažnai užeidavo žiauraus įniršio priepuoliai. Jis nebegalėjo pakęsti jokių prieštaravimų, ir baisiausia, kad pyko ant manęs, kai būdavau priversta jam paprieštarauti. Jis prarado tą valios stiprybę, kuri padėdavo jam be baimės žiūrėti net į niūriausią ateitį. Dabar jis baiminosi skurdo ir kasdien klausinėjo mane, iš kur imsiu pinigų, kai pasibaigs tie, kuriuos dar turiu. Nežinojau, ką atsakyti, nes ir pati su siaubu laukiau artėjančios atomazgos. Ta valanda atėjo. Ėmiau akvarele tapyti vėduokles, tabokines ir įvairius mažus Spa medžio baldelius. Dirbdama dvylika valandų per dieną, gaudavau aštuonis ar dešimt frankų. Mano poreikiams jų būtų pakakę, bet Leoniui tai buvo baisiausias skurdas. Jis geidė daugybės neįmanomų dalykų, pagiežingai, su įniršiu skundėsi, kad nėra turtingas. Dažnai jis man priekaištaudavo, kam sumokėjau jo skolas, o ne bėgau sykiu su juo pasiėmusi pinigus. Norėdama jį nuraminti, gaudavau įrodinėti, jog nebūčiau galėjusi ištraukti jo iš kalėjimo, jei būčiau griebu-

sis šios apgavystės. Jis atsistodavo prie lango ir pasiusdavo baisiausiais prakeiksmais keikti turtuolius, važiuojančius pro šalį karietomis. Rodydavo man savo susidėvėjusius drabužius ir neįmanomu perteikti tonu sakydavo:

– Vadinasi, tu *negali* man pasiūdinti kitų? Vadinasi, tu *nenori*?

Galiausiai jis ėmė nuolat kartoti, jog aš galinti išvaduoti jį iš šito vargo, bet nedaranti to tik iš egoizmo ir kietaširdiškumo, todėl pamaniau, kad jis iš tiesų pamišo, ir nustojau mėginti atvesti jį į protą. Kaskart, kai jis prie to grįždavo, aš tylėdavau ir slėpdavau ašaras, kurios jį tik erzino. Jis manė, kad suprantu jo bjaurias užuominas, ir mano tylėjimą laikė žiauriu abejingumu ir kvailu užsispyrimu. Keletą kartų jis mane smarkiai primušė ir būtų užmušęs, jei žmonės nebūtų atskubėję į pagalbą. Teisybė, praėjus tokiam priepuoliui, jis krisdavo man po kojų ir su ašaromis maldaudavo atleidimo. Tačiau aš kaip įmanydama vengiau susitaikymo scenų, nes meilumas vėl sukrėsdavo jam nervus ir krizės atsinaujindavo. Tas dirglumas pagaliau praėjo, ir jį pakeitė juoda buka neviltis, o tai buvo dar baisiau. Jis paniuręs spoksodavo į mane ir, rodos, brandindavo slaptą neapykantą bei kerštо planus. Kartais, atsibudusi vidurnaktį, išvysdavau jį stovintį prie mano lovos pykčio perkreiptu veidu. Man dingodavosi, kad jis nori mane nužudyti, ir iš siaubo imdavau rėkti, bet jis patraukydavo pečiais ir grįždavo į savo lovą, kvailai kikendamas.

Nepaisant viso šito, aš jį tebemylėjau, ne tokį, koks tapo dabar, o tokį, koks kažkada buvo ir koks vėl *galėjo* pasidaryti. Būdavo valandėlių, kai tikėdavau, kad tokia laiminga permaina įvyks ir jis, šitai krizei praėjus, taps nauju žmogumi, atsikratys blogų polinkių. Atrodė, jis daugiau negalvojo, kaip juos patenkinti, ir nei ko nors gailėjosi, nei troško. Niekaip neįsivaizdavau, apie ką tie ilgi apmąstymai, į kuriuos jis vis nugrimzdavo. Dažniausiai jo akys būdavo įsmeigtos į mane, o jų išraiška būdavo tokia keista, kad mane suimdavo baimė. Nedrįsdavau jo užkalbinti, tik žvilgsniu maldaudavau pasigailėjimo. Tada man pasirodydavo, lyg jo akys sudrėksta, o iš krūtinės išsprūsta vos pastebimas atodūsis. Paskui jis nusigręždavo, tarsi norėdamas paslėpti ar užgniaužti jaudulį, ir vėl paskęsdavo savo mintyse. Guosdavausi, kad jis pradeda blaiviai mąstyti, kad netrukus atvers man širdį ir pasakys, jog persiėmė neapykanta ydoms ir meile dorybei.

Viltys nublanko, kai pamačiau aplink mus vėl sukinėjantis markizą de ***. Jis niekada neidavo į mano butą, nes žinojo, kaip juo baisiuosi, užtat slankiodavo po langais ir šaukdavo Leonį arba sutartu būdu belsdavo į duris, kad jį perspėtų. Tada Leonis išeidavo pas jį ir ilgai išbūdavo lauke. Vieną dieną pamačiau, kaip jie vaikšto palei namus pirmyn ir atgal. Su jais buvo vikontas de Šalmas. "Leonis žuvęs, – pamaniau, – ir aš taip pat. Ar tik mano akyse neįvyks naujas nusikaltimas?"

Vakare Leonis grįžo vėlai, ir kai prie laukujų durų skyrėsi su draugais, išgirdau tokius jo žodžius:

– Bet jūs jai pasakysit, kad aš išprotėjau, visiškai išprotėjau, kitaip niekad nebūčiau su tuo sutikęs. Ji būtinai turi manyti, kad skurdas išvarė mane iš proto.

Nedrįsau pareikalauti iš jo pasiaiškinimo ir padaviau kuklią vakarienę. Jis jos nepalietė ir ėmė nervingai kurstyti ugnį, paskui paprašė eterio, išgėrė labai didelę dozę, atsigulė ir, atrodė, užmigo. Vakarais aš visada dirbdavau, kol pajėgdavau, kol priveikdavo miegas ir nuovargis. Tą vakarą pasijutau tokia nuilsusi, jog vidurnaktį nuėjau miegoti. Vos atsigulusi išgirdau šnaresį ir pamaniau, kad Leonis rengiasi ir tuoj išeis. Aš jį pašaukiau ir paklausiau, ką veikia.

– Nieko, – atsakė jis, – noriu atsikelti ir ateiti pas tave, bet bijau šviesos: juk žinai, ji dirgina man nervus ir sukelia baisius galvos skausmus. Užgesink ją.

Aš paklusau.

– Užgesinai? – tarė jis man. – Dabar gulkis. Noriu tave pabučiuoti, lauk manęs.

Dėl tokio švelnumo, kurio nerodė jau keletą savaičių, mano vargšė širdis pašoko iš džiaugsmo ir vilties. Tikėjausi, kad pabudęs švelnumas pažadins protą ir sąžinę. Atsisėdau ant lovos krašto ir virpulingai ėmiau jo laukti. Jis puolė į mano išskėstą glėbį ir, aistringai suspaudęs, parvertė ant lovos. Bet tą akimirką mane užplūdo nepasitikėjimas, atsiųstas dangiškojo globėjo ar įkvėptas mano jautraus ins-

tinkto, ir aš ranka perbraukiau per veidą mane glėbesčiuojančiam vyriškiui. Kol sirgo, Leonis užsiaugino barzdą ir ūsus, o aš užčiuopiau lygų, nuskustą veidą. Riktelėjusi smarkiai pastūmiau vyriškį.

– Kas tau? – išgirdau Leonio balsą.

– Argi tu nusiskutai barzdą? – paklausiau.

– Kaip matai, – atsakė jis.

Bet tada pastebėjau, kad jo balsas šnibžda man prie ausies, o kažkieno kito lūpos siurbiasi į manąsias. Pyktis ir neviltis suteikė man jėgų, aš ištrūkau ir, nubėgusi į galą kambario, greitai pakėliau lempą, kurią buvau tik uždengusi, o ne užgesinusi. Aš išvydau lordą Edvardsą, sėdintį ant lovos krašto kvailu, sutrikusiu veidu (tikriausiai jis buvo girtas), ir Leonį, kuris it paklaikęs artinosi prie manęs.

– Niekše! – sušukau.

– Žiuljeta, – dusliai tarė jis, žiūrėdamas į mane padėrusiomis akimis, – nusileiskit, jeigu mane mylite. Man tai būdas išbristi iš skurdo, kuris, pati matot, mane žudo. Tai būdas grįžti į gyvenimą ir atgauti protą, jūs puikiai tai žinote. Jūsų atsidavimas mane išgelbės, o jūs nuo šiol būsite turtinga ir laiminga su žmogumi, kuris jus seniai myli ir nieko nesigaili, kad tik jus gautų. Sutik, Žiuljeta, – tyliai pridūrė jis, – arba aš tave nudursiu, kai jis išeis iš kambario.

Iš siaubo netekau nuovokos. Šokau pro langą, rizikuodama užsimušti. Pro šalį einantys kareiviai mane pakėlė ir apalpusią įnešė į namą. Kai atsipeikėjau, Leonis ir jo sėbrai buvo dingę. Jie pa-

reiškė, kad aš puoliau pro langą apimta smegenų uždegimo, kai jie buvo išėję į kitą kambarį šaukti pagalbos. Jie dėjosi didžiai nusiminę. Leonis pasiliko šalia, kol mane apžiūrėjęs chirurgas pareiškė, kad nieko nesusilaužiau. Tada Leonis išėjo, pasakęs, kad greit grįš, bet nepasirodė dvi dienas. Jis negrįžo, ir aš jo daugiau niekada nemačiau.

Žiuljeta baigė savo pasakojimą ir nutilo, prislėgta nuovargio ir liūdesio.

– Tada aš ir susipažinau su tavim, mano vargše mergaite, – tariau jai. – Gyvenau to paties namo antrame aukšte. Man pasidarė smalsu, išgirdus, jog iškritai pro langą. Netrukus sužinojau, kad tu jauna ir verta rimto dėmesio, kad Leonis, šlykščiu elgesiu tave sugniuždęs, galiausiai paliko mirštančią ir nuskurdusią. Aš panorau tave pamatyti. Kai priėjau prie tavo lovos, tu kliedėjai. O, kokia tu buvai graži, Žiuljeta, nuogais pečiais, išsidraikiusiais plaukais, nuo karščio degančiomis lūpomis, kančių sutaurintu veidu! Kokia graži man rodeisi, kai, priveikta nuovargio, guldei galvą ant pagalvės, išblyškusi ir nusvirusi lyg balta rožė, metanti lapus nuo kaitros. Nepajėgiau nuo tavęs atsiplėšti. Mane pagavo nenugalima simpatija, užplūdo iki tol nepatirtas gailestis. Aš pakviečiau geriausius miesto gydytojus, užtikrinau priežiūrą, kurios tau trūko. Vargše pamesta mergaite, kiauras naktis aš sėdėjau šalia tavęs, mačiau tavo nevilтį, perpratau tavo meilę. Pats niekada nebuvau mylėjęs. Man rodės, jokia moteris neįstengs atsakyti į tokią aistrą, kokia

jaučiau galįs užsiliepsnoti. Ieškojau tokios pat karštos širdies kaip manoji. Nepasitikėjau visomis, kurias buvau pažinęs, ir netrukus, matydamas moterų širdžių kietumą ir lengvabūdiškumą, įsitikinau, jog išmintingas santūrumas ne pro šalį. Tavoji man atrodė vienintelė galinti mane suprasti. Moteris, gebanti taip mylėti ir kentėti kaip tu, buvo mano svajonių išsipildymas. Neturėdamas per daug vilties, panorau įgyti tavo prielankumą. Pamėginti tave paguosti ryžausi tik tada, kai įsitikinau, jog myliu tave nuoširdžia ir kilnia meile. Išgirdęs tai, ką kalbėjai kliedėdama, pažinau tave tiek, kiek paskui pažinau su tavim suartėjęs. Kad esi neregėtai kilni, supratau iš maldų, kurias garsiai siuntei Dievui tuo nepakartojamu, jaudinančio pamaldumo kupinu balsu. Tu prašei atleidimo Leoniui, prašei vien atleidimo ir niekada nereikalavai kerštо! Šaukeisi tėvų sielų, trūksmingu balsu pasakojai jiems, kokiomis nelaimėmis išpirkai savo pabėgimą ir jų skausmą. Kartais palaikydavai mane Leoniu ir apipildavai skaudžiais priekaištais. Kitąsyk įsivaizduodavai esanti su juo Šveicarijoje ir aistringai spausdavai mane glėbyje. Tada lengvai būčiau galėjęs piktam panaudoti tavo apsirikimą, ir kai krūtinėje įsižiebdavo meilė, tos beprotiškos glamonės virsdavo tikra kančia. Bet veikiau būčiau sutikęs mirti, negu pasiduoti geismui, o lordo Edvardso klasta, apie kurią tu be perstojo kalbėjai, man atrodė šlykščiausia niekšybė, kokią tik vyras gali padaryti. Pagaliau man pasisekė išgelbėti tau gyvybę ir grąžinti protą, vargše

Žiuljeta. Nuo to laiko dėl tavęs aš daug iškentėjau ir patyriau daug laimės. Gal aš ir beprotis, kad nesitenkinu tavo draugyste ir man neužtenka turėti tokią moterį kaip tu, bet mano meilė nepasotinama. Norėčiau būti mylimas taip, kaip buvo mylimas Leonis, ir kankinu tave šiuo pamišėlišku troškimu. Man stinga jo gražbylystės ir kerų, užtat aš tave myliu. Aš tavęs neapgavau ir niekada neapgausiu. Tavo išvarginta širdis galėtų pailsėti ir nurimti, prisiglaudusi prie manosios. Žiuljeta, Žiuljeta, kada pamilsi mane taip, kaip moki mylėti?

– Dabar ir visados, – atsakė ji. – Tu mane išgelbėjai, išgydei ir myli mane. Puikiai suprantu, buvau kvailė, kad mylėjau tokį žmogų. Po visko, ką tau papasakojau, man prieš akis vėl iškilo niekšybės, kurias buvau beveik užmiršusi. Dabar jaučiu tik pasibaisėjimą praeitimi ir nenoriu į ją sugrįžti. Tu gerai padarei, leidęs man išsipasakoti, dabar aš rami ir jaučiu, kad daugiau nebranginu prisiminimų apie jį. Tu mano draugas, mano gelbėtojas, brolis, mylimasis...

– Pasakyk taip pat "mano vyras", maldauju, Žiuljeta!

– Mano vyras, jei nori, – tarė ji, bučiuodama mane su tokiu švelnumu, kokio niekada taip karštai nebuvo rodžiusi, ir mano akys paplūdo džiaugsmo ir dėkingumo ašaromis.

XXIII

Rytojaus dieną atsibudau toks laimingas, kad jau nė negalvojau išvažiuoti iš Venecijos. Oras buvo puikus, saulė šildė kaip pavasarį. Krantinės knibždėte knibždėjo elegantiškų moterų, jos juokėsi iš šelmiškų pokštų, kuriuos laidė į tiltų parapetus atsišliejusios kaukės, erzinančios praeivius, įžūliai užkabinėjančios nedailias moteris ir garbstančios gražuoles. Buvo užgavėnės, liūdnos metinės Žiuljetai. Norėjau ją išblaškyti, todėl pasiūliau eiti pasivaikščioti ir ji sutiko.

Jaučiausi išdidus, žiūrėdamas, kaip ji eina šalia manęs. Venecijoje moterys retai vedamos už parankės. Jos paprasčiausiai prilaikomos už alkūnės, kai lipa arba leidžiasi balto marmuro laipteliais, ku-

rių pilna kiekviename žingsnyje palei tiltelius, kertančius kanalus. Žiuljetos judesiai buvo tokie grakštūs ir lankstūs, jog aš džiaugiausi lyg vaikas, jausdamas, kaip ji vos vos remiasi į mano ranką, žengdama per tuos tiltelius. Visų žvilgsniai krypo į ją, ir moterys, kurioms kitos moters grožis niekada neteikia malonumo, susidomėjusios apžiūrinėjo jos drabužius bei eigastį, ir joms norėjosi ją mėgdžioti. Rodos, vis dar matau Žiuljetos tualetą ir stotą. Ji vilkėjo violetinio aksomo suknele su šermuonėlių boa ir mažyte mova. Balto atlaso skrybėlė rėmino vis dar išblyškusį veidą, kuris buvo tiesiog tobulai gražus, ir nors ji septynerius ar aštuonerius metus kentėjo žudantį vargą ir liūdesį, niekas neduodavo jai daugiau kaip aštuoniolikos metų. Ji mūvėjo tokiomis plonomis violetinio šilko kojinėmis, kad pro jas švietėsi balta matinė kaip alebastras oda. Jai praėjus, kai jau nebūdavo matyti veido, žmonės žiūrėdavo į jos mažas kojytes, taip retai pasitaikančias Italijoje. Buvau laimingas, kad visi ja taip žavisi, ir sakiau jai šitai, o ji man meiliai ir švelniai šypsojosi. Buvau laimingas!

Džiudekio kanalu plaukė vėliavomis išpuoštas laivas, pilnas kaukių ir muzikantų. Pasiūliau Žiuljetai nusisamdyti gondolą ir plaukti prie jo pasižiūrėti kostiumų. Ji sutiko. Daugybė žmonių pasekė mūsų pavyzdžiu, ir netrukus mes atsidūrėme gondolų ir barkasų flotilėje, lydinčioje vėliavomis išpuoštą laivą lyg koks eskortas.

Iš gondoljerų išgirdome, kad šį kaukių būrį sudaro turtingiausi ir populiariausi Venecijos jaunuo-

liai. Jie iš tiesų buvo be galo elegantiški: labai brangūs kostiumai, laivas išpuoštas šilko burėmis, sidabrinio gazo vimpelais ir gražiausiais rytietiškais kilimais. Jų drabužiai buvo kaip senovės venecijiečių, kuriuos Paolas Veronezė, sėkmingai panaudojęs anachronizmą, atkūrė daugelyje religinio turinio drobių, tarp kitų ir puikiame "Vestuvių" paveiksle: Venecijos respublika jį padovanojo Liudvikui XIV, ir dabar jis kabo Paryžiaus muziejuje. Laive man į akis ypač krito vienas vyras, apsirengęs ilgais, šviesiai žaliais drabužiais, išsiuvinėtais plačiomis aukso ir sidabro arabeskomis. Jis stovėjo ir skambino gitara: jo laikysena buvo tokia prakilni, aukšta figūra tokia graži, jog atrodė jis specialiai sukurtas tiems puikiems drabužiams nešioti. Pasakiau šitai Žiuljetai, ji mašinaliai pakėlė akis, probėgšmais žvilgtelėjo į jį ir, galvodama apie kažką kita, atsakė:

– Taip, taip, nuostabus!

Mes plaukėme vis tolyn ir, stumiami kitų barkasų, prisispaudėme prie išpuošto laivo kaip tik iš tos pusės, kur stovėjo minėtas vyriškis. Žiuljeta taip pat stovėjo šalia manęs, atsirėmusi į gondolos kabiną, kad nepargriūtų, nes į mus kas nors vis atsitrenkdavo. Staiga tas vyriškis pasilenkė prie Žiuljetos, lyg norėdamas atpažinti, ar čia tikrai ji, atidavė gitarą kaimynui, nusiplėšė juodą kaukę ir vėl atsigręžė į mus. Aš išvydau jo veidą, gražų ir kilnų kaip niekieno kito. Žiuljeta jo nematė. Tada jis pusbalsiu ją pašaukė ir ji krūptelėjo lyg elektros sukrėsta.

– Žiuljeta! – garsiau pakartojo jis.

– Leoni! – džiaugsmingai sušuko ji.

Visa tai man ir dabar dar kaip sapnas. Man aptemo akyse, valandėlę, atrodo, išvis nieko nemačiau. Žiuljeta su neregėta jėga veržliai puolė prie jo. Staiga lyg per kokį stebuklą ji atsidūrė laive, Leonio glėbyje. Jų lūpos susiliejo beprotiškame bučinyje. Kraujas mušė man į smegenis, suūžė ausyse, tiršta migla aptraukė akis. Nežinau, kas atsitiko. Atsitokėjau tik lipdamas laiptais į savo viešbutį. Buvau vienas. Žiuljeta išvyko su Leoniu.

Mane pagavo neapsakomas siutas, ir trejetą valandų elgiausi kaip epileptikas. Vakarop gavau tokį Žiuljetos laišką:

Atleisk man, atleisk, Bustamente! Aš tave myliu, gerbiu ir atsiklaupusi laiminu už tavo meilę ir geradarystes. Nepradėk manęs neapkęsti, juk žinai, kad aš sau nepriklausau, kad mane valdo nematoma ranka, kuri prieš mano valią stumia mane į šito žmogaus glėbį. O, drauguži, dovanok man ir nekeršyk jam! Aš jį myliu ir negaliu gyventi be jo. Žinodama, kad jis kažkur yra šiame pasaulyje, negaliu jo negeisti, matydama jį einant pro šalį, negaliu paskui jį nesekti. Aš – jo žmona, jis – mano valdovas. Ar tu tai supranti? Man nelemta pabėgti nuo jo aistringos meilės, nuo jo galios. Tu matei, ar galėjau atsispirti jo šauksmui. Kažkokia magnetinė jėga, kažkokia trauka pakėlė mane ir sviedė jam ant krūtinės. O juk stovėjau šalia tavęs, tu laikei mano ranką. Kodėl manęs nesustabdei? Nes neužteko jėgų: tavo ranka atsigniaužė, lūpos net

neįstengė manęs pašaukti. Pats matai – nuo mūsų tai nepriklauso. Egzistuoja kažkieno slapta valia, magiška galybė, kuri mums įsakinėja ir tvarko šiuos keistus daiktus. Negaliu sutraukyti grandinių, rišančių mane su Leoniu: mes lyg du katorgininkai, sukaustyti poron, bet mus sujungė Dievo ranka.

O brangus Aleo, neprakeik manęs, aš prie tavo kojų. Maldauju tave, leisk man būti laimingai. Kad tu žinotum, kaip jis mane tebemyli, su kokiu džiaugsmu sutiko! Kokios glamonės, kokie žodžiai, kokios ašaros! Aš lyg girta, man rodosi, jog tai sapnas. Turiu užmiršti, kaip jis man nusikalto, nes tada jis buvo beprotis. Palikęs mane, jis nuvyko į Neapolį apimtas tokio pamišimo, kad tuoj pat buvo uždarytas į psichiatrinę ligoninę. Nežinau, per kokį stebuklą jis išėjo iš jos pasveikęs ir per kokią likimo malonę vėl užkopė į turtingumo viršūnę. Bet jis dar gražesnis, dar puikesnis, dar aistringesnis nei kada nors. Leisk man, leisk jį mylėti, net jei būčiau laiminga tik vieną dieną ir rytoj mirčiau. Argi tu neturi man atleisti už beprotišką meilę jam, kai pats liepsnoji tokia akla ir tokia nenusisekusia aistra man?

Atleisk, aš kvaila, nebežinau, nei ką kalbu, nei ko tavęs prašau. O, tik jau ne priglausti ir dovanoti, kai jis vėl mane paliks! Ne! Aš per daug išdidi, nebijok. Žinau, kad dabar esu tavęs neverta, kad puolusi į tą laivą, amžinai su tavim išsiskyriau, kad negalėčiau atlaikyti tavo žvilgsnio nei prisiliesti rankos. Todėl sudie, Aleo! Taip, rašau tau, norėdama tarti "sudie", nes negaliu su tavim išsiskirti, nepasakiusi, kad ma-

no širdis jau apsipylusi krauju, kad vieną dieną ji suduš iš sielvarto ir atgailos. Ką gi, už tave bus atkeršyta! O dabar nusiramink ir atleisk man. Gailėkis manęs, melskis už mane ir žinok, kad nesu nedėkinga kvaiša, nevertinanti tavo charakterio ir nesuprantanti, kaip turi būti tau dėkinga. Aš tik nelaimingoji, kurią veda likimas ir kuri negali sustoti. Atsigręžusi į tave, tūkstantį kartų sakau "sudie", siunčiu tūkstantį bučinių, tūkstantį palaiminimų. Bet audra pagriebė mane ir neša tolyn. Žūdama ant uolų, kai ji mane ant jų nutrenks, kartosiu tavo vardą ir šauksiuosi tavęs kaip angelo, kuris man iš Dievo išmels atleidimą.

Žiuljeta

Šis laiškas vėl sukėlė man įniršio priepuolį, o paskui nugrimzdau į neviltį. Keletą valandų raudojau kaip vaikas, tada, išsekintas nuovargio, užmigau krėsle, vienas, viduryje didelio kambario, kur Žiuljeta vakar papasakojo man savo istoriją. Atsibudau ramus, užkūriau židinyje ugnį ir lėtu, vienodu žingsniu ėmiau sukti ratus aplink kambarį.

Kai išaušo, vėl atsisėdau ir užsnūdau: buvau nusprendęs, ką daryti, ir jaučiausi ramus. Devintą valandą išėjau iš viešbučio, apsiklausinėjau visame mieste ir susirankiojau kai kurias man reikalingas detales. Niekas nežinojo, kokiais būdais Leonis vėl įgijo turtus. Tik buvo žinoma, kad jis turtingas, švaisto pinigus ir ištvirkauja. Pas jį rinkosi visi stileivos, beždžioniškai mėgdžiojo jo apsirengimą ir piršosi į

linksmybių kompaniją. Markizas de *** visur jį lydėjo ir dalijosi jo gausiais ištekliais. Abu buvo įsimylėję garsią kurtizanę, tačiau ši dėl kažkokio negirdėto kaprizo atmetė jų pasiūlymus. Jos užsispyrimas taip kurstė Leonio geismą, kad jis davinėjo jai neįtikimus pažadus ir nebuvo tokios beprotybės, į kurią ji nebūtų galėjusi jo pastūmėti.

Aš nuėjau pas ją ir gavau gerokai pavargti, kol pavyko su ja susitikti. Pagaliau ji mane įsileido, priėmė pasipūtusi ir paklausė, ko man reikia, tokiu tonu, kokiu kalbama, kai norima kuo greičiau atsikratyti įkyruolio.

– Atėjau paprašyti jūsų vienos paslaugos, – pasakiau jai. – Jūs nekenčiat Leonio?

– Taip, – atsakė ji, – mirtinai nekenčiu.

– Ar galiu paklausti, kodėl?

– Leonis suvedžiojo mano jaunesniąją seserį, kuri gyveno Friūle. Įmaniusi išplėšėiau jam širdį.

– O kol kas ar norėtumėt padėti man iškirsti jam žiaurų pokštą?

– Taip.

– Tai gal parašytumėt jam ir paskirtumėt pasimatymą?

– Gerai, bet aš į jį neisiu.

– Savaime suprantama. Štai pavyzdys laiško, kurį jums reikės parašyti:

Žinau, kad vėl susiradai žmoną ir kad ją myli. Vakar tavęs nenorėjau, tai man atrodė per daug lengvai pasiekiama. Šiandien būtų pikantiška priversti tave

sulaužyti ištikimybę. Be to, noriu žinoti, ar tas didelis troškimas mane turėti viską nugalės, kaip giriesi. Žinau, kad šiąnakt rengi koncertą ant vandens. Aš būsiu gondoloje ir plauksiu paskui tave. Tu pažįsti mano gondoljerą Kristofaną. Stovėk savo laivo denyje ir šok į mano gondolą, kai tik ją pamatysi. Aš išbūsiu su tavim valandą, o paskui tu man galbūt nusibosi ir mesiu tave visiems laikams. Man nereikia tavo dovanų. Noriu tik šito meilės įrodymo. Šįvakar arba niekada. Iki!

Mizanai laiškelis pasirodė originalus, ir ji juokdamasi jį perrašė.

– Ką jam darysite, kai įsisodinsite į gondolą? – paklausė ji.

– Išlaipinsiu Lido salos pakrantėje ir paliksiu ten visą ilgą ir šaltą naktį.

– Mielai jus pabučiuočiau atsidėkodama, – tarė kurtizanė, – bet turiu meilužį, kurį ruošiuosi mylėti visą savaitę. Sudie.

– Turėsite perleisti man savo gondoljerą, – pasakiau jai.

– Be abejo, – atsakė ji. – Jis protingas, neplepus, tvirtas. Darykite su juo, ką norit.

XXIV

Grįžau į viešbutį ir visą likusią dieną praleidau brandindamas planą, ką darysiu toliau. Atėjo vakaras. Kristofanas su gondola laukė manęs po langu. Aš apsivilkau gondoljero drabužiais. Netrukus pasirodė Leonio laivas, visas apšviestas spalvoto stiklo žibintais, kurie spindėjo lyg brangakmeniai, pradedant stiebų viršūnėmis ir baigiant menkiausiais lynais, o kai nutildavo švelni muzika, iš visų pusių imdavo šaudyti raketos. Atsistojau gondolos priešaky su irklu rankoje ir pavijau laivą. Leonis buvo laive, apsivilkęs tuo pačiu kostiumu kaip ir vakar. Žiuljeta sėdėjo tarp muzikantų, ji taip pat buvo apsirengusi puikiu kostiumu, bet atrodė prislėgta, susimąsčiusi ir nekreipė į Leonį dėmesio. Kristofanas nusiėmė

skrybėlę ir pakėlė prie veido žibintą. Leonis jį atpažino ir šoko į gondolą.

Kai tik jis ten atsidūrė, Kristofanas jam pasakė, kad Mizana laukia kitoje gondoloje prie miesto sodo.

– O kodėl ji ne čia? – paklausė jis.

– *Non so*[5], – abejingai atsakė gondoljeras ir griebėsi irklų.

Aš jam uoliai talkinau, ir miesto sodas netrukus liko mums už nugarų. Aplinkui tvyrojo tirštas rūkas. Leonis keletą kartų lenkėsi prie mūsų ir vis klausinėjo, ar greit atplauksime. Mes sparčiai slydome ramia lagūna. Blyškus, migloje paskendęs mėnulis nešvietė, o tik bolavo danguje. Mes slapčia, lyg kontrabandininkai, perkirtom pasienio liniją, kuri paprastai kertama tik su policijos leidimu, ir sustojome ant smėlėto Lido kranto, gana toli, kad nesutiktumėm jokios gyvos dvasios.

– Niekšai! – sušuko mūsų belaisvis. Kur, po velnių, jūs mane atvežėt? Kur sodo laiptai? Kur Mizanos gondola? Po perkūnais, juk čia smėlis! Jūs pasiklydot ūkanose, bukagalviai nematyti, ir išlaipinat mane kur pakliuvo...

– Ne, pone, – itališkai pasakiau jam. – Teikitės paėjėti su manim dešimt žingsnių ir rasite ieškomą asmenį.

Jis nusekė paskui mane, o Kristofanas, vykdydamas mano įsakymą, nuplaukė lagūna į kitą salos krantą palaukti manęs.

[5]Nežinau (*it.*).

– Ar nesustosi, plėšike! – sušuko Leonis, keletą minučių ėjęs su manim žvyruotu krantu. – Nori mane čia sušaldyti? Kur tavo šeimininkė? Kur tu mane vedi?

– Sinjore, – tariau gręždamasis į jį ir traukdamas iš po apsiausto atsineštus daiktus, – leiskite pašviesti jums kelią.

Aš pasiėmiau blausų žibintą, atidengiau jį ir pakabinau ant pakrantės stulpo.

– Kokį velnią čia darai? – nesuprato jis. – Ar tik aš neužtaikiau ant bepročių? Kas yra?

– Jums teks su manim kautis, – atsakiau, traukdamas iš po apsiausto dvi špagas.

– Su tavim, niekše? Aš tave prilupsiu, kaip ir nusipelnei.

– Valandėlę, – tariau, čiupęs jį už apykaklės su tokia jėga, kad jis net truputį apstulbo, – aš ne tas, kuo mane laikote. Aš toks pat bajoras kaip ir jūs. Be to, aš doras žmogus, o jūs išsigimėlis. Todėl jums didelė garbė su manim kautis.

Mano priešininkas, regis, sudrebėjo ir pamėgino ištrūkti. Suspaudžiau jį smarkiau.

– Ko jūs iš manęs norit? – sušuko jis. – Prisiekiu šėtonu, kas jūs? Aš jūsų nepažįstu. Kodėl mane čia atvežėt? Norite nužudyti? Su savim aš neturiu pinigų. Jūs vagis?

– Ne, – atsakiau, – vagis ir žudikas čia tik jūs, ir pats puikiai tai žinote.

– Vadinasi, jūs mano priešas?

– Taip, aš jūsų priešas.

– Kuo jūs vardu?

– Tai ne jūsų reikalas, sužinosit, jeigu mane nužudysit.

– O jei aš nenoriu jūsų žudyti? – sušuko jis, traukydamas pečiais ir mėgindamas save drąsinti.

– Tada leisitės mano nužudomas, – atsakiau, – nes prisiekiu, vienas iš mudviejų šiąnakt pasiliks čia.

– Jūs galvažudys! – suriko jis, iš visų jėgų stengdamasis ištrūkti. – Gelbėkit! Gelbėkit!

– Veltui šaukiate, – pasakiau jam, – jūsų balsą užgožia jūros šniokštimas, o žmonės toli ir neateis jums į pagalbą. Stovėkit ramiai, arba aš jus pasmaugsiu. Nepykdykit manęs, naudokitės šansu išsigelbėti, kurį jums duodu. Aš noriu jus nužudyti garbingoje kovoje, o ne šiaip nugalabyti. Jums pažįstami tokie samprotavimai. Kaukitės su manim ir neverskit pasinaudoti jėgos persvara, kuri, kaip matote, mano pusėje.

Sulig šiais žodžiais papurčiau jį už pečių ir sulenkiau it nendrę, nors jis visa galva buvo už mane aukštesnis. Jis suprato esąs mano valioje ir pamėgino mane perkalbėti.

– Bet, pone, jei jūs ne beprotis, – tarė jis man, – vadinasi, turite priežastį su manim kautis. Ką aš jums padariau?

– Neturiu noro jums šito aiškinti, – atsakiau, – o jūs niekingas padaras, jei klausiat, už ką aš jums keršiju, užuot pats pareikalavęs iš manęs pasiteisinimo.

– Dėl ko gi? – nesusigaudė jis. – Aš jūsų niekada nesu matęs. Čia nepakankamai šviesu, kad

įžiūrėčiau jūsų veidą, bet esu tikras, jog pirmąsyk girdžiu jūsų balsą.

– Baily! Jūs nematot reikalo atkeršyti žmogui, kuris pasityčiojo iš jūsų, paskyrė pasimatymą, norėdamas jus apgauti, prieš jūsų valią atsivežė čionai, norėdamas iššaukti į dvikovą! Man sakė, jūs drąsus, tai nejau turiu skelti jums antausį, kad pakurstyčiau narsą?

– Jūs akiplėša! – atšovė jis, mėgindamas įgauti rūstumo.

– Na ir puiku! Reikalauju satisfakcijos už šį žodį, o jūs tuoj galėsit pareikalauti satisfakcijos už šį antausį.

Ir aš nesmarkiai sudaviau jam per žandą. Jis sustaugė iš įniršio ir siaubo.

– Nebijokit, – tariau, viena ranka jį laikydamas, o kita duodamas antrą špagą. – Ginkitės. Žinau, kad jūs geriausias fechtuotojas Europoje, man iki jūsų toli. Teisybė, aš ramus, o jūs išsigandęs, todėl mudviejų šansai lygūs.

Nespėjus jam atsakyti, veržliai jį puoliau. Nelaimėlis metė špagą ir šoko bėgti. Aš pasileidau įkandin, pasivijau jį ir piktai papurčiau. Pagrasinau įmesiąs į jūrą ir nuskandinsiąs, jei jis nesigins. Pamatęs, jog išsisukti nepavyks, jis paėmė špagą ir įgavo beviltiškos drąsos, kurios net didžiausiems bailiams suteikia noras gyventi ir neišvengiamas pavojus. Bet ar žibintas menkai švietė ir trukdė tiksliai nusitaikyti, ar neseniai patirta baimė atėmė savitvardą, šis grėsmingas dvikovininkas man pasirodė

beviltiškai silpnas. Aš taip nenorėjau jo nugalabyti, kad ilgai jį tausojau. Galiausiai, darydamas apgaulingą išpuolį, jis užsivėrė ant mano špagos ir ji įsmigo ligi pat rankenos.

– Teisingumo! Šaukiuosi teisingumo! – suriko jis krisdamas. – Mane nužudė!

– Tu reikalauji teisingumo ir gauni jį, – atsakiau. – Tu miršti nuo mano rankos, kaip Anrietas mirė nuo tavosios.

Jis dusliai suriaumojo, ėmė graužti žemę ir išleido dvasią.

Aš paėmiau abi špagas ir nuėjau prie gondolos, bet, žingsniuojant per salą, mane apniko aibė ligi tol nepatirtų emocijų. Staiga netekau jėgų ir atsisėdau ant vieno iš žydų antkapių, kuriuos beveik užžėlė žolė ir nepaliaujamai trupina žvarbus sūrus jūros vėjas. Iš ūkanų pamažu niro mėnulis, ir balti šių didelių kapinių akmenys ryškiai skyrėsi tamsios Lido žalumos fone. Galvojau apie tai, ką padariau, ir mano kerštas, iš kurio laukiau tiek džiaugsmo, teikė tik liūdesį. Jaučiau kažką panašaus į sąžinės graužatį, bet vis dėlto tariausi padaręs teisėtą ir šventą darbą, išvalęs žemę ir išvadavęs Žiuljetą nuo šio įsikūnijusio velnio. Tačiau nesitikėjau, kad jis bus toks bailys. Maniau susitiksiąs su drąsiu breteriu ir, kviesdamas jį į dvikovą, buvau atsisveikinęs su gyvybe. Mane trikdė ir truputį gąsdino tai, kad taip lengvai tą gyvybę atėmiau jam. Jaučiau, kad ne kerštas numalšino neapykantą. Ją užgesino panieka. Pamatęs, koks jis bailys, maniau sau, turėjau jo

pasigailėti, turėjau užmiršti pagiežą jam ir meilę moteriai, kuri pasirinko ne mane, o tokį žmogų kaip jis.

Galvoje sukosi painios mintys, smegenis graužė skausmingas nerimas. Šaltis, tamsa, šitų kapų vaizdas tarpais mane apramindavo ir nugramzdindavo į mieguistą stingulį, iš kurio staiga pabusdavau, pervertas žiauraus sielvarto, prisiminęs savo padėtį, Žiuljetos neviltį, prislėgsiančią ją rytoj, šitą lavoną, kuris, aptekęs kraujais, gulėjo ant smėlio netoliese. "Gal jis nenumirė?" – pamaniau sau. Suėmė neaiškus noras tuo įsitikinti. Beveik norėjau grąžinti jam gyvybę. Pirmosios ryto žaros užklupo mane šitaip dvejojantį, ir tada susivokiau atsargumo dėlei turįs dingti iš šios vietos. Aš nuėjau pas Kristofaną, kurį radau kietai miegantį savo gondoloje, ir vargais negalais jį prižadinau. Pavydėjau jam tokio ramaus miego. Aš, nelyginant Makbetas[6], ilgam su juo atsisveikinau.

Grįžau namo, lėtai sūpuojamas vandenų, kuriuos saulėtekis jau dažė rausvai. Yrėmės palei pat garlaivį, iš Venecijos plaukiantį į Triestą. Jam buvo laikas išvykti, ratai jau plakė putotą vandenį, o iš kamino sykiu su juodų dūmų kamuoliais virto raudonos kibirkštys. Keletas valčių plukdė į garlaivį keleivius. Viena gondola praslydo pro pat mūsiškę ir

[6]Makbetas – Škotijos karalius. Valdžią paėmė, nugalėjęs ir nužudęs karalių Dunkaną I. To paties pavadinimo V. Šekspyro tragedijos pagrindinis veikėjas.

prisišvartavo prie laivo. Iš jos išlipo vyras su moterim ir lengvai užbėgo trapu. Kai tik jie atsidūrė ant denio, paketbotas išplaukė žaibo greitumu. Porelė persilenkė per turėklus pasižiūrėti į laivo rėžiamą vagą. Aš atpažinau Žiuljetą ir Leonį. Pamaniau, kad sapnuoju. Ranka persibraukiau akis ir pašaukiau Kristofaną.

– Ar čia baronas Leonė de Leonis plaukia į Triestą su kažkokia dama? – paklausiau.

– Taip, monsinjore, – atsakė jis.

Aš kraupiai nusikeikiau. Ir vėl kreipiausi į gondoljerą:

– Tai kas tada buvo tas žmogus, kurį vakar vakare nuvežėme į Lido?

– Jūsų prakilnybė puikiai žino, – atsakė jis, – tai buvo markizas Lorencas de ***.

Serija
PASAULIO LITERATŪROS PANTEONAS

✓ Stefanas Cveigas
"Permainų svaigulys"

✓ Danielis Defo
"Laimingoji kurtizanė, arba Roksana"

✓ Žorž Sand
"Paskutinioji meilė"

✓ Klodas Anė
"Majerlingas"

✓ Žorž Sand
“Leonė Leonis”

Anė Brontė
"Agnesė Grėj"

Sand, George
Sa-164 Leonė Leonis : romanas / Žorž Sand ; iš pranc. k. vertė Stasė Banionytė. – Vilnius : Andrena : Dictum, 1997. – 190 [2] p. – (Pasaulio literatūros panteonas: PLP)

ISBN 9986-37-017-5. – ISBN 9986-637-15-5

Romano herojė Žiuljeta paaukoja savo gyvenimą vyrui, bet kuria kaina siekiančiam turtų, garbės, pramogų. Kur nuveda ją likimas, sužinosite perskaitę šį įdomų ir įtemptą talentingos rašytojos pasakojimą.

UDK 840-3

Serija PASAULIO LITERATŪROS PANTEONAS

ŽORŽ SAND
LEONĖ LEONIS

Iš prancūzų kalbos vertė ***Stasė Banionytė***
Dizainas ***Alinos Galadauskienės***

SL 413; SL 621. 1997 06 05. 7,4 leidyb. apsk. l.
Tir. 4300 egz. Užsakymas 832. Išleido "Andrena", "Dictum", Pašilaičių 8–13, 2022 Vilnius. Spausdino AB "Spauda", Laisvės pr. 60, 2056 Vilnius, ir UAB "Garsų pasaulis" poligrafijos centras, Pamėnkalnio g. 14, 2001 Vilnius.

Kaina sutartinė

6.50

Prancūzų rašytojos Žorž Sand (Orora Diupen) romanas *Leonė Leonis* buvo išspausdintas 1835 metais. Rašytoja romaną parašė per porą mėnesių, įkvėpta meilės Alfredui de Miusė ir gyvendama su juo Venecijoje.

Naujas Žorž Sand kūrinys buvo triukšmingai sutiktas skaitytojų, o kritikai naująjį romaną lygino su abato Prevo žymiuoju kūriniu *Manona Lesko* (1731).

Leonė Leonis ir šiandien yra laikomas vienu iš geriausių rašytojos kūrinių. Tai antrasis serijos *Pasaulio literatūros panteonas* Žorž Sand romanas.

ISBN 9986–37–017–5
ISBN 9986–637–15–5